

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

Subotica, 25. srpnja 2003. Cijena 20 dinara, izlazi petkom

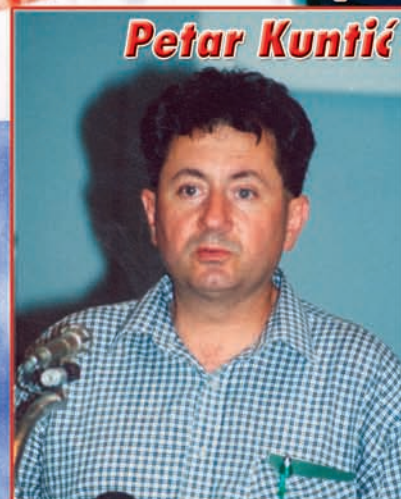
Broj 26

Intervju:

Petar Kuntić

Smjenjen Bela Tonković
Stranka važnija
od pojedinca

Mali savjeti za bolji život:
Sredstva sa Vašeg računa dostupna su
Vam na bankomatima 24 sata dnevno,
a podizanje novca i plaćanje možete
vršiti na svim šalterima Banke,
kao i na svim prodajnim mjestima,
bez obzira u kom kraju svijeta se nalazite.
Vaša viza za cijeli svijet je Viza kartica
Vojvođanske banke.

VOJVOĐANSKA BANKA
KUĆA PRAVIH VRIJEDNOSTI

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

DSHV: Smijena na vrhu Stranka na prekretnici	8,9
Sonja Badel Ljetna zabava	10
Intervju Petar Kuntić	12-14
Hotel Panonija Nikad nije bilo da nekako nije bilo	11
Istraživanje Tolerancija, što to bijaše?	16,17
Reportaža Jedan dan na vojvodanskom moru	24,25
Intervju Dr. Slobodan Beljanski	36,37

► FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Ivan Ivković Ivandekić

IMPRESSUM

OSNIVAČ: Skupština Autonomne
Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Subotica, Preradovićeve 4

ADRESA REDAKCIJE:
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR: Tomislav Žigmanov
(predsjednik), dr. Slaven Bačić, Milan Ercegovac,
Kalman Kuntić, Marija Lovrić, Svetislav
Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić, mr. Bela
Tonković

DIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA: Zvonimir Perušić

REDAKCIJA: Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK: Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR: Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/21-414

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

EMAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« Štamparija

List je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Odlazak Bele

Bela Tonković više nije na čelu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Nakon 13 godina i pet dana, kako je sam precizno izračunao, lider ove hrvatske stranke bio je prinuđen napustiti mjesto predsjednika.

Na taj način okončana je kriza koja je godinu dana unazad opterećivala stranku, namicala joj negativni imidž, članove odvrćala od angažmana, a birače od glasanja.

Tonkovićev odlazak nije bio jednostavan. Unutarstranačka oporba se za taj čin dugo pripremala, organizirano je mnogo sastanaka, razrađivano mnogo scenarija, a sada već bivši predsjednik povukao se tek kada je svima u dvorani u kojoj se održavala izvanredna skupština stranke bilo potpuno jasno da on ostaje u manjini.

DSHV je tijekom cijelog svog postojanja, kao uostalom i većina drugih stranaka na ovim prostorima, bio poznat po liderskom djelovanju. Bela Tonković je stranku vodio čvrstom rukom, autoritarno, a suradnike je birao i mijenjao bez pretjerane taktičnosti i obzira. Stranku su tako, u nekoliko valova, s ozbiljnim potresima, napuštali mnogi istaknuti članovi, mahom visoki dužnosnici i predsjednikovi najbliži suradnici. Tonković je, međutim, sve te odlaske politički preživljavao, iz kriza izlazio naizgled još jači, uvijek pronalazeći nove ljude koje bi onda promicao u sam vrh stranke.

DSHV je svo to vrijeme, a naročito posljednjih nekoliko godina, međutim, niza-dovao. Rejting stranke je dramatično padao, izborni rezultati su bivali sve lošiji i mnogi iz vodstva stranke postajali su svjesni da bi jedino Tonkovićev odlazak mogao pokrenuti stvari na bolje. A kad je u jednom zagrebačkom tjedniku nekoliko dana prije predsjednikove smjene objavljeno da je odlazak Tonkovića zakašnjela detudmanizacija u dijaspori, vidjelo se da lider DSHV-a nema više od koga očekivati podršku.

I pored uzavrele atmosfere uoči skupštine i na samoj skupštini stranke, koja je dodatno podgrejana Tonkovićevim dovodenjem ošišanih tjelohranitelja, što među vojvodanskim Hrvatima do sada nikad nije zabilježeno, bivši predsjednik je nakon neopozive ostavke, a prije ponovljenog izglasavanja nepovjerenja, izlazeći iz dvorane, ispraćen burnim aplauzom. Takva reakcija bila je neka vrsta mješavine zahvalnosti Tonkoviću što je prihvatajući realnost spriječio daljnju opću blamažu i mogući neželjeni rasplet i mrcvarenje stranke, i zahvalnosti za sve ono što je tijekom svog dugogodišnjeg vođenja stranke uradio za nju i za hrvatsku nacionalnu manjinu u Vojvodini.

Inventuru Tonkovićevog predsjednikovanja netko će morati napraviti, ali nakon što se strasti smire i glave ohlade. Nepristrasna analiza je neophodna, ne samo da bi se vidjelo što su vojvodanski Hrvati imali na početku Tonkovićevog političkog djelovanja a što na kraju, i pozitivno i negativno, nego i zato da bi novo vodstvo DSHV-a moglo pred sebe postaviti realne ciljeve, bez bojazni da će zapasti u Tonkovićeve pogreške.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 17. 7.

G17 plus optužuje članove
kabineta premijera RS za
korupciju

NEDJELJA, 20. 7.

Smijenjen Bela Tonković, Petar
Kuntić v.d. predsjednika DSHV

PETAK, 18. 7.

Vojnik Pavel Krajči poginuo, a 12
ih je povrijeđeno prilikom
eksplozije u kraljevačkoj vojarni

PONEDJELJAK, 21. 7.

Ministri EU podržali izradu
Studije o izvodljivosti za SCG

UTORAK, 22. 7.

Filip Vujanović u Zagrebu: Između
Hrvatske i Crne Gore nema
otvorenih političkih pitanja

SUBOTA, 19. 7.

JP Vode Vojvodine
obustavile rad, Srbija
ne isplaćuje sredstva

SRIJEDA, 23. 7.

U Hrvatskoj najavljeni izbori za
drugu polovicu studenoga

ŠAMPIONI DESNIČARENJA

Ljevica u pravom smislu danas zapravo ne postoji ni u jednoj od 28 tranzicijskih zemalja, a u Hrvatskoj posebno. Premda, unatoč svemu, ipak spada među desetak ekonomski, kulturno i civilizacijski najrazvijenijih tranzicijskih zemalja, Hrvatska je, zbog mnogo okolnosti, po raspoloženju ljudi i svjetonazoru jedna od najdesnijih zemalja, ne samo među tranzicijskim zemljama nego i u cijeloj Europi. Po retrogradnom i ksenofobičnom duhu danas su ispred Hrvatske možda samo neke zemlje s kojima je donedavno bila u federativnoj zajednici: Srbija i Crna Gora, da posebno ne spominjemo Kosovo, pa i Bosna i Hercegovina, a uz to, naravno, i Albanija. **Stipe Šuvar**, predsjednik Socijalističke radničke partije (SRP), »Globus«, 18. srpnja 2003.

SLUŠATI GOSPODU

Jedna stvar je sasvim jasna, mada to nitko do sada nije otvoreno rekao: mi smo zemlja pod protektoratom. Ne mislim, pri tom, na Kosovo, već na ostatak ove zemlje koja se tužno zove Srbija i Crna Gora. Svi mi koji smo ovdje političari, zapravo samo figuriramo, a konce vuku neki ljudi koji sjede iza zavjese. Pokazali smo da ne umemo voditi svoju državu. Stranci su nam dali savjetnike u sigurnosnom sistemu, u Narodnoj banci, u Ministarstvu financija i drugim ministarstvima. Pokazali smo se kao maloumna djeca koja, ako ih se pusti, mogu napraviti dar-mar. To Europa više ne želi. Imali smo već jednog maloumnika koji sada sjedi u Haagu i još maloumniju ženu koja na žalost još nije u Haagu, ali će biti. Vjerujem u naše financijske stručnjake i savjetujem ih da slušaju tu gospodu koja sjede pored njih, a koja su došla iz Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke. Bili smo 500 godina pod Turcima i riječ patriotizam značila je isključivo zaklati, ubiti i zapaliti. To je ostavilo traga u naciji. **Miroslav Mrnušić**, potpredsjednik Skupštine Vojvodine, »Dnevnik«, 20. srpnja 2003.

TOLERANTNA VOJVODINA

Dvije trećine srednjoškolaca u Vojvodini tvrdi da s profesorima uopće ne razgovara o toleranciji, a svaki deveti učenik tvrdi da profesori govore negativno o drugim nacijama. Želju da se upozna s kulturom drugih naroda i narodnosti u Vojvodini pokazuje tek svaki deseti srednjoškolac. »Građanski list«, 17. srpnja, 2003.

DOBRODOŠLICA

Dočekali su me kao da je došao Draža Mihajlović, eto kako su me dočekali. **Čiro Blažević**, trener »Mure«, glede srbijanskog dočeka na pripremama na Tari, »Slobodna Dalmacija«, 16. srpnja 2003.

NAJBOLJE U OPORBI

Jedan od većih problema na ovim prostorima je revanšizam koji funkcionira po načelu etiketiranja. Uvijek je tome bilo tako. Prije devedesetih glavna etiketa bila je šovinizam i nacionalizam ili su te etiketirali kao homoseksualca. Danas to više ne prolazi pa su u uporabi teze poput: »E ovi su bili miljenici HDZ-a, ovi su miljenici ovih...« i slično tome. Mene takav način razmišljanja, možda zbog moje češke genetike, iznimno frustrira i jednostavno ne želim da se takve stvari reflektiraju na mene i ono što radim. Nisam bio toliko glup i neobrazovan da ne bih shvatio kako je u trenutku promjene vlasti u Hrvatskoj za mene bilo bolje povući se. Već prije izbora neke su moje kolege izjavljivale po novinama kako je Kazalište miljenik bivše vlasti koje je pokojni predsjednik »primao u posjet kao engleska kraljica«. To je bila priprema terena za predstojeće »utakmice«. **Jasenko Houra**, vođa grupe »Prljavo kazalište«, »Fokus«, 18. srpnja 2003.

VELIKE RIJEČI I MALI ŽIVOTI

Od velikih povrataka i velikih riječi koje ih prate doista mi je već zlo. Put u ozdravljenje na ovim prostorima uključuje odustajanje od velikih riječi, velikih ciljeva i veličanstvenih ambicija i vraćanje vlastitim malim životima i profesijama. **Mira Furlan**, glumica, »Glas Slavonije«, 18. srpnja 2003.

Dujizmi

- ✓ *Ne vrijedi više ni lupati. Sve je podmazano;*
- ✓ *Ako boga znaš, uživaš;*
- ✓ *Nepravda vlada. Pravda je zadovoljena;*
- ✓ *Vlast je okrenula leđa narodu. Ima povjerenje u narod.*

Dujo Runje

Piše: Zejnel
Zejneli

*Danas
Goranci
žive u
»sendviču«.
S jedne
strane,
Albanci ih
optužuju
da su bili uz
vlast,
a mnogi
Srbi da su
bili uz
Miloševića,
kao da su
Goranci,
a ne Srbi,
prije svega
na Kosovu
i Metohiji,
stvorili
Miloševića*

Goranci: od odanosti Miloševiću do raseljavanja

Dekor jedne vlasti

S mješteni na tromeđi neka-
dašnje Jugoslavije, Makedoni-
je i Albanije, etnička grupa
Goranaca smatrala je da je s dola-
skom Slobodana Miloševića na
vlast osigurana od pritiska moguće
albanizacije (započele su je srpske
vlasti pedesetih godina Uredbom o
promjeni prezimena, a ne Albanci).
Uvijek u povijesti ovaj kraj Kosme-
ta i Srbije bio je vezan za vlast od
koje je očekivao potpunu sigurnost.
Kroz povijest se pokazalo da je Go-
rancima muslimanima, vječitim
pečalbarima, slastičarima i kulinari-
ma koji su radili daleko od svog
kraja, najveću sigurnost pružao srp-
ski kralj Petar I. Karađorđević. U
vrijeme Tita izgrađene su mnoge
ceste i prvi i jedini objekt – tekstil-
na fabrika.

Srbija im je bila jedina država i s
dolaskom Miloševića i straha da će
posle 1981. godine izgubiti identitet
i svoju osobnost, vezali su se za
vlast, na čijem je čelu bio Mi-
lošević.

PREVARA VIJEKA: U toj vla-
sti, kako se kasnije ispostavilo, bili
su samo dekor koji je vlast koristila
da bi svijetu, koji je govorio o
ugrožavanju ljudskih prava i sloboda
Albancima, pokazala da su svi
drugi za njega, da nisu ugroženi i da
je nemoguće da su, od dvadesetak
manjina i etničkih grupa, samo Al-
bancima ugrožena sva prava. Iako
su se Goranci pojavljivali i kao vi-
soki državni činovnici i pripadnici
Miloševićeve partije na raznim sku-
povima u zemlji pred svjetskim
ocjenjivačima o stanju ljudskih pra-
va, svijet nije povjerovao u stanje
koje je Milošević želio da prikaže
time, što će Goranca, ili nekog dru-
gog pripadnika manjine, birati u
Parlament ili partiju.

Pojavljivali su se na neuspješnim
pregovorima sa Albancima, a prije-
vara vijeka nastala je onda kada je
Milošević izabrao ekipu za prego-
vore u Rambouilletu i u Parizu s Al-
bancima. Da je njegova namjera ne-
iskrena, pokazalo se za vrijeme NA-
TO bombardiranja i rata na Kosovu
i Metohiji. Mnogi Goranci su
hapšeni, provjeravani kao sumnjivi
elementi, a pojedini od njih umalo
nisu silom završili u nekom od iz-
bjegličkih logora u Albaniji i Make-
doniji. Poslije povlačenja VJ i MUP
sa Kosmeta Goranci, pripadnici VJ i

*Iako su se Goranci pojavli-
vali i kao visoki državni činov-
nici i pripadnici Miloševićeve
partije na raznim skupovima u
zemlji pred svjetskim ocjenji-
vačima o stanju ljudskih pra-
va, svijet nije povjerovao u
stanje koje je Milošević želio
da prikaže time, što će Goran-
ca, ili nekog drugog pripadni-
ka manjine, birati u Parlament
ili partiju.*

MUP-a, ostavljeni su na milost i ne-
milost Albanaca i pripadnika OVK
koji su sve nealbance tretirali kao
dio vlasti Miloševića, krive za osob-
ne patnje. Od njih je sakrivan datum
povlačenja, po naredbi koja je stigla
iz Beograda, a oni čak nisu ni bili na
spisku na kojem su se našli pripad-
nici srpskog naroda u MUP-u ili VJ.

Iako su mnogi shvatili, poslije na-
puštanja rodnog kraja, zbog svega
što im se u vrijeme rata, prije toga i
poslije odlaska s Kosmeta do-
gađalo, da su bili samo dekor jedne

vlasti kojoj nije stalo ni do svog na-
roda, bilo je već kasno za bilo kakva
pravedanjanja.

U »SENDVIČU«: U Gori je pri-
je rata 1999. godine živjelo blizu
19.000 Goranaca, a danas, mada iz-
vori nisu precizni, ima ih blizu šest
tisuća. Rasuti su po čitavoj Srbiji, a
najviše ih ima u Vojvodini, gdje
žive svoj izbjeglički život sa
osjećajem potpune napuštenosti, s
rodnim krajem u mislima.

Danas Goranci žive u »sen-
dviču«. S jedne strane, Albanci ih
optužuju da su bili uz vlast, a mno-
gi Srbi da su bili uz Miloševića (kao
da su Goranci, a ne Srbi, prije svega
na Kosovu i Metohiji, stvorili Mi-
loševića). Oni, naravno, nemaju
razloga da se pravdaju bilo kome. U
njihovoj je svijesti da budu uz vlast
i vlast poštuju. Pojedinci kao da za-
boreavaju da su bili aktivni dio vla-
sti, ali čini se da vjeruju da im može
biti oprošteno samo zato što nisu
Goranci ili što ne pripadaju nekoj
etničkoj grupi ili zajednici. I oni,
kao i svi koji su napustili Kosmet
1999. godine, sanjaju da se vrate
svojim kućama. Vrijeme će sigurno
biti saveznik onima koji se nisu
ogriješili. Albanci će shvatiti vrije-
me Miloševića i položaj zajednica
na drugi način, a Srbi i Albanci za-
jedno da Kosmet ne pripada samo
njima već i pripadnicima drugih et-
ničkih grupa koje su patile, a i danas
u izbjeglištvu preživljavaju teške
trenutke, odvojenosti od rodnog
mjesto, od svojih planina i roditelj-
skih grobova.

Treba vjerovati da se vrijeme ve-
like prijevare više neće ponoviti, ni-
ti period »olako danog obećanja« na
koje su mnogi nasjeli.

**Autor je novinar i publicista iz
Gore, i bivši diplomat SRJ**

Predsjednik Crne Gore u službenom posjetu Republici Hrvatskoj

Nema otvorenih političkih pitanja

»Između Hrvatske i Crne Gore nema otvorenih pitanja i postoji velik interes za daljnje jačanje suradnje, osobito gospodarske«, izjavili su u Zagrebu hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* i predsjednik Crne Gore *Filip Vujanović*.

Mesić je nakon razgovora istaknuo kako »osobito važnim smatra da donedavno otvorena politička i sigurnosna pitanja Hrvatska i Crna Gora danas rješavaju dijalogom i načinima koji se nužno ne suprotstavljaju njihovim interesima«.

Kao primjer naveo je protokol o Prevlaci, čija provedba već gotovo pola godine teče vrlo dobro. »Hrvatska i Crna Gora žele da ta granica bude najotvorenija u Europi«, rekao je Mesić.

Dvojica predsjednika složila su se da gospodarska suradnja zaostaje za političkim odnosima te da ju je potrebno unaprijediti i to ne samo jačanjem trgovinske razmjene, već i drugim zajedničkim projektima. Mesić i Vujanović naglasili su kako očekuju europsku pomoć za dovršetak Jadransko-jonske autoceste, koja će, kako je kazao Mesić, predstavljati najbližu vezu

Picula i Vujanović u Zagrebu

Turske i Srednjeg istoka sa zapadnom Europom.

Crnogorski predsjednik *Filip Vujanović* i hrvatski ministar vanjskih poslova *Toni Picula* ocijenili su u utorak u Zagrebu da su odnosi Crne Gore i Hrvatske u vrlo kratkom razdoblju izuzetno mnogo napredovali i da između dva susjeda nema otvorenih političkih pitanja. Picula i Vujanović, koji je doputovao u dvodnevni posjet Hrvatskoj, također su ocijenili da se mogućnost za bolju suradnju između Hrvatske i Crne Gore otvara osobito na gospo-

darskom planu. »Crna Gora i Hrvatska su u vrlo kratkom vremenu postigle izuzetno mnogo i možemo reći da je u mnogo čemu, zaista u pozitivnom smislu, došlo do pomaka«, rekao je Picula novinarima, poslije sastanka sa Vujanovićem. Prema njegovim riječima, u sljedećih nekoliko mjeseci posebno će biti riječi o suradnji u izgradnji prometnica, infrastrukture i po-graničnoj suradnji. Vujanović je, također, ocijenio da je u odnosima između Crne Gore i Hrvatske u kratkom razdoblju učinjeno mnogo. Crnogorski predsjednik je upoznao Piculu o naporima crnogorske vlade na planu reformi, kao i ekonomsku situaciju u zemlji i pozvao hrvatska poduzeća da se uključe u privatizaciju u Crnoj Gori. »Mi Hrvatsku doživljavamo kao državu koja će nam pomoći da se približimo Evropskoj uniji«, rekao je Vujanović, ocjenjujući da je »Hrvatska na vratima Europske unije« i da njena značajna iskustva u tome mogu biti korisna i za integraciju Crne Gore u EU. Na sastanku je bilo riječi i o pitanjima manjina, a Picula je ocijenio da je položaj Crnogoraca u Hrvatskoj i Hrvata u Crnoj Gori »daleko bolji nego što je to bio ranije«.

Josip Ivanović, predsjednik HNV-a

Posjet izaslanstva HNV-a Gradskoj skupštini grada Zagreba

Na poziv predsjednice Gradske skupštine *Morane Paliković Gruden* izaslanstvo Hrvatskog nacionalnog vijeća, u sastavu *Josip Ivanović*, predsjednik, *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik IO i *Dujun Runje* član IO zadužen za obrazovanje, boravilo je 22. srpnja u Zagrebu. »HNV je iznijelo želju za suradnjom između Zagreba i Subotice i spremnost da u okviru te suradnje, osobito između grada Zagreba i hrvatske zajednice, bude jedan od čimbenika te suradnje. Predsjednicu *Paliković Gruden* je zanimalo što je uloga Vijeća u hrvatskoj zajednici te koja su to područja i nadležnosti kojima se Vijeće može i treba baviti. S čelništvom Gradske skupštine razgovarali smo o tome što grad Zagreb može i želi pružiti i uglavnom se svelo na ono što je već i prošle godine bilo ponuđeno i pruženo a to je odlazak djece koja su uključena u hrvatska odjeljenja na različite programe vježbanja hrvatskog jezika putem ekskurzija u Zagreb, ili na more te druga mjesta u Hrvatskoj. Izrazili su spremnost donirati udžbenike i za ovu godinu. Sada slijedi da IO HNV napravi konkretne projekte. Skupština želi i dalje sudjelovati u doniranju sredstava za pomaganje učenika i studenata ali s uvjetom da i naša zajednica mora biti uključena u stvaranje sredstava u fondu za pomoć« – rekao je predsjednik HNV mr. *Josip Ivanović*.

Rukovodstvo DSHV-a u posjetu Generalnom konzulatu RH u Subotici Intenzivirati suradnju s diplomacijom

Rukovodstvo DSHV-a – v. d. predsjednik *Petar Kuntić*, dopredsjednik *Josip Gabrić* i predsjednik Subotičke podružnice *Martin Bačić* – posjetili su u srijedu Generalni konzulat RH u Subotici. Tom prilikom izaslanstvo DSHV-a upoznalo je generalnu konzulicu *dr. Jasminu Kovačević* s novonastalom situacijom u stranci poslije smjene bivšeg predsjednika *mr. Bele Tonkovića*. Izražena je obostrana želja da se suradnja s hrvatskom diplomacijom u SCG nastavi u intenzivnijem obliku nego što je do sada bio slučaj.

Povrat imovine najveći problem povratnika u Hrvatskoj

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća *Milorad Pupovac* rekao je 18. srpnja kako povratnici srpske nacionalnosti imaju problema u vezi s povratom imovine, koju uglavnom koriste Hrvati prognani iz BiH. »Država bi trebala početi aktivno djelovati, priznavati i štiti vlasničko pravo, a u Kazneni zakon unijeti odredbu da je pljačka imovine nakon privremenog korištenja kazneno djelo«, rekao je Pupovac. Smatra kako bi iz zakonskih odredaba trebalo izbrišati one prema kojima privremeni korisnici tuđe imovine mogu dugo tražiti osiguranje alternativnog smještaja. »U Hrvatskoj se, kao i nakon 'Bljeska' i 'Oluje', tolerira pljačka građana srpske nacionalnosti«, ustvrdio je Pupovac, dodajući kako očito Hrvatska nije u stanju osigurati poštivanje pravnog poretka.

Carla del Ponte s novim zahtjevima prema Hrvatskoj

Haaški sud traži saslušanje generala Mirka Norca

Zahtjev Haaškog suda o saslušanju umirovljenog generala *Mirka Norca*, u statusu osumnjičenika, za djelovanje u sklopu vojnoredarstvenih akcija »Medački džep« i »Oluja«, stigao je u Hrvatsku prije nekoliko dana. Prema proceduri, o zahtjevu je obaviještena Vlada, a putem Ministarstva pravosuđa i Županijski sud u Rijeci. Na tom je sudu Norac nedavno osuđen na 12 godina zatvora presudom koju je potpisala sutkinja *Ika Šarić*. Nju je, slijedom procedure, trebalo obavijestiti o haaškom zahtjevu, jer samo može dati dozvolu da se optuženiku, bez obzira na nepravomoćnost presude, uručuju slični dokumenti.

Za posljednjeg posjeta Zagrebu glavna haaška tužiteljica *Carla del Ponte* sama je spomenula mogućnost da se Norcu, zbog sumnje da je počinio ratni zločin kao sudionik akcije »Medački džep«, sudi u Hrvatskoj. Stoga se zahtjev haaških istražitelja za ispitivanje u stručnim i državnim krugovima tumači na dva načina. Ili je to zadnja proceduralna veza Haaga i predmeta Norac, nakon čega će cijeli spis biti dostavljen na sudovanje u Hrvatsku, ili haaški

istražitelji raspolazu dokumentom koji Norca izravno tereti za počinjeni ratni zločin i to na nedvojbjen način. Ako je potonje u pitanju onda bi Haag, bez obzira na najavu Carle del Ponte, taj predmet zadržao u svojoj ovlasti. Tim više što je smrću generala *Janka Bobetka* cijeli slučaj ostao bez »glavnog junaka«. Norac je u zatvoru Županijskog suda u Rijeci već dvije godine, a za to je vrijeme provedeno suđenje i njemu i tzv. gospičkoj skupini za ratne zločine počinjene u Gospiću.

Cijelo to vrijeme, slučaj Medački džep ostajao je na neki način po strani. U slučaju Medački džep od prvog se trenutka kao jedan od glavnih aktera spominjao upravo Norac. Državno odvjetništvo zajedno s policijom već nekoliko mjeseci intenzivno istražuje događaje koji su obilježili kraj akcije u Medačkom džepu. Pri-

kupljaju se podaci na temelju kojih bi se, čim taj dio istrage bude završen, mogle podići optužnice. Još dulje od Državnog odvjetništva istragu o cijelom slučaju vode istražitelji haaškog tužiteljstva.

Spekulacije o tome hoće li se Norac odazvati zahtjevu haaških istražitelja prekinuli su njegovi odvjetnici. Norac je spreman prihvatiti razgovor i ne smatra se krivim za djela za koja ga se sumnjiči, rekli su njegovi odvjetnici *Ivan Kern* i *Tomi Slav Sabljar*.

Razgovor s istražiteljima, prije eventualnog podizanja optužnice, za Norca znači mogućnost da dokaže svoju nevinost, uz pomoć dokumentacije koju mu Ured za odnose s Haagom i druga tijela stavljaju na raspolaganje.

Posljedice eventualnog odbijanja haaškog zahtjeva za Norca bi bile pogubne. Naime, procedurom se zahtjev za saslušanje vrlo brzo može pretvoriti u optužnicu, optužnicu prati zahtjev za izručenje Haaškom sudu, a tada Norca ne štiti činjenica da u riječkom zatvoru čeka pravomoćnost riječke presude.

Mesić: Nove optužnice?

Hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* izjavio je 21. srpnja kako ne zna dolaze li u Hrvatsku nove haaške optužnice, te da ne vjeruje da to netko u Hrvatskoj zna. »Ne vjerujem da netko u Hrvatskoj zna dolazi li i koliko haaških optužnica«, rekao je predsjednik Mesić odgovarajući na novinarsko pitanje o medijskim nagađanjima da će najesen u Hrvatsku stići tri nove haaške optužnice. Predsjednik je ocijenio da su istrage haaškog tužiteljstva, koje su u tijeku, potaknule nagađanja da bi mogla doći i koja optužnica, no ističe da o tome nema nikakvih saznanja. »Tko god vam kaže da o tome nešto zna, mislim da je u zabludi, da su to nagađanja. Ja sigurno ne znam«, rekao je predsjednik.

Del Ponte pozvala na uhićenje haaških optuženika

Republika Srpska utočište bjegunaca

BANJA LUKA - Glavna haaška tužiteljica *Carla del Ponte* 18. srpnja u Banjoj Luci ponovno je pozvala na uhićenje haaških optuženika na što su se, kako je nakon održanih razgovora kazala, vlasti Republike Srpske obvezale učiniti. Del Ponte je na odvojenim sastancima razgovarala s predsjednikom Republike Srpske *Draganom Čavićem* i premijerom *Draganom Mirkerevićem* u nazočnosti članova vlade RS-a. »Republika Srpska bila je utočište bjegunaca i nakon današnjih razgovora očekujem uhićenja i izručenja«, izjavila je Carla del Ponte. (Hina)

Batić:

Hrvatska i Srbija formiraju radne grupe za ratne zločine

Ministar pravde Srbije *Vladan Batić* izjavio je da Hrvatska i Srbija formiraju radne grupe za istragu ratnih zločina, koje će početi intenzivnu suradnju početkom jeseni. »Jedna radna grupa bit će za vraćanje matičnih knjiga, druga za popis svih osoba protiv kojih su podnijete krivične prijave, podignute optužnice ili donijete presude, a na obje strane građani će moći provjeriti nalaze li se na nekoj listi optuženih«, rekao je Batić za novosadski »Dnevnik«. On je naveo da je dogovor dvije strane da se državljani Srbije procesuiraju u Srbiji, a državljani Hrvatske u Hrvatskoj, dok eventualno osuđeni trebaju služiti kaznu svako u svojoj zemlji.

Smijenjen mr. Bela Tonković s mjesta predsjednika DSHV

Stranka na prekretnici

*Petar Kuntić v. d. predsjednika stranke * Odnos snaga na štetu Tonkovića kristalno jasan već na početku sjednice
* Ostavku Tonkovića delegati nisu prihvatili, nego su ga nakon toga smijenili*

Piše: Jasminka Dulić

Mr. Bela Tonković, neprikosnoveni lider Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini od njegovog osnutka, više nije predsjednik te stranke. Na Trećoj izvanrednoj skupštini DSHV-a, koju je ovog puta sazvalo Predsjedništvo stranke, održanoj 20. srpnja u Subotici, Bela Tonković je podnio neopozivu ostavku, i napustio sjednicu sa svojim pristalicama. Nakon toga su delegati koji su ostali na Skupštini donijeli odluku kojom odbijaju Tonkovićevu ostavku i potvrđuju svoju odluku s Izvanredne skupštine od 6. srpnja kojom je Bela Tonković smijenjen s funkcije predsjednika DSHV-a.

Za v. d. predsjednika stranke izabran je dotadašnji dopredsjednik *Petar Kuntić*. S govornice je najavljeno i da će Skupštini općine Subotica biti podnjet prijedlog za razrješenje Bele Tonkovića s mjesta dogradonačelnika.

DVA DNEVNA REDA: Godinu dana je prošlo od kako traju razmirice unutar rukovodstva DSHV-a i od kako se na adresu Tonkovića upućuju različite optužbe od toga da se okrivljuje za pad rejtinga i nefunkcioniranje stranke pa do optužbi za financijske nepravilnosti. Put za razrješenje krize u DSHV dva »tabora« su vidjela na dva različita načina. Tonković je tražio smjenu potpunog rukovodstva stranke i nove stranačke izbore, dok su *Martin Bačić*, predsjednik Subotičke podružnice i njegovi suradnici inzistirali na nezadovoljstvu koje postoji u samoj stranci s radom predsjednika i zahtijevali njegovu smjenu. To je rezultiralo time da je Subotička podružnica sazvala Izvanrednu skupštinu 6. srpnja (koju je Bela Tonković proglasio nelegalnom) i gdje je Beli Tonkoviću izglasano nepovjerenje.

Predsjedništvo stranke je nakon toga sazvalo Skupštinu za 20. srpnja. Novina na ovoj Skupštini bilo je angažiranje tjelohranitelja od strane Tonkovića koji su kod većine delegata izazvali negodovanje. Druga novina je bila što je Skupštini ponuđeno da glasa na temelju kojeg dnevnog

Delegati Skupštine

reda će raditi. Sazivač je odredio jedan dnevni red, a Subotička podružnica je podijelila delegatima svoj prijedlog dnevnog reda, već na samom početku Skupštine.

Obrazloženje koje je dano od strane Martina Bačića za mijenjanje dnevnog reda je bilo da je Skupština najviši organ upravljanja u DSHV-u te da može odlučivati o svemu što stavi na dnevni red, a ne samo o onim temama radi kojih je sazvana, kao što je to tvrdila Tonkovićeva strana.

Nakon rasprave o statutarnim pitanjima odnosno o tome tko poštuje a tko ne poštuje Statut, na prijedlog predsjedavajućeg *Josipa Pekanovića*, delegati su odlučili da će Skupština raditi prema dnevnom redu kojeg većina usvoji. I delegati su glasovali, i usvojili ovaj prijedlog, a nakon toga su pojedinačno glasovali za jedan i drugi dnevni red: manjina je glasovala za prijedlog dnevnog reda kojeg je Predsjedništvo odredilo, a većina za prijedlog dnevnog reda Subotičke podružnice.

Josip Gabrić, dopredsjednik DSHV Naša je dužnost bila da ovo uradimo

Josip Gabrić je u svom govoru, zalažući se za izmjenu dnevnog reda, rekao: »Skupština je najviši organ, a ovo je treća izvanredna skupština, ne može se podcjenjivati Vijeće, Skupština i cijelo članstvo. Krnje predsjedništvo ne može razrješavati kompletno rukovodstvo, i mi smo za izbore, ali jednom normalnom procedurom. Mjesne organizacije trebaju održati redovite skupštine i dati svoje prijedloge članova za Vijeće i Predsjedništvo jednim normalnim postupkom. I mi, naravno, mislimo zakazati redovnu izboru skupštinu, negdje na jesen. Drugu izvanrednu skupštinu smo pošteno održali i tamo je 122 delegata glasalo za smjenu Bele Tonkovića i s time je stvar bila riješena, ali smo prihvatili doći i na ovu treću, biti ćemo jedinstveni jer mi se zalažemo za DSHV, mi se borimo za njega i nećemo dozvoliti da pojedinci ovako izigravaju to raznim makinacijama. Nama je itekako stalo do DSHV-a, jer pojedinci dolaze i odlaze, ali stranka treba postojati, stranka je važna, a mi stranku ne damo, mi hoćemo čisto stanje, a ne da stalno idemo u rejtingu dolje, dolje, dolje, kakva je bila situacija u zadnje vrijeme.

NEOPOZIVA OSTAVKA I SMJENA:

Nakon što je ovakvim glasanjem odnos snaga postao kristalno jasan, stvari su se veoma brzo odigrale. Bela Tonković je izišao za govornicu i rekao: »Predsjedništvo DSHV je 13 godina i pet dana, i ja zajedno s njim, uvijek nastojalo i uspijevalo držati se Statuta i u postupku sazivanja ove Skupštine držali smo se Statuta do u tančine. Dugo smo razmišljali i tražili načina da nađemo najbolju primjenu Statuta za dobro stranke i nakon toga predložili smo takav dnevni red. Skupština nije prihvatila ovaj dnevni red, time je derogirala odluku Predsjedništva DSHV-a u jednoj izuzetno važnoj točki. Moralna dužnost je da u jednoj ovakvoj situaciji predsjednik podnese neopozivu ostavku i to ja sada ra-

**Poslije izglasanog nepovjerenja
za mjesto predsjednika DSHV**

Tonković za sada ostaje potpredsjednik općine Subotica

Unatoč tome što je deset vijećnika Skupštine općine Subotica potpisalo zahtjev za opoziv mr. Bele Tonkovića s mjesta potpredsjednika Općine, prijedlog nije bio uvršten u dnevni red skupštinskog zasjedanja održanog 22. srpnja, dva dana poslije izglasavanja nepovjerenja predsjedniku DSHV. Naime, predsjednik Subotičke podružnice DSHV-a Martin Bačić povukao je prijedlog uz obrazloženje, kako za takav čin Subotička podružnica još nije donijela i izglasala formalnu odluku. »Na Skupštini o tome nismo raspravljali niti glasovali. Činjenica je da je to stvar samo Subotičke podružnice, no nemamo formalnu odluku o opozivu Bele Tonkovića, a vijećnici SVM su nam na konzultacijama prije skupštinskog zasjedanja rekli da će oni podržati odluku Subotičke podružnice kad je budemo donijeli. Mi se dakle u Subotičkoj podružnici DSHV-a o tome moramo izjasniti, a SVM će glasovati kako mi budemo odlučili« – rekao je poslije povlačenja prijedloga o opozivu Bele Tonkovića predsjednik Subotičke podružnice DSHV Martin Bačić, te dodao kako se rasprava o ovom opozivu odlaže do jeseni.

dim. Hvala Vam na dosadašnjoj suradnji.«

Nakon toga Bela Tonković je izašao iz dvorane, praćen dugim aplauzom, koji se može dvojako tumačiti: kao zadovoljstvo konačnim razrješenjem krize u stranci, ali i kao izraz poštivanja za ono što je Bela Tonković uradio za stranku od njenog nastanka, a što su mu i njegovi protivnici priznavali.

Za Tonkovićem su izašle i njegove pristalice, a Skupština je nastavila s radom. Ne želeći da se Izvanredna skupština, održana 6. srpnja proglasi ništavnom, a njene odluke nelegalnima, delegati su odbacili Tonkovićevu ostavku i ponovno glasovali za njegovu smjenu. Nakon ovoga, sumnje nema, Tonković više nije predsjednik DSHV. Delegati su zatim izabrali za v. d. predsjednika Petra Kuntića, do održavanja Izborne skupštine, a najavljeno je i da će se uputiti prijedlog za razrješenje Bele Tonkovića s mjesta dogradonačelnika grada.

OPSTANAK STRANKE JE BITAN:

Slaven Dulić, dopredsjednik stranke koji se, kako kaže, namjeravao kandidirati za predsjednika stranke nakon Tonkovićeve ostavke, za »Hrvatsku riječ« je rekao: »Za mene je bilo čudno, ako svi radimo na jednom poslu, da je jedan čovjek kriv i zato sam bio spreman dati ostavku i zatim iza toga da idemo svi na izbore, da to provjerimo među članstvom, jer sam mislio da je ovo mogućnost da se DSHV uzdigne iznad sukoba. Sebe ne doživljavam kao Belinog čovjeka nego doživljavam sebe kao osobu koja misli svojom glavom i koja želi za DSHV najbolje. Ono što je karakteristično, posljednje tri godine, od kada je došla nova vlast DOS-a, je da je u državnim odnosno velikim dnevnim novinama od oko 25 članaka o DSHV-u 23 bilo u negativnom kontekstu i 2 u neutralnom kontekstu, i novine su sada opet jedva dočekale da se ova-ko nešto događa u DSHV-u. Ono što ova vlast nije uradila, je to da skine ljagu s političkih partija manjina koje se uvijek smatraju nekakvim secesionističkim. Kao da ne postoje uopće stranke manjina u SCG osim SVM-a i SDA u Sandžaku, i ako poslije svega ovoga opstane DSHV to je za mene dobro jer je to jedina prava politička snaga Hrvata. Politička partija se razlikuje i od Hrvatskog nacionalnog vijeća i od udruga i od KUD-ova koji imaju predznak hrvatski po tome što nije ograničena u svom djelovanju, ona može tražiti što hoće od ove države, ukoliko ima određenu podršku i zbog toga bi, da sam uspio proći kao predsjednik, moj zadatak bio prikupljanje 1.500 potpisa koji se očekuju prema novom izbornom zakonu.«

Nakon izlaska, Bela Tonković je na pitanje novinara ostaje li poslije ovoga i dalje na mjestu dogradonačelnika Subotice rekao da je to druga procedura, a na pitanje hoće li možda doći do ujedinjenja dvije hrvatske političke stranke odgovorio: »Ja ne znam da u ovom trenutku postoje dvije hrvatske stranke jer HNS postoji samo na papiru. Ovdje je pitanje hoće li DSHV, u ovim demokratskim promjenama na putu tranzicije našega društva, biti dovoljno jak da interese hrvatskog naroda zastupa u parlamentarnim organima ove države i u izvršnim organima tijela ove države. To je osnovno pitanje.«

Veliki broj delegata iz svih dijelova Vojvodine, koji se okupio i na prvoj i na drugoj srpanjskoj izvanrednoj skupštini DSHV-a, nesumnjivo ipak govori o tome da među članstvom postoji volja za pro-

Martin Bačić

mjenama, jačanjem i obnovom stranke. Pred v. d. predsjednikom Petrom Kuntićem i podijeljenim Predsjedništvom je sada velika odgovornost za pripremu i organiziranje Izborne skupštine, odnosno za ispunjavanje obećanja koje su dali na pro-teklim dvjema Skupštinama. ■

Josip Ivanović, predsjednik HNV-a Očekujem bolju suradnju u hrvatskoj zajednici

»Konačno je došlo ono što se očekivalo već dulje vremena to je da će se Tonković smijeniti s te funkcije. Izgleda da je volja većine bila takva da se to učini i dobro je što je to učinjeno na takav način da se udovolji svim statutarim zahtjevima i formalnim procedurama da ne bi bilo tko i bilo kada mogao pokretati ponovno neka pitanja što se tiče legitimiteta i legaliteta te smjene. Dobro je što je imenovan vršitelj dužnosti Petar Kuntić, dobro je da su se izrazile želje za izgradnjom platforme za nalaženje svih hrvatskih institucija i organizacija, i dobro je da je izražena želja za razgovorom s drugom političkom strankom. Sve mi to ukazuje na to da je moguće očekivati da će doći do konsolidacije hrvatske političke scene na ovim prostorima. Konačnica je dakle pozitivna, barem se ja nadam da će tako biti, i da ćemo onda u hrvatskoj zajednici konačno s više strana pristupiti određenim pitanjima. Moramo se dogovoriti što će tko raditi, kako će raditi, vjerujem da će biti moguće uspostaviti jednu bolju suradnju i da će ta suradnja biti na opće dobro čitave zajednice.«

Pismo iz Zagreba

Ljetna zabava

Piše: Sonja Badel

Kad se uzme u obzir činjenica da su glumci Zlatko Vitez i Rade Šerbedžija stajali na suprotnim, nepomirljivim pozicijama tijekom rata, razumljivo je što nekima smeta olako prelaženje preko razlika, koje su zbog načina na koji su rješavane, unesrećile tolike ljude.

O končanjem proljetno-ljetnog zasjedanja Hrvatskog sabora prije nekoliko dana, formalno je završena politička sezona. Hrvatska se okrenula brojnim festivalima, smotrama. Dubrovnik, Split, Šibenik, Kastav kod Rijeke, Pula, Opatija, Brijuni, mjesta su raznih kulturnih manifestacija. Ne zaostaju ni gradovi i mjesta, daleko od mora i turista, koji imaju svoje ljetne programe. Svuda se pjeva, pleše, glumi, pojavljuju se uz domaće i strane zvijezde i zvjezdice. Postižu se i umjetnički dometi koji potvrđuju opće težnje da je Hrvatskoj mjesto u kulturi Europe.

No, da kulturni događaji i umjetnost ne mogu bez politike, i ovog je ljeta najbolje pokazalo kazalište »Ulysses« na Brijunima, koje vodi bračni par Rade Šerbedžija i Lenka Udovički. Prethodne dvije godine manje se govorilo o umjetničkim dometima njihovih predstava »Kralja Lira« i »Medeje«, u kojoj se poslije višegodišnjeg izbivanja iz zemlje pojavila Mira Furlan, a više o tome zašto su umjetnici okupljeni na Brijunima uopće napuštali Hrvatsku, zašto im sada dobrodošlicu ukazuju najviši predstavnici vlasti, koja uz ostalo široke ruke financira brijunske projekte, dok mnoga kazališta u zemlji jedva životare. Na skupinu okupljenu oko brijunskog projekta i danas se gleda sa dosta rezervi. Mnogima smeta njihov internacionalizam, propituje se njihov odnos prema samostalnoj hrvatskoj državi, gdje su bili u vrijeme Domovinskog rata. Odbojnost izaziva i činjenica da njihove skupe predstave može vidjeti samo kulturna i politička elita, a dobrim dijelom te predstave financiraju hrvatski porezni obveznici.

Ovog ljeta u brijunsko društvo uključio se i poznati glumac Zlatko Vitez. To je izazvalo ne malo iznenađenje jer po mišljenju mno-

gih, Vitezu kao dokazanom »velikom Hrvatu«, uostalom i Tuđmanovom ministru kulture, u »sumnjivom« brijunskom društvu uopće nije mjesto.

Tim povodom Šerbedžija i Vitez dali su nekoliko intervjua i objasnili da je njihovo prijateljstvo trajalo nepomučeno godinama unatoč političkim razlikama. Vitez je rekao da je Šerbedžija »najveći hrvatski glumac«, a ovaj je uzvratio sličnim komplimentima i usput rekao da su neke njegove izjave date u Beogradu tijekom rata bile »nepotrebne«. »Ni ja nisam krajnji desničar, niti je Rade krajnji ljevičar«, rekao je Vitez objašnjavajući kako je njihova suradnja moguća i normalna. Mnogima se nisu dopali ovakvi izljevi prijateljstva, a u nekim je komentarima

to ocijenjeno krajnjim neukusom. Kad se uzme u obzir činjenica da su Vitez i Šerbedžija stajali na suprotnim, nepomirljivim pozicijama tijekom rata, razumljivo je što nekima smeta olako prelaženje preko razlika, koje su zbog načina na koji su rješavane, unesrećile tolike ljude.

No, bilo je i dobronamjernih komentara demonstracije prijateljstva Vitez-Šerbedžija: ako je prijateljstvo nadjačalo političke razlike i ako uz to rezultat toga bude dobra kazališna predstava, onda to treba pozdraviti. Teatar »Ulysses« je uostalom proklamirao da ne priznaje nacionalne

ključeve u umjetnosti i da želi ostvariti internacionalne projekte. Na ljetno bi im se mogao pridružiti, kako je najavljeno, i slavni Al Pacino!

No, s prestankom ljeta i ljetnih festivala, u fokusu će se ponovno naći velike političke, gospodarske, socijalne teme. Vlada bi morala odgovoriti na 2.500 pitanja Europske komisije, završiti prilagodbu zakona onima iz EU, odlučiti o datumu održavanja izbora. Prije odlaska na godišnji odmor predsjednici države, Sabora i Vlade, Stjepan Mesić, Zlatko Tomčić i Iвица Račan zajedno su ručali i potom ćaskali s novinarima. Po svemu izgleda da će vladajuća koalicija zajedno na izbore jer samo tako imaju izgleda pobijediti najjaču političku stranku Hrvatsku demokratsku zajednicu. Nema još dogovora o datumu održavanja izbora. Tomčić i Račan su za neki datum u studenome, a Mesić »navija« za proljeće. Zbog važnih poslova neki će se članovi Vlade odmarati samo desetak dana. Ni čelnici oporbe ne mogu si priuštiti predugo uživanje u čarima ljeta. Biračima valja ocrniti svaki uspjeh vladajuće koalicije i ponuditi što uvjerljivija obećanja koja će se ostvariti kad oporba dođe na vlast. Njeni čelnici nisu baš imali puno uspjeha kad su na kraju saborskog zasjedanja pokušali osporiti Vladinu odluku o prodaji 25 posto plus jedne dionice INA-e mađarskoj naftnoj kompaniji MOL za 505 milijuna dolara. I međunarodni financijski stručnjaci kažu da je Vlada napravila dobar posao, no oporbenjaci misle drugačije pa će i dalje tražiti dokaze da je riječ o dosad najnepovoljnijem ugovoru za Hrvatsku. To su samo neke od vrućih tema koje će biti u središtu zanimanja, kako političara tako i šire javnosti, kad minu vrući ljetni dani festivala i zabave, s primjesama politike. ■

Hotel »Panonija«

Nikad nije bilo da nekako nije bilo

*Blago nama, DSS je napustio Batićevu Ustavnu komisiju * DSS je izložio svoj nacrt Ustava Srbije, u njemu Vojvodine nema, pardon, ima je samo se zove Novosadski region ili tako nekako * »Druže Sloba bijela lica sad se zoveš...« (dalje se fučka)*

Piše: Mirko Sebić

Sustavom svakakvi su problemi mogući, nije prošlo mnogo vremena od kad jedan ovdašnji funkcionar umalo zbog njega glavu nije izgubio. Dešavalo se to onomad kad je Sloba mijenjao savezni Ustav. Ovaj lokalni funkcionar, tada još opozicionar, sišao u garažu potražiti među dunstflašama knjižicu s tekstom Ustava, knjižica stajala na visokoj polici iza tegli sa pekmezom, funkcionar stao na nestabilnu staru hoklicu, zavagnuo, pao i ušinuo kičmu. Kad se oporavio od povreda došla je i listopadska pobjeda i danas taj funkcionar nastavlja borbu za demokratsku Srbiju u veleposlanstvu u Japanu. Ndamo se da će i to nekako pregurati.

Bila su to opasna vremena, kad se život riskirao u borbi za ustavna načela. Danas nitko ništa neće da riskira. Eto, u prošli četvrtak potpredsjednik DSS Dragan Jočić rekao je da su predstavnici te stranke definitivno i neopozivo odustali od pisanja Ustava Srbije u Batićevoj Ustavnoj komisiji. Neće ljudi da riskiraju. Razlozi navedeni tom prigodom pozivaju se na oktroiranje osnovnih ustavnih načela od strane DOS-a, odnosno Demokratske stranke, koji navodno pišu Ustav samostalne države ne misleći na Saveznu državu i ne obazirući se na parlament itd. DSS nije htio ništa riskirati pa je sutradan, u petak, izašao s vlastitim nacrtom. Bila je to u velikoj mjeri očekivana priča, a mi se pitamo što od DSS može očekivati Vojvodina.

KAO DA JE PROSTOTA: Kad je riječ o teritorijalnoj organizaciji vlasti u Srbiji, DSS predlaže »racionalnu decentralizaciju« koja podrazumijeva pravo građana na autonomnu i lokalnu samoupravu s općinama, gradovima i gradom Beogradom kao posebnom jedinicom. Srbija je si-metričnom regionalizacijom podijeljena na šest regiona sa sjedištem u Beogradu, Novom Sadu, Prištini, Nišu, Kragujevcu i Užicu. Kao što se dalo primijetiti, region Vojvodina se u tom nacrtu nigdje ne pominje, nema ni toponima Vojvodina niti iz njega izvedenih pridjeva, kao da je riječ o psovcu, ružnoj riječi ili prostoti koja što

prije mora biti zaboravljena i zabašurena. Doduše, takozvanim organskim zakonom bit će definirane teritorija i naziv regiona. Što su izvorne nadležnosti ovako ocrtanih regiona? Prije svega, njih taksativno nabraja Ustav i u njih spadaju: donošenje statuta regiona, donošenje proračuna i izvršnog računa regiona, reguliranje jednog korpusa pitanja i poslova od regionalnog značaja i zaštita prava pripadnika nacionalnih manjina i njihovih kultura u mjeri u kojoj to nije uređeno zakonima Republike Srbije. Regioni također moraju detaljno urediti one oblasti za koje je Republika donijela samo osnovne zakone.

Zaštita regionalne autonomije prema ovom nacrtu je trojaka: regioni mogu posegnuti za specifičnom vrstom ustavne žalbe, zatim regionalna skupština ima pra-

rijalne organizacije vlasti, regionalizacije, decentralizacije i autonomije predstavljati ključno pitanje pisanja novog Ustava Srbije koje će onemogućiti postizanje konstitucionalnog konsenzusa. Za Ustav, za jednu ozbiljnu modernu državu, konstitucionalni osnov kao konsenzus osnovnih političkih snaga od presudne je važnosti, on je dio njenog identiteta, dio njene političke samosvijesti koja je osnov za plovidbu kroz meandre tranzicije. Mi smo stigli do tle da na sceni imamo nekoliko grupa koje se okupljaju oko različitih ustavnih nacrti, koji se svi odreda razlikuju po načelnom pitanju teritorijalne organizacije vlasti. Ove grupe djeluju kao interesne grupe boraca za vlast ili čuvara vlastitih pozicija, svaki korak motiviran je ovim partikularnim ciljevima.

vo pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti općih akata republičkog nivoa, ako smatra da se njime povređuju Ustavom zajamčeni principi uređenja regiona, treći oblik zaštite ispoljava se u pravu regiona da pred Ustavnim sudom pokrene postupak za odlučivanje o sukobu nadležnosti s republičkim organima.

NEIZBJEŽNA KRIZA: Kao što rekosmo na početku, s Ustavom svakakvi su problemi mogući. Vojvodina, odnosno Novosadski region, imati će izgleda mogućnosti provjeriti istinitost ove tvrdnje. Naime, kako vrijeme odmiče, potvrđuje se davno izrečena slutnja da će pitanje terito-

Proгноza je sumorna: konsenzus oko ustavnih pitanja nije moguć. Ovo će prouzrokovati otvorenu ili prikrivenu ustavnu krizu. Vojvodina u takvoj krizi nije ničija briga, točnije o njoj će brinuti njoj lojalni građani, koji će se moći odlučivati između ponuđenih ispolitiziranih ustavnih koncepata, odnosno da biraju između političkih grupa eksponenata tih koncepata.

Nikad nije bilo da nekako nije bilo i uvijek će nekakvog pravnog okvira biti, a ne znam zašto, sjetih se i one pjesme »Druže Sloba bijela lica sad se zoveš....« (dalje se fučka). ■

Petar Kuntić, v. d. predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Stranka će ići ka progresu

Jesmo za razgovor unutar HNV-a, ali prije toga moramo riješiti adekvatnu zastupljenost DSHV-a u samom rukovodstvu i u Izvršnom odboru HNV-a

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Dipl. ing. Petar Kuntić rođen je 1960. godine na Bikovu kod Subotice. Studij agronomije, smjer ratarstvo, završio je u Novom Sadu, kao treći u generaciji. Postdiplomski studij, smjer navodnjavanje, napustio je pred sam kraj. Sedam godina je radio u subotičkom »Agrokombinatu« kao rukovodilac proizvodnje, sedam godina u »Agroseme-Panoniji« kao glavni tehnolog, a tri godine u »Fermo prometu« u Belom Manastiru, u pečalbi kod najuspješnijeg baranjskog poduzetnika Huberta Kispala. Po povratku u Vojvodinu, s kadrovske liste Skupštine općine Subotica imenovan je od strane Vlade Republike Srbije za v. d. direktora DP Palić. Član je DSHV-a od 1993. godine, a u Predsjedništvu je od 1994. Tijekom cijelog svog političkog angažmana bio je u oporbi Miloševićevim režimu. Godine 1996. bio je kandidat DSHV-a na izborima za pokrajinsku skupštinu kada je dobio za ono vrijeme veliki broj glasova (2.000), ali nedovoljno da pobijedi. Od 1998. je dopredsjednik DSHV-a, a u stranci se posebno isticao u organizaciji Foruma poduzetnika Vojvodine ECON, koja je bila aktivna u suradnji sa susjednim županijama u Hrvatskoj.

Intervju za »Hrvatsku riječ« Petar Kuntić je dao dan nakon što je na mjestu prvog čovjeka DSHV-a zamijenio dugogodišnjeg predsjednika mr. Belu Tonkovića.

HR: Je li odlazak Bele Tonkovića morao biti ovako dramatičan?

Odlazak bivšeg predsjednika DSHV-a gospodina Bele Tonkovića svakako ni-

je morao biti na ovako dramatičan način završen. Kriza unutar rukovodstva DSHV-a traje već godinu dana, od kada smo vidjeli da veći dio članstva nije zadovoljan angažiranjem i radom gospodina Tonkovića. Mi smo mu na to, kao dopredsjednici, skrenuli pažnju, a i mi sami bili smo često neinformirani što se događa unutar same stranke, te smo htjeli to mijenjati. Nismo se mogli složiti s takvim načinom rada. Poslije pisma, koje je uputila mjesna organizacija Aleksandrovo Subotičkoj podružnici, da se stavi točka na dnevni red Vijeća – izglasavanje nepovjerenja dotadašnjem predsjedniku, mi smo pokušali prvo razgovarati s g. Tonkovićem o mirnom razrješenju ove krize, pošto je bilo evidentno da mu opada popularnost, te smo predložili novu funkciju počasnog predsjednika unutar DSHV-a, zbog zasluga gospodina Tonkovića u proteklom periodu. Međutim, Tonković je decidirano odbijao bilo kakve razgovore o njegovom odlasku s čelne dužnosti u stranci, i išao je do kraja, a kraj je bio 20. srpnja ove godine, kada su mu, ogromnom većinom glasova, zastupnici na trećoj izornoj skupštini DSHV-a iskazali nepovjerenje.

HR: Od strane pojedinih članova stranke Tonkoviću je svojevrmeno upućena optužba za pronevjeru novca. Je li to jedan od razloga za njegovu smjenu?

Optužba za eventualnu pronevjeru novca od strane Federalne unije nacionalnih manjina je samo dolila ulje na vatru, ali nije puno utjecala na ishod ove situacije. Stajalište Predsjedništva

i članstva je bilo, da ako ta optužba nije točna, da se to na sudu utvrdi, jer mi nismo bankarski stručnjaci da znamo tko je kriv, a tko je u pravu. Sud će donijeti odluku i mi ćemo se prema tome tako i postaviti.

HR: Kako ocjenjujete trenutno stanje u stranci, nakon svih ovih događanja?

Nakon promjena koje su se dogodile ovih dana na trećoj izvanrednoj skupštini, stanje u stranci je prema mom mišljenju dobro, bez obzira što će biti različitih reagiranja. O podijeljenosti, međutim, možemo govoriti kad je ona 50-50 posto, a prema onome što se moglo vidjeti na samoj skupštini, više od 70 posto nazočnih delegata bilo je za opciju koja je i pobijedila i mislimo da će stranka ubuduće ići samo naprijed i ka progresu. Mislim da stanje u stranci poslije ovoga što se dogodilo nije zabrinjavajuće.

HR: Znače li ove promjene demokratizaciju same stranke?

U svakom slučaju ovaj korak znači demokratizaciju unutar samog DSHV-a, mada moram reći da je i od 1998. godine postojala određena demokratizacija unutar DSHV-a, jer je do tada sve što je na sastancima predložio gospodin Tonković usvajano, a od 1998. godine neki njegovi prijedlozi nisu prihvaćani, već su prihvaćani drugi. Sve je bilo dobro do listopadskih promjena 2000. godine kada se g. Tonković iz sjedišta DSHV-a fizički premjestio u Skupštinu općine Subotica i kada je, vjerojatno zbog svoje prezauletosti na funkciji dogradonačelnika Subotice, zanemario rad u stranci, te smo u jednom momentu došli do zaključka da nitko ne vodi računa o samom funkcioniranju stranke. Mi smo, kao dopredsjednici, nekoliko puta razgovarali s bivšim predsjednikom, međutim, stanje se nije mijenjalo i morali smo reagirati. Gospodin *Joza Kolar* nije sudjelovao svaki puta u tim razgovorima, ali je on prihvatao razmišljanja Subotičke podružnice. Petrovaradinska podružnica je od starta bila za dotadašnju politiku Tonkovića, pri čemu su i ostali.

HR: Hoće li se suradnja s drugim hrvatskim institucijama i organizacijama poboljšati odlaskom Bele Tonkovića?

Svakako, DSHV je za razgovor i novo rukovodstvo je za razgovor, iako ne bih decidirano kazao da je staro rukovodstvo kočilo neke razgovore. Problem je što DSHV kao, vjerojatno, najjača i najbrojnija organizacija unutar hrvatskog korpusa želi razgovore na ravnopravnim osnovama, a to znači uz uvažavanje brojnosti našeg članstva i uz adekvatan tretman. Tu prvenstveno mislim na našu poziciju unutar Foruma hrvatskih institucija i organizacija. Bio sam među prvima za uključivanje u rad Foruma jer je u prednertu toga sporazuma stajalo da će se sve odluke donositi konsenzusom. Znači, ako se nešto radi u interesu hrvatskog naroda i donese se konsenzusom – to je dobro za ovaj narod. Međutim, odmah na prvom sastanku po konstituiranju toga Foruma, odlučeno je da se odluke neće donositi konsenzusom već će se donositi većinski i mi tu više nismo mogli imati partnera za razgovor, jer mi smo ipak jedna veoma brojna organizacija i naš glas ne može imati istu težinu kao i glas neke druge organizacije, gdje je upitno imaju li uopće dovoljan broj članstva da ispune uvjete koje postavlja zakonski propisi Republike Srbije.

HR: Hoće li se sada nešto mijenjati u odnosu prema Hrvatskom nacionalnom vijeću? Može li se prevazići podjela koja u toj važnoj instituciji postoji od njenog osnivanja?

Mi jesmo za razgovor unutar HNV-a, za razgovor o temama koje su u interesu hrvatskog naroda na ovim prostorima. Međutim, prije bilo kakvih razgovora moramo riješiti pitanje adekvatne zastupljenosti DSHV-a u samom rukovodstvu i u Izvršnom odboru HNV-a. Ne prihvaćamo ovakav način raspodjele funkcija i ovakav način raspodjele izvršne vlasti u okviru HNV-a, jer ako netko na terenu skupi 44 posto elektora i ne dobije niti jedno mjesto u predsjedništvu, rukovodstvu i izvršnoj vlasti, onda tu nešto ne štima. A i vidi se da ne štima, jer je

eto sad već skoro početak kolovoza, a neki pomaci unutar HNV-a se ne vide.

HR: Kako Vi vidite ulogu HNV-a i ulogu DSHV-a kao političke stranke, u zastupanju interesa hrvatskog naroda?

Mislim da bi tu neke stvari trebali raščistiti. U DSHV-u se u početku mislilo da ova stranka može o svemu brinuti – i o kulturi, i o obrazovanju, i o medijima itd. Međutim, prvenstvena uloga DSHV-a, kao vodeće političke stranke hrvatskog naroda u Vojvodini, je da se bavi politikom. Znači, da na svim razinama počevši od općine, pokrajine pa do republike ima svoje zastupnike koji će pokušati da izbore određena prava za hrvatski narod u okviru domicilne države, a koja su neophodna da bi uopće mogao funkcionirati HNV. Bez političkih zastupnika u strukturama općine i pokrajine ne mogu se ostvarivati ni ostala prava, a segmentima poput kulture, prosvjete i masmedija neka se bave oni koji su specijalizirani za to.

HR: Govorilo se o ujedinjavanju hrvatskih stranaka, dakle DSHV-a i HNS-a.

Mi smo za razgovore, kao što je bilo i razgovora u vrijeme gospodina Tonkovića. Međutim, moram reći, nije svaki puta gospodin Tonković bio tvrd i kriv, krivica je i na drugoj strani. Decidirano, mi smo za razgovor, ali nismo za ujedinjenje dvije stranke pa da se dobije neka treća stranka. Svatko tko se želi politički aktivirati može se učlaniti u DSHV, osim onih nekoliko naših bivših članova koji su svojevremeno isključeni iz DSHV-a,

jer je to Statutom riješeno. Dakle, mi je- smo za zbližavanje i neku vrstu ujedinje- nja, ali kroz DSHV.

HR: Subotička podružnica inzi- stirala je i na promjeni Statuta stranke?

Jedan od najvažnijih koraka do velike izborne skupštine, koja će biti održana svakako do Božićnih blagdana, jest da se Statut pročisti i doradi. Možda je ovaj Statut odgovarao u vremenima vladavi- ne prethodnog režima, ali sada, u ovoj situaciji se vidjelo, ovaj Statut ima manjkavosti jer je i jedna i druga strana smatrala da je u pravu, i da i jedni i dru- gi poštuju statut, a samo zato što se isti Statut tumači dvojako.

HR: Kako će funkcionirati Pred- sjedništvo DSHV-a do izbora, budući se podijelilo na dva su- protstavljena »tabora«?

Mi ćemo sada uputiti dopis svim člano- vima Predsjedništva i Vijeća s pitanjem mogu li se, posebno oni koji su napusti- li sjednicu, i dalje smatrati članovima Predsjedništva i Vijeća i žele li i dalje ra- diti u novim uvjetima, ili su svojim izla- skom zapravo dali ostavku. Ako su dali ostavku, na Skupštini 1996. godine je iz- mijenjen Statut i donijeta je odluka da se do trećine članova može kooptirati umjesto dotadašnjih, bez izbora i bez

skupštine. Mi smatramo da je ovo ipak izvanredno stanje, pošto su održane dvi- je izvanredne skupštine jedna za drugom i smatramo da Vijeće, kao najviši organ između dvije skupštine, to jest do izbor- ne skupštine, treba rukovoditi strankom. Mi ćemo predložiti Vijeću da raspiše ve- liku izbornu skupštinu koja će se do kra- ja godine svakako održati.

HR: Smatrate li da ove promjene znače obnovu DSHV-a?

U svakom slučaju već od danas je otvo- ren upis novih članova u DSHV, i već je sedam novih članova upisano, a iz jedne mjesne organizacije je zatraženo čak pe- deset pristupnika. U sljedećem periodu ključni zadatak je omasovljavanje same stranke, moramo biti aktivni, što ćemo konstantno i provoditi kroz redovite sa- stanke petkom, koji će biti ili u sjedištu DSHV-a ili ćemo ići na teren u mjesne organizacije, gdje ćemo iznositi naš pro- gram i naša stajališta. Naše temeljno sta- jalište u ovom periodu je da, zbog novog izbornog zakona koji predviđa ili 1.500 ili 3.000 članova, stranku moramo oma- soviti ili će stranka biti brisana iz regi- stra. Dakle, kao što smo i na samoj iz- vanrednoj skupštini rekli, ne damo DSHV i nećemo dozvoliti gašenje DSHV-a, stoga se moramo svi angažira- ti da, kada bude usvojen Zakon, pri- vućemo što više novih članova.

HR: Koji su Vaši sljedeći koraci?

U periodu od sljedeća tri-četiri mjeseca moramo obaviti inventuru na svim razi- nama, počevši od samog Doma DSHV- a, zatim inventuru kod rizničara i svaka- ko napraviti i jednu kadrovsku inventu- ru, jer dugo vremena kadrovska lista ni- je obnavljana, a s novom politikom će, vjerojatno, doći i neki novi ljudi na te kadrovske liste i mi želimo da odgovori- mo svim potrebama. Također planiramo da reaktiviramo ugašene mjesne organi- zacije u kojima je mali broj članova. Ta- ko ćemo svakako krenuti prvo u Podu- navlje.

Zatim, da bi do kraja ispoštovali de- mokratsku proceduru na svim razinama prije velike izborne skupštine moraju se održati izbori, gdje će članstvo pred-ložiti svoje zastupnike u Vijeće i Pred- sjedništvo i gdje će se isključivo tajnim glasovanjem na svim razinama, od mje- snih organizacija i podružnica preko ve- like skupštine stranke, naći rješenje za novo rukovodstvo DSHV-a.

HR: Hoće li DSHV biti spreman za izbore koji slijede s obzirom na sva ova događanja?

Decidirano tvrdim da je stranka osnažena i ljudi će sada dobiti volju i elan da krenu u ostvarenje zadataka koji nas očekuju, a mislim da pitanje, hoće li stranka dočeka- ti spremna izbore ne ovisi samo toliko od brojnosti članstva, već i od toga s kim će se ići u koaliciju, jer smo svjedoci da ne- ke stranke, koje nemaju toliki broj člano- va kao DSHV, ipak imaju zavidan broj odbornika u SO Subotica.

HR: Koji su prioritetni zadaci DSHV-a u sljedećem periodu?

Smatram da DSHV, budući da je na ovim prostorima prisutan već 13 godina, mora pomoći uspostavljanju povjerenja između pograničnih oblasti Vojvodine i Hrvatske prvenstveno kroz puno an- gažiranije prisustvo na gospodarskom području, pa na kulturnom i političkom, jer svakako je od obostranog interesa da se ta suradnja puno bolje razvija nego što je sada. Jest da nema viza, ali i dalje se osjeća granica. Tu granicu moramo našom aktivnošću na svim ovim navede- nim područjima što više omekšati. ■

TELEX VOJVODINA

Politička i gospodarska delegacija Republike Srpske u posjetu Vojvodini

Oživljavanje toka Save

Potpredsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Mile Mandić* i pokrajinski tajnik za privredu *Miodrag Vukotić* primili su prošlog utorka delegaciju Republike Srpske predvođenu ministrom privrede, energetike i razvoja *Milanom Bogičevićem*, kao i ministra-savjetnika u Veleposlanstvu Bosne i Hercegovine u Beogradu *Radomira Bogdanovića*. U razgovorima su sudjelovali i gospodarstvenici iz Republike Srpske kao i direktori NIS Naftagas, Rafinerije Novi Sad, NIS GAS, Novosadske Mlekare i Instituta za Ratarstvo i povrtarstvo u Novom Sadu.

U razgovorima je naglašeno da je Sporazum o slobodnoj trgovini jedan od osnovnih instrumenata posebnih veza između Republike Srbije, AP Vojvodine i Republike Srpske i BiH. Usuglašavanje i oslobađanje vanjsko-trgovinskog režima preduvjet su povećavanja i uravnoteženja međusobne trgovine i robne razmjene. Regulacija plovidbe i osposobljavanje pristanišnih terminala na Savi i obnova riječnog transporta, prije svega nafte i sirovina za rafinerije u Brodu, Pančevu i Novom Sadu, doprinijeti će oživljavanju cijele Posavine i doprinijeti unapređenju poslovanja i prerade nafte u cijeloj regiji. NIS Gas je pripremio projekt gasifikacije u Republici Srpskoj, a NIS Naftagas može nastaviti s ispitivanjem ležišta nafte čim budu postignuti svi neophodni poslovni i međudržavni dogovori. Od posebne važnosti je i suradnja u oblasti poljoprivrede i osiguravanja kvaliteta semena za ratarske i biljne kulture.

U drugom dijelu posjeta predsjednik Izvršnog vijeća *Đorđe Đukić*, potpredsjednik Vijeća *Mile Mandić* i pokrajinski tajnik za privredu *Miodrag Vukotić*, sa svojim gostima, obišli su i Pivaru u Čelarevu. Tijekom razgovora istaknuto je da je Pivara posljednjih godina uspjela očuvati dobru suradnju s pivarama iz bivše Jugoslavije, među kojima je i Pivara iz Banjaluke. Predsjednik *Đukić* izjavio je da je neophodno izvršiti privatizaciju ovog tvorničkog kompleksa, i podržati daljnji razvoj poljoprivrede, naročito zato što se određeni broj uposlenih u Pivari bavi poljoprivredom.

Potpisivanje ugovora za kredite Fonda za razvoj Vojvodine

Nove kreditne linije

Predsjednik pokrajinskog Izvršnog vijeća i predsjednik Fonda za razvoj AP Vojvodine *Đorđe Đukić*, prošlog petka je na svečan način potpisao Ugovore o korišćenju sredstava kredita ovog fonda. Svečanosti su prisustvovali mnogobrojni gospodarstvenici, jer je na II. natječaju Fonda odobreno 126 zahtjeva za kredit i sufinanciranje projekata u ukupnoj vrijednosti od gotovo 590 milijuna dinara. Po riječima pokrajinskog premijera, u nekim općinama, kao što su Novi Sad, Kula, Kikinda, Vrbas i Sremska Mitrovica, gospodarstvenici se bore za što veći broj kredita, dok u nekim sredinama još nema ni jednog uspješnog zahtjeva za dobijanje sredstava. Najviši pojedinačni iznosi kredita dodijeljeni su poznatim poduzetnicima i firmama – AD Novosadski sajam, DOO Kolbis, AD Banini i DOO Žito Media. Po riječima *Ištvana Pastora*, potpredsjednika Izvršnog vijeća i Fonda za razvoj, planirane aktivnosti Fonda za razvoj do kraja ove godine obuhvataju nove kategorije kreditnih linija. Radi se o START-UP kreditima, kratkoročno kreditiranje izvoza i sufinanciranje infrastrukturnih projekata.

Gospodarska delegacija u Skupštini Vojvodine

Nenad Čanak primio Bodu Hombacha

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine *Nenad Čanak* primio je prošlog četvrtka *Bodu Hombacha*, predstavnika grupe njemačkih gospodarstvenika za jugoistočnu

Europu i *Lucka Glandta*, izvršnog direktora medijske grupe WAC. U dužem razgovoru bilo je riječi o investicijama za-

padnih zemalja u ovaj region, naročito u periodu poslije atentata na *dr. Zorana Đinđića* i izvanrednog stanja, te o sigurno - sti uloženi investicija u Vojvodini. Predstavnik WAC-a *Glandt* posebno se interesirao za situaciju u medijima u Vojvodini i mogućnost privatizacije pojedinih medija. Inače, WAC se pominje kao ozbiljan partner za kupovinu dnevnog lista »Dnevnik«. Predsjednik *Čanak* iznio je mišljenje da presudnu ulogu u privatizaciji bilo kog poduzeća mora imati modernizacija, dugoročno ulaganje i socijalni program.

Sjednica pokrajinske Vlade Saniranje posljedica suše

Na 192. sjednici Izvršnog vijeća Vojvodine, održanoj prošle srijede, kojom je predsjedavao *Đorđe Đukić*, pokrajinski tajnik za poljoprivredu *mr. Igor Kurjački* podnio je izvješće o ovogodišnjoj žetvi pšenice i problemima vezanim za nadoknadu štete izazvane sušom.

Izuzetno mali prinosi od oko 720 tisuća tona (u prosjeku za APV to je oko 60 posto od prosječnog roda), u nekim općinama su na granici katastrofe (Kula 0,95 tona po hektaru). Zbog toga troškovi moraju biti nadoknađeni proizvođačima, jer je suša imala razmjere prave elementarne nepogode, najgore od kada se vodi evidencija o vremenskim prilikama (a u nekim sredinama to je 200 godina). Izvršno vijeće predložiti će zbog toga izmjenu zakona u dijelu koji definira okolnosti i uvjete za proglašenje elementarne nepogode. Dosadašnji propisi nisu dali praktične rezultate (suša se proglašava elementarnom nepogodom samo ako je šteta veća od 10 posto od ukupnog bruto nacionalnog dohotka po glavi stanovnika u datoj općini). Vladi Srbije bit će predloženo da se za svaku tonu ovogodišnjeg roda isplati po dodatni dinar za krušno žito, odnosno 2 dinara kada se radi o urodu sjemenske pšenice, koja nam je neophodna za sjetvu i ne smije biti izmiješana u brašno. Tako bi cijena sjemenske pšenice umjesto predloženih 13/14 dinara, bila zapravo 16 plus 2 dinara premije. Pšenica mora biti isplaćena u što kraćem roku, bez odlaganja i uz eliminiranje otkupa na »sivom« tržištu. Direkcija za robne rezerve trebala bi otkupiti oko 200 tisuća tona žita ovogodišnjeg roda od poljoprivrednika u APV. Što se sjemenske pšenice tiče, zaključak pokrajinske Vlade ja da Direkcija treba otkupiti čitav urod iz Vojvodine od oko 80 tisuća tona sjemena. ■

Istraživanje o nacionalnoj toleranciji

Tolerancija, što to bijaše?

Ovih dana javno su promovirani rezultati istraživanja javnog mnijenja o nacionalnoj toleranciji novosadske agencije SCAN, istraživanje je provedeno u 22 vojvođanska mjesta u 39 škola od 24. travnja do 20. svibnja, a njime je obuhvaćeno 3026 učenika prvih i završnih razreda.

Istraživanje, čije ne baš ohrabrujuće rezultate donosimo, dio je šireg projekta

»Učiti zajedno – živjeti zajedno«

Piše: Mirko Sebić

Projekt »Učiti zajedno – živjeti zajedno« govori nam da je toleranciju potrebno učiti i to permanentno, a ono što nam kazuje istraživanje javnog mnijenja o nacionalnoj toleranciji kao dio ovog projekta je da smo do sada bili slabi učenici. Razlozi da se na jednom ovako složenom i dugotrajnom projektu nađu Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu i nevladina organizacija Dobrotvorno društvo »Panonija« su prije svega pojedinačni ali alarmantni znaci netolerancije upravo u sredini u kojoj bi svaki oblik drugojačijosti, etničke kao i one druge, morao biti poštovan i uvažavan zbog specifičnih kulturno povijesnih iskustava i uvjerenje da se kroz obrazovni sustav moraju uvesti elementarne vrijednosti građanskog društva.

Projekt koji je osmislila NVO »Panonija« a podržali Vijeće Europe i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu, svoju prvu prezentaciju doživio je u studenome prošle godine, da bi se zatim po fazama nastavio razvijati dalje. Glavni cilj ovog

projekta jeste razvijanje modela, programa i materijala za učenje koji bi se u narednim godinama trebali opredmetiti u obrazovanju kako bi učenje o građanskim vrlinama i demokratskom ustrojstvu bilo moguće.

Polazeći od teze da je tolerancija vrлина, koja pruža konkretni sadržaj etički motivirane odluke za uvažavanje drugog i njegove specifičnosti, te omogućava rađanje kulture prevazilaženja konflikta, autori ovog projekta rukovode se idejom da je veoma važno pomoći prije svega onima koji rade u školama da ovaj koncept tolerancije prevedu u obrazovnu praksu.

Važan segment ovog projekta koji je ovih dana i javno promoviran, je istraživanje javnog mnijenja koje je realizirala novosadska agencija SCAN. Istraživanje o toleranciji provedeno je u 22 vojvođanska mjesta u 39 škola od 24. travnja do 20. svibnja, a njime je obuhvaćeno 3026 učenika prvih i završnih razreda. Uzorkom je obuhvaćeno jedanaest obrazovnih profila, odnosno vrsta škole, od gimnazije do obrtničkih stručnih škola.

Koncept istraživanja baziran je na iskustvima iz prethodnih sondaža javnog mnijenja koja provjeravaju vrijednosne stavove građana a koja pokazuju da kad se stvar zahvata s opće razine rezultati i nisu tako loši, međutim kad se pitanja dotaknu osobnih reakcija i razina onda tek dobijamo pravu sliku problema. Vjerska tolerancija u Vojvodini općenito se smatra visokom, naime na izravna pitanja o drugim religijama rijetko će se čuti izravno diskriminatorski odgovori. Ali kad osluškujemo pojedinačno može se čuti da su »naši« običaji ljepši i da se samo naš bog rodio u pravi datum.

REPREZENTATIVNI UZORAK: Uzorak ovog istraživanja brižljivo je građen i sačinjavali su ga 53,1 posto učenika prvih razreda i 46,9 posto učenika završnih razreda odnosno 10,9 posto učenika trećih i 35,9 posto drugih razreda. Po polu uzorak se dijeli na 45 posto mladića i 55 posto djevojaka, a po nacionalnoj pripadnosti 55,5 posto ispitanika su Srbi, 22,5 posto

Najčešće navodene osobine pripadnika drugih nacija

	<i>sami sebe vide</i>	<i>drugi ih vide</i>
Mađari	dobri, vredni, pametni	pametni, dobri, ljubazni
Hrvati	dobri, pametni, napredni	glupi, kukavice, loši
Slovaci	dobri, vredni, pametni	dobri, vredni, pametni
Crnogorci	hrabri, dobri, lukavi	lijeni (52,7%), hrabri, dobri
Muslimani	*	prljavi, loši, glupi
Romi	*	prljavi, lijeni, nepošteni
Albanci	*	prljavi, loši, agresivni
Srbi	pametni, hrabri, veseli	agresivni, dostojanstveni, lijeni

* zbog malog broja nije moguće derivirati mišljenje o vlastitoj naciji

su Mađari, 5,9 posto Slovaci, 2,7 posto su Rumunji, 2,3 posto Jugoslaveni, 1,9 posto Hrvati, 1,8 posto Crnogorci, 1,4 posto Rusini, 0,8 posto Bunjevci, 0,2 posto Romi i 5,1 posto ostali.

Istraživanje o toleranciji ili njenoj suprotnosti svakako mora početi s utvrđivanjem stepena etničke distance. U ranijim istraživanjima koja su provedena na teritoriji Vojvodine zabilježeno je visoko prisustvo stava da građani nedovoljno poznaju kulturu drugih nacija koje sa njima zajedno žive a nepoznavanje jezika predstavlja nepremostivu prepreku u zbližavanju različitih kultura. Otuda potreba da se u istraživanje uključi i pitanje koje bi provjerilo koliko učenici prvih i završnih razreda srednjih škola znaju jezik drugih naroda iz vlastitog okruženja. Istraživanje je također obuhvatilo i subjektivnu ocjenu ispitanika koliki je stupanj poznavanja kulture drugih nacija sa kojima žive i kakve su mogućnosti da se u školama i sredinama u kojima žive uključe u aktivnosti koje će im pomoći da bolje upoznaju kulturu druge nacije. I na kraju svako istraživanje ovog tipa mora se pozabaviti obujmom i sadržajem stereotipa o drugim nacijama.

SLABO DIVANIM MADŽARSKI: Na pitanje je li pored materinjeg jezika govore i jezik neke druge nacije odrečno je odgovorilo 61,2 posto ispitanika a svega 36,5 posto je odgovorilo da poznaje jezik koji im nije materinji. Međutim, ne treba žuriti sa zaključkom, kad pogledamo koji je to drugi jezik koji tih 36,5 posto govori saznajemo da je za njih 28 posto to srpski, a samo 5 posto kao drugi jezik zna mađarski, slovački i rumunjski po 1 posto i skoro da su samo sporadično zabilježeni učesnici istraživanja koji kao drugi jezik govore rusinski, hrvatski ili romski.

Ako bismo i dalje analizirali ove odgovore primijetili bi da svaki deseti učesnik u istraživanju koji se izjasnio kao Srbin govori neki drugi jezik osim materinjeg, ali među njima ima jedan broj koji potiču iz mješovitih brakova pa obično ispitanici kao drugi jezik govore jezik drugog roditelja. Pripadnici većinske nacije koji su se izjasnili da govore i neki drugi jezik osim materinjeg najčešće dolaze iz Ade, Novog Sada i Zrenjanina. Kao kuriozitet, veoma indikativan, reći ćemo da je samo jedan ispitanik s teritorije Subotice koji se izjavio kao Srbin rekao da govori jezik drugog naroda koji živi u njegovoj sredini.

Rezultati istraživanja pokazuju da bi nešto manje od dvije petine (38 posto) koji su sudjelovali u istraživanju pokazali interes za učenje jezika nekog drugog naroda koji živi u njihovom okruženju. Ostali učesnici bili su eksplicitni u stavu da ne žele učiti jezik nekog drugog naroda iz svoje sredine pravdajući to navodno praktičnom nekorisnošću i slično.

Važan segment ovog projekta koji je ovih dana i javno promoviran, je istraživanje javnog mnijenja koje je realizirala novosadska agencija SCAN. Istraživanje o toleranciji provedeno je u 22 vođanska mjesta u 39 škola od 24. travnja do 20. svibnja, a njime je obuhvaćeno 3026 učenika prvih i završnih razreda. Uzorkom je obuhvaćeno jedanaest obrazovnih profila, odnosno vrsta škole, od gimnazije do obrtničkih stručnih škola.

Iako su Srbi i Crnogorci pokazali manji interes za učenje jezika od ispitanika drugih nacija, treba ipak reći da su 29 posto Srba, 38 posto Crnogoraca, 41 posto Jugoslavena i 55 posto Hrvata pokazali interes za učenje jezika drugih naroda. Mada većina pripadnika drugih naroda osim materinjeg, već govori drugi jezik, oni pokazuju veću zainteresiranost za učenje jezika drugih.

NACIONALNOST I MALTRETIRANJE: Istraživanje je pokazalo da je značajan broj učenika imao probleme zbog svoje nacionalne pripadnosti. Od ukupnog broja anketiranih učenika u srednjim školama Vojvodine ovako nešto je u anketi potvrdilo 16 posto. Od onih koji su imali neku vrstu problema zbog svoje nacionalne pripadnosti najviše je Mađara 40 posto odmah za njima slijede Hrvati 25 posto zatim Jugoslaveni 20 posto i svaki peti pripadnik nekog drugog naroda.

Ono što je također vrlo indikativno i što nas upućuje na razmišljanje koliko je u stvari dubok problem s kojim se suočavamo je i saznanje da skoro dvije trećine

učenika (63 posto) tvrdi da u školi sa nastavnicima nikad nisu razgovarali na temu nacionalne i vjerske tolerancije a tek nešto više od jedne trećine učenika (36 posto) kažu da su o tome razgovarali. Iako sami učenici tvrde da se u školama organiziraju aktivnosti koje omogućavaju upoznavanje kultura drugih naroda veoma mali broj učenika je u njih uključen, svega 10%.

MI SMO HRABRI A ONI SU GLUPI:

U istraživanju stereotipnih mišljenja o osobinama pripadnika drugih nacija ponuđena je lista od 18 naroda za koje su ispitanici bili zamoljeni da napišu tri osobine koje po njihovom mišljenju krase pripadnike tih naroda. Osobine koje se najčešće pripisuju Srbima su da su hrabri (36,7 posto), pametni (34,1 posto) i veseli (26,1 posto). Budući da je Srba najviše u uzorku za pretpostaviti je da oni sami sebe tako vide. Interesantno je pogledati kako ih vide drugi: za Mađare su Srbi najviše agresivni (10 posto), dostojanstveni (9 posto) i lijeni (5 posto). Za Slovake oni su agresivni (14 posto), hrabri (11 posto) i veseli (10 posto) a za Hrvate Srbi su dobri (10 posto), hrabri (8 posto) i veseli (7 posto).

Kao završni segment istraživanja anketa o stereotipijama govori o stanovitoj socijalnoj optici kroz koju nas gledaju drugi i kroz koju mi gledamo njih. Ona je u velikoj mjeri devijantna osobito ako se pogled okrene prema nacijama sa kojima je recimo većinska nacija proteklih godina imala ratne konflikte. Tako su Hrvati najviše glupi (13 posto), kukavice (12 posto) i loši (11 posto) i tako ih najviše karakteriziraju Srbi. Muslimani su prljavi (9,7 posto), glupi (9,0 posto) i loši (8,8 posto) a Albanci su takođe prljavi (22,6 posto) loši (16,3 posto) i agresivni (14,0 posto).

U društvenoj retorti kipti mješavina isključivosti, nezainteresiranosti, neznanja, i socijalnog resantimana, sve ovo spakirano je u obzor svjetonazora tinejdžera, rakurs koji baš i nije sretan. Ako želimo biti pesimisti možemo reći da je etnička distanca prilično visoka i da pogoduje izgradnji buduće netolerancije, ali možda ipak treba suspregnuti pesimizam i pokušati razmišljati o preobražaju ovih stavova kroz sustav obrazovanja prije svega ali paralelno s obrazovanjem mladih očito je da treba mijenjati i stavove onih koji ih odgajaju, treba otvarati putove za dijalog bez političantske pozadine i bez manipulacije osjećanjem ugroženosti. ■

Seminar za učitelje i odgajatelje u Novom Vinodolskom

Modernizacija izvandomovinske nastave

Seminar za učitelje i odgajatelje pripadnika hrvatske nacionalne manjine i iseljenika, u organizaciji Uprave za međunarodnu prosvjetnu suradnju Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske, uspješno je održan u srpnju u Novom Vinodolskom

Piše: Vesna Kukavica

Seminar za učitelje i odgajatelje pripadnika hrvatske nacionalne manjine i iseljenika, u organizaciji Uprave za međunarodnu prosvjetnu suradnju Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske, uspješno je održan u Novom Vinodolskom od 30. lipnja do 6. srpnja 2003. Seminar su pohađali profesori i učitelji, njih sedamdeset dvoje, iz Republike Mađarske, Ukrajine, Švedske, Austrije,

Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore, Slovačke, Australije i Rumunjske.

Predavali su im sa Sveučilišta u Zagrebu i Rijeci, koristeći suvremena multimedij-ska didaktička pomagala, mahom mlađi vr-sni znalci za nacionalnu grupu predmeta i to: *Nada Zidar Bogadi*, viša savjetnica za hrvatsku nacionalnu manjinu, *Sanja Suto*, stručna savjetnica za školovanje u inozemstvu (Ministarstvo prosvjete i športa), te *Snježana Koren* (povijest), *Goranka Marković* (zemljopis), *Iva Gruić* (dramski odgoj), *Irena Miholić* (glazbena kultura), dr. *Kata Lučić* (metodička organizacija nastave hrvatskoga jezika), *Vesna Kukavica* (Hrvatska matica iseljenika u službi dijas-pore), dr. *Vinko Brešić* (hrvatska književ-nost), dr. *Karol Visinko* (hrvatska književ-nost) i *Sanja Sikirić* (hrvatski jezik).

CURRICULUM HRVATSKE NASTAVE: Polaznicima Seminara instruktiv-nim predavanjima obratili su se pomoćnik ministra MPS dr. *Ratimir Kvaternik* te načelnica Odjela za međunarodnu suradnju i školovanje u inozemstvu u Upravi za međunarodnu prosvjetnu suradnju *Nada Jakir* – prenoseći im dobre želje ministra

dr. *Vladimira Strugara* za ustrajan rad u sredinama iz kojih dolaze.

»Razmišljali smo u Ministarstvu prosvjete i športa RH da moramo napraviti moderniji program za izvandomovinsku nastavu«, pojašnjava nam načelnica *Nada Jakir*. »Njegova izrada je u tijeku, što je posebno oduševilo profesore, učitelje i odgajatelje koji su sudjelovali u radu Seminara. Naime, stručno povjerenstvo Ministarstva prosvjete i športa izrađuje curriculum hrvatske nastave u inozemstvu, koji će, nada-mo se, jer sada vidimo njegove već vrlo jasne konture, biti jedan otvoreni moderni curriculum, koji će biti primjereniji onoj stvarnoj situaciji u kojoj se i nastavnici i učenici nalaze izvan matične zemlje«, do-daje *Nada Jakir*. »Naime, Curriculum hr-vatske nastave u inozemstvu obuhvaća na-cionalnu grupu predmeta, kao što je bilo i do sada, ali je drugačije to sve skupa posta-vljeno. Predmet i dalje ostaje hrvatski jezik i kultura, a područja koja ulaze u predmet

Stručno povjerenstvo izrađuje Curriculum hrvatske nastave u inozemstvu, koji će biti primjereniji onoj stvarnoj situaciji u kojoj se i nastavnici i učenici nalaze izvan matične zemlje – u multikulturnim sredinama svijeta. Predmet i dalje ostaje hrvatski jezik i kultura, a područja koja ulaze u predmet su: hrvatski jezik, književnost, povijest, zemljopis, likovna i glazbena baština.

su – hrvatski jezik, književnost, povijest zemljopis, likovna i glazbena baština. Nećemo imati kao do sada podjelu po razredima, »naglašava gospođa Jakir«, nego podjelu na tri razine – što je opet puno realnije, s obzirom na ono, što na terenu zai – sta imamo. Taj Program bi trebao pružati svakom učitelju mogućnost da procjenjuje situaciju i svoje nastavne grupe, koje ima na određenom području, i da vrši diferenciranje po tim razinama, da u svoj rad uključuje jako puno didaktičkog materijala koji je moderniji. Znači nastavnici će češće nego ranije koristiti audio-vizualna sredstva, sve multimedijalne izvore znanja, kao i primjere dobre prakse samih učitelja koji imaju iskustvo rada u hrvatskoj nastavi u bilingvalnim i multikulturnim sredinama svijeta. Želimo da se ta nastava maksimalno modernizira, jer nam je jasno i da redovna nastava to mora biti u domovini, a posebice dopunska nastava u izvandomovinstvu, koja je zapravo dobrovoljna. Već od jeseni Ministarstvo će organizirati Stručne seminare za najveće koordinacije hrvatske izvandomovinske nastave, a to su nam u Saveznoj Republici Njemačkoj i u Švicarskoj konfederaciji, kako bi taj Curriculum u nastavnu praksu ušao što prije.«

PO UZORU NA EU: Stručna savjetnica za školovanje u inozemstvu Sanja Suto slaže se da je modernizacija izvandomovinske nastave jednostavno zahtjev vremena u kojem živimo. »Nastavu u izvandomovinstvu jednostavno treba modernizirati po uzoru na zemlje Europske unije, jer su standardi u mnogim zemljama u kojima naši učenici žive i pohađaju nastavu već moderniji nego kod nas. Ne želimo ići iza tih standarda«, kazao je dr. Ratimir Kvaternik. »Mi smo spremni te nove meTode učenja uvoditi u hrvatsku nastavu.«

»Vidimo da je to i za djecu atraktivnije, na koncu«, konstatira viša savjetnica Zidar

Bogadi »to je vidljivo i na ovom Seminaru. Vrlo su dopadljive metode elektronskog učenja putem udaljenih računala i smatramo da za svakog nastavnika koji radi u nastavi izvan zemlje valja kupiti prijenosno računalo kako bi oni na taj način mogli raditi znatno učinkovitije.«

*Ministarstvo prosvjete i športa
hrvatsku izvandomovinsku nastavu
će maksimalno modernizirati.
Već od jeseni Ministarstvo će
organizirati Stručne seminare
za najveće koordinacije hrvatske
izvandomovinske nastave
i to one u Saveznoj Republici
Njemačkoj i u Švicarskoj
konfederaciji*

Hrvatska se približava Europskoj uniji i mora prihvatiti sve zakone i propise koji vrijede u tom području. Upravo ovih dana stigao je iz Bruxellesa upitnik za našu zemlju s gotovo 4.000 pitanja. To će utjecati i na rad Ministarstva prosvjete i sporta. Ta su pitanja za nas dosta indikativna i kad budemo na njih odgovarali, vidjet ćemo što nemamo i to nam je dobar znak da u tom smjeru treba ići.

»Ovaj naš Curriculum hrvatske nastave ide u tom smjeru. Roditelji, učenici i djelatnici u prosvjeti te mi koji radimo u Ministarstvu«, zaključuje Nada Jakir, »već smo dugo svjesni da su i ciljevi hrvatske nastave izvan domovine drugačiji nego prije deset godina, a da ne govorimo prije par desetaka godina. Mi zapravo želimo naše učenike osposobiti da uspješno žive u bilingvalnoj zajednici, koja je i bikulturalna, a ponekad i multikulturalna i više ih primarno ne pripremamo toliko za povratak, iako su vrata mlade hrvatske države širom otvorena za sve Hrvate i građane hrvatskoga podrijetla. Istraživanja pokazuju, na žalost, da se dobar dio naših radnika na privremenom radu u svijetu uglavnom odlučuje za ostanak radi boljitka svojih obitelji. Dakle, Ministarstvo prosvjete i sporta želi, prije svega, naše učenike osvijestiti u njihovim korijenima, u njihovoj pripadnosti domovini i da se ta osviještenost potkrijepljuje i znanjem o domovini, i dakako, znanjem hrvatskoga jezika u toj ujedinjenoj Europi koja je višejezična. Naši učenici diljem Europe i svijeta, odlično znaju njemački, uče francuski, engleski i danas – su – tra će u svoju jezičnu putovnicu rado upisati i svoj materinski jezik, odnosno jezik svojih roditelja.«

Deset godina Agencije lokalne demokracije u Subotici

Stvaranje civilnog društva

Piše: Vesela Laloš

U Subotici je prošle subote obilježena desetogodišnjica rada Agencije lokalne demokracije, a svečanom skupu tom prigodom prisustvovali su predstavnici drugih agencija lokalne demokracije iz zemalja bivše Jugoslavije, kao i predstavnici Vijeća Europe i Europske unije.

Subotička Agencija lokalne demokracije koja je osnovana 1993. godine u okviru Otvorenog sveučilišta, predstavljala je prvu NVO te vrste u čitavoj jugoistočnoj Europi. Ideja je bila da se pod okriljem Vijeća Europe pokrene proces intenzivnije zaštite ljudskih prava u tadašnjoj Jugoslaviji, koja je u to vrijeme bila u najžešćim ratnim sukobima. Subotica je odabrana za početak rada na ovom projektu zbog svoje specifičnosti, multikulturne tradicije, s namjerom da se na taj način izrazi simbolizam Europe, njene kulturne i etničke raznolikosti, napominje *Rinal-*

do Locatelli, izvršni ravnatelj Kongresa lokalnih i regionalnih samouprava Vijeća Europe. Kroz širenje mreže takvih agencija u ovom dijelu kontinenta udarani su temelji pravne države, demokratskog poretka i poštivanja ljudskih prava. Aktivnosti i projekti takvih agencija doprinikli su jačanju civilnog sektora i istodobno jačanju suradnje na regionalnom nivou.

ŠIRENJE MREŽE: Vrlo brzo poslije Subotice agencije lokalne demokracije osnovane su u Tuzli, Osijeku, Zavidovićima, Ohridu, Nikšiću, Nišu, i one su postale punktovi demokratskog razvoja, ali i mostovi suradnje među gradovima bivše zajedničke države, i Europe s druge strane. Vremenom je rasla i financijska podrška tome projektu, te je obračun VE za ove namjene dostigao skoro milijun eura. Nakon deset godina rada u ovoj regiji zapadnog Balkana svakako treba prijeći na novu fazu – intenziviranje aktivnosti za pristup Europskoj uniji, istaknuo je Locatelli, napominjući da se istodobno u Strasbourgu razmišlja o primjeni toga koncepta u drugoj regiji, prije svega u oblasti Kavkaza, gdje je situacija u pogledu stupnja demokratizacije znatno teža nego na Balkanu.

Elisabeth Rehn je u ime Pakta za stabilnost jugoistočne Europe napomenula da je projekt agencija lokalne demokracije stekao povjerenje u Vijeću Europe, a da Agencija kao i Pakt stabilnosti imaju jedan zajednički cilj – uspostavljanje prekogranične suradnje, i to u svim oblastima: sportu, kulturi, gospodarstvu, što je neophodan uvjet i izgradnje povjerenja. »Lako je ponovno izgraditi putove i mostove ako imate novac. Ali, ponovno izgraditi pozitivno mentalno stanje čak i ako imate novac veoma je teško«, rekla je Rehn.

Na svečanom skupu u Subotici bili su nazočni i predstavnici agencija lokalne demo-

Vizionarski posao

»Ovo je svakako vizionarski posao – pružiti lokalnim zajednicama šansu da grade demokraciju u svojim sredinama«, ocijenio je na skupu gradonačelnik Subotice Geza Kucsera. Subotica je strateški opredijeljena za uključivanje u opće demokratske i integrativne europske tokove.

kracije iz Crne Gore, BiH, Hrvatske i Makedonije, kao i gradonačelnici više gradova iz bivše Jugoslavije. ■

Važna uloga Europe

József Kasza, nekadašnji gradonačelnik Subotice, napomenuo je da je u tim procesima izgradnje demokracije na lokalnom nivou prije svega važna uloga Europe, te da građani Subotice možda ni danas nisu svjesni koliko je toga Europa učinila da se ratne godine i godine velikih kriza u Subotici prebrode bez većih sukoba. »Potreba za ovakvim aktivnostima i projektima i dalje postoji, jer smo mi praktično još na početku demokratizacije našeg društva« rekao je Kasza. On je iznio ideju poteklu iz švicarskog grada Vila o osnivanju asocijacije višejezičnih gradova Europe – bilingual towns.

Projekti za multietničke sredine

Agencija lokalne demokracije u Subotici osnovana je 1993. godine na osnovu sporazuma koji su potpisali općina Subotica, Vijeće Europe i predstavnici nekoliko gradova Europe. Prvobitna inicijativa je bila pružanje humanitarne pomoći u krajevima pogođenim ratnim sukobima, a povećanjem broja sudionika u ovom projektu polako se mijenjao i sadržaj, prije svega preusmjeravanjem na poticanje razvoja lokalne demokracije i civilnog društva uopće. Takvi projekti su se prije svega pokretali u sredinama kakva je i Subotica – multietničkim i pograničnim.

PHOTONINO.COM

VIJESTI

Prvi radni susret rukovodstava Hrvatskog i Mađarskog nacionalnog vijeća

U petak 18. srpnja u prostorijama Mađarskog kulturnog centra »Népkör« sastali su se predstavnici Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine s predstavnicima Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine. U prvom službenom i radnom susretu predstavnici dvaju nacionalnih vijeća razgovarali su o iskustvima koja su stečena u dosadašnjem radu, te su izrazili spremnost da se iskustva međusobno podijele te na taj način posluže na korist oba vijeća. U razgovoru je bilo riječi o pripremama za donošenje zakona o izboru i nadležnostima nacionalnih vijeća, te o potrebi da sva nacionalna vijeća uzmu što aktivnije učešće u predlaganju povoljnih zakonskih rješenja. Nakon posjeta uredu MNV-a zaključeno je da će se suradnja dva vijeća razviti kao redoviti oblik razmjene iskustava i zajedničkih istupanja kako spram Ministarstva tako i spram nadležnih pokrajinskih tajništava pa i spram lokalne samouprave Subotice. Radnom susretu su ispred MNV-a bili prisutni predsjednik MNV-a *László Józsa* i predsjednik Izvršnog odbora MNV-a *Bálint Pásztor*, a ispred HNV-a predsjednik Vijeća *mr. sc. Josip Ivanović*, predsjednik Izvršnog odbora Vijeća *Lazo Vojnić Hajduk* i tajnik Vijeća *Ladislav Suknović*.

HVN-ov projekt gospodarskog povezivanja

U uredu HNV-a 17. srpnja održan je sastanak na kojemu je bilo riječi o izradi projekta, koji bi mogao nositi radni naslov: »Gospodarsko povezivanje pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori s gospodarstvom Republike Hrvatske«. Projekt je iniciran iz Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, a ima za cilj gospodarski povezati pripadnike hrvatske nacionalne manjine i SCG s gospodarstvom matice u obostranom interesu. Zainteresirani subjekti za uključnje u ovaj projekt trebaju se za dodatne informacije javiti uredu HNV-a.

Izaslanstvo Debrecena u posjetu Subotici

Gradonačelnik Subotice *Géza Kucsera* i potpredsjednik Vlade Republike Srbije *József Kasza*, primili su 18. srpnja izaslanstvo lokalne samouprave mađarskog grada Debrecena. Izaslanstvo mađarskog grada činili su općinski nadležnici za energetiku, vodoprivredu i financije, koji su se zainteresirali za mogućnosti privatizacije, ulaganja u poduzeća, koja se nalaze u općinskoj nadležnosti, prije svega vezana za komunalne djelatnosti. Sastanku su prisustvovali predsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine *Árpád Papp*, članica Izvršnog odbora zadužena za komunalije *Marija Šolja*, te direktori tri javna poduzeća u Subotici, *Dobrivoj Koledin*, *Imre*

Cseke i *Grgo Horvatski*. Debrecinski gosti su se u Gradskoj kući sreli i s čelnicima Općina Ada, Senta, Kanjiža, Bečej, Čoka, Bačka Topola i Mali Idoš.

Šest novih skupštinskih vijećnika

Na sjednici Skupštine općine Subotica održanoj 22. srpnja prisegu za nove vijećničke mandate, osvojene na dopunskim izborima 15. lipnja i 2. srpnja, položili su *Vladimir Dujmić* (koalicija za europsku Suboticu), *Miroslav Milojević* (DSS), *Mirko Bajić* (NDS), *László Gyula* (DSVM), *Zoran Cvijić* (koalicija za europsku Suboticu) i *Stojan Ivošević* (DS).

Nova zvanja i priznanja

Na svečanoj sjednici Skupštine općine Subotica u povodu Dana grada, 1. rujna, diplome i plakete zvanja Počasni građanin bit će dodijeljena glazbenim stvarateljima *Szilveszteru Levaiju* i *Stipanu Jaramazoviću*, osobama koje su svojim djelima i rezultatima ostavili trajan pečat u kulturi Subotice i ove zemlje. Priznanja Pro urbe dobit će urolog specialist primarijus *dr. Bogdan Čulibrk*, likovni umjetnik *Ferenc Kalmar*, Katolički mjesečnik »Zvonik«, Predškolska ustanova »Naša radost« i filmski stvaratelj *Zoltán Siflis*. U obrazloženju za priznanja Pro urbe stoji da su navedeni svojim djelima i radom, znanstvenim, kulturnim, umjetničkim i drugim djelatnostima pridonijeli razvoju i ugledu grada.

Troškovi liječenja

U subotičkoj Općoj bolnici određeno je učešće bolesnika u troškovima liječenja i operacija. Za takozvane male kirurške intervencije, koje se osiguravaju u ambulantama, bolesnik treba platiti 500 dinara. U ovisnosti od vrste i težine, operacije se plaćaju od 1.000 do 5.000 dinara. Učešće, bolesnik uplaćuje na blagajni Opće bolnice prije intervencija, a za uzvrat osiguran mu je kompletan sanitetski i drugi materijal, koji su pacijenti ranije sami kupovali.

Novi TV divani

Nova emisija TV divana emitira se u nedjelju 27. srpnja na drugom programu Televizije Novi Sad s početkom u 18.30. Iz sadržaja emisije: aktualna događanja u DSHV-u, natjecanje risara, predstavljanje Sonete, dužijance u Tavanku - tu i Starom Žedniku.

Zakon o manjinskim pravima u fazi donošenja u Crnoj Gori

Polazi se od europskih iskustava i standarda

... mnogi ozbiljni problemi manjinskih naroda u Crnoj Gori su banalizirani i svodeni na folklorno-epsku komponentu

U Podgorici je 26. lipnja 2003. god. održan okrugli stol u organizaciji Ministarstva za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa. Tema skupa je bila skori početak izrade Zakona o manjinskim pravima, a sugovornici Ministarstva su bile udruge koje se dominantno bave pravima manjina kao i udruge koje se općenito bave ljudskim pravima i slobodama kao i predstavnici ureda OEES u Podgorici. Na ovom okruglom stolu čulo se mnogo zanimljivih i konstruktivnih sugestija glede izrade Zakona, te su i diskusije predstavnika Hrvatskog građanskog društva CG saslušane s iznimnom pozornošću i uvažavanjem. Zaključci skupa, odnosno točke dodira između Vlade i civilnog sektora, će Radnoj grupi za izradu Zakona biti svojevrsni naputak prilikom izrade Zakona.

Od strane više diskutanata je iznesen umjesni prigovor, da je Crna Gora posljednja od svih zemalja u regiji, koja donosi ovakav zakon. Različita su razjašnjenja zašto je to tako. Jedni (nazovimo ih optimistima) tvrde da žurnosti nije bilo mjesta, imajući u vidu činjenicu da je Crna Gora, jedina od republika bivše SFRJ, odoljela pošastima etničkih sukoba koji su na ovim prostorima doveli do sveopće tragedije, materijalne devastacije i dugotrajne kontaminacije međuetničkih, međukonfesionalnih i međuljudskih relacija. Prema njima, Crna Gora je do zavidne razine uspjela očuvati međunacionalni sklad i toleranciju, te nije bilo prijeke potrebe za promptno donošenje ovog Zakona. Drugi, iako ne ni ječu relativno dobre odnose među različitim narodima u Crnoj Gori, upozoravaju da slika ipak nije idilična, da je i u Crnoj Gori, osobito u prvoj polovici 90-ih, bilo primjera šovinizma, netrpeljivosti i isključivosti npr. sudjelovanje u tzv. »Ratu za mir«, iseljavanje pod pritiskom iz Tivta, etničko čišćenje Bukovice kod Pljevalja, uhićenje i mučenje bošnjačkih prvaka u Sandžaku, »Pohod« na Tuzi, progon Roma iz Danilovgrada, miniranje i otimanje sakralnih objekata. Stoga, oni smatraju da je

Crna Gora spomenuti Zakon morala donijeti znatno ranije, makar kroz kodifikaciju nekih međunarodnih dokumenata ili pojedinih odjeljaka bivšeg saveznog zakona o manjinama, koji Crna Gora, poput ostale federalne legislative iz razumljivih političkih razloga nije mogla priznati. Također se prigovara (s pravom) da je u Crnoj Gori učinjeno jako malo na promicanju manjinskih prava. Dapače, mnogi ozbiljni problemi manjinskih naroda u Crnoj Gori su banalizirani i svodeni na folklorno-epsku komponentu.

EUROPSKI STANDARDI: Neophodno je upoznati stanovništvo Crne Gore, kako većinu, tako i manjine, s impozantnim sustavom zaštite prava manjina koje baštine mnoge međunarodne organizacije (UN, OEES, Vijeće Europe, Europska unija, i druge). U moru međunarodnih dokumenata koji govore o pravima manjina, spomenut ćemo, ne slučajno, »Okvirnu konvenciju« (»Frame Convention«) koju moraju ratificirati sve zemlje članice Vijeća Europe. Federalni parlament bivše SRJ ratificirao je ovu konvenciju, te je, nedugo zatim došlo do primitka Srbije i Crne Gore kao punopravnog člana Vijeća Europe. Okvirna konvencija zapravo propisuje minimum manjinskih prava, dakle opseg i kvaliteta manjinskih prava mogu biti samo veći, nikako i manji od propisanog.

Provedba ovog, kao i brojnih drugih dokumenata će značajno doprinijeti afirmaciji manjinskih i općenito ljudskih prava, te integraciji u domicilni pravni sustav, nenačini da se bavi ovako suptilnim problemima, što je i razumljivo ako se uzme u

obzir komunističko nasljeđe, te doskora ratno okruženje. Ipak, za očekivati je da će po ugledu na europski sustav zaštite manjinskih prava, koji je metaforično, već »velebni neboder« i Crna Gora početi »graditi« svoju »kuću«, koja ne mora biti velika, ali mora biti »izgrađena« na čvrstim temeljima.

Na okruglom stolu je također postignuto gotovo potpuno suglasje glede promjene onog dijela Ustava koji govori o manjinama. Naime, svi su se složili da je aktualna ustavna sintagma »nacionalne i etničke grupe« neadekvatna, anakrona, čak i uvredljiva. Glede korektne pravno-jezične konstrukcije ovog pojma, izneseno je više sugestija od kojih su se kao najbolje i međunarodno pravnoj praksi najbliže pokazale sintagme »nacionalne manjine«, »manjinski narodi« i »nacionalne zajednice«. No, konačni odabir ipak je ostavljen Radnoj grupi za izradu zakona, a predviđeno je da Zakon bude usvojen do kraja 2003. godine.

Pojedini diskutanti su pledirali da oblast zaštite manjinskih prava prilikom izrade novog Ustava Crne Gore bude uređena Ustavnim zakonom, oslanjajući se pritom na praksu nekih zemalja u okruženju, kao i Državne zajednice i njene tzv. »Male povelje«. Ovim se želi naglasiti važnost ovih propisa kao i činjenice da je Zakon o manjinskim pravima zapravo samo »krovni« dokument kojim se propisuju opće odredbe iz ove pravne oblasti, te da njegova istinska provedba počinje implementacijom ovih prava i u mnoge druge zakone kojima se propisuju neke za manjine vrlo važne regule (primjerice izborni zakonodavstvo, mediji, školstvo, lokalna samouprava, restitucija, itd.)

Hrvatska građanska inicijativa kao jedna na politička snaga Hrvata u Crnoj Gori, imaće svog izravnog predstavnika u Radnoj grupi skupa sa ostalim predstavnicima političkih partija, kako manjinskih, tako i svih parlamentarnih.

V. M.

Sastanak Predsjedništva »Šokadije« sa III. tajnikom Veleposlanstva RH

Prijedlozi za nove aktivnosti

SONTA – U subotu, 19. srpnja, u prostorijama Župnog ureda u Sonti, održan je sastanak Predsjedništva KPZH »Šokadija« sa Stipanom Medom, III tajnikom Veleposlanstva RH u Beogradu, uz nazočnost Zvonka Tadijana, predsjednika Savjeta MZ Sonta i Miće Vidakovića, tajnika. Dejan Bukovac, predsjednik »Šokadije«, izvjestio je Medu o aktivnostima zajednice u proteklom razdoblju, te o predstojećim, već ugovorenim gostovanjima u Bačkom Bregu, Subotici i Bizovcu. Gospodin Tadijan, koji je i direktor mjesne osnovne škole, govorio je o općoj situaciji u selu, s posebnim osvrtom na tešku gospodarstvenu situaciju, te o prilikama u školi koja je sada kadrovski i

tehnički dobro opremljena. Učiteljica Kata Tadijan bila je na seminaru u Novom Vinodolskom, gdje je dobila certifikat za nastavu na hrvatskom jeziku, a već od ove školske godine desetero pravaka će slušati i dodatne sate hrvatskog jezika, uz mogućnost uključanja djece starijeg uzrasta, koja su se za ovaj oblik nastave izjasnila prošle godine. Vidaković je izvjestio o rezultatima posljednjeg popisa, koji su dosta alarmantni. Broj žitelja Sonte je u permanentnom opadanju, postotak Hrvata se smanjuje, a starosna struktura je zabrinjavajuća. To je, prema nekim pokazateljima, opći trend u Vojvodini, a k tome su žitelji Sonte u proteklim ratnim godinama puno pretrpjeli zbog svojeg

specifičnog geo-političkog okruženja. Tajnik Medo je izrazio zadovoljstvo radom KPZH »Šokadija«, te uputio konkretne prijedloge za nove aktivnosti. Predložio je da se ispituju mogućnosti kupovine jednog objekta u selu za potrebe KPZH »Šokadija«, a sa svoje strane će se založiti za dobivanje materijalne potpore u toj akciji. Svi nazočni su izrazili veliko zadovoljstvo ovim posjetom tajnika Veleposlanstva. Tadijan je istakao značaj ovakve potpore, te izrazio nadu da će se kontakti ovakve vrste nastaviti i ubuduće, kako se ne bi ponovo događalo da Sonta bude na repu zbivanja među vojvođanskim Hrvatima.

I. Andrašić

UKRATKO

Poticanje procesa pomirenja i međuetničke tolerancije

DRVENIK - Pedesetero djece iz Bačkog Monoštora, Sombora, Stanišića i Čonoplje se 15. srpnja vratilo s ljetovanja koje će dugo pamtiti. Djeca su ljevala u Drveniku kraj Makarske (Hrvatska) od 2. do 15. srpnja zahvaljujući sredstvima koje je osigurao Komitet za osnovna prava i demokraciju iz Kolna. Organizacija koje je koordinirala i organizirala ljetovanje djece iz somborske općine je Udruženje

razlika može značiti samo prednost, a nikako razlog za netoleranciju, mržnju i nerazumijevanje. Dani su im bili ispunjeni odabranim aktivnostima u organiziranim i specijalno kreiranim radionicama, zahvaljujući voditeljima iz obje države, kao i organizatorima iz Njemačke i Austrije. Djeca su se pridružila apelu za mir koji su prije dvije godine pokrenuli njihovi vršnjaci na zajedničkom ljetovanju u Makedoniji, u vrijeme kada su u njihovoj državi dvije zavađene etničke skupine ratovala. Želja djece je bila da se tekst apela prosljedi svoj djeci u kriznim i ratom zahvaćenim područjima.

M. P. i A. F.

Gavran na »Somborskom ljetu«

SOMBOR - U okviru sedmog po redu »Somborskog ljeta« 19. srpnja u atriumu Gradske kuće u centru Sombora nastupila je grupa »Argo« sastavljena od glumaca somborskog Narodnog pozorišta. Oni su izveli crnu komediju poznatog hrvatskog pisca Mire Gavran »pacijent doktora Freud«, koja je u Somboru premijerno izvedena prije godinu dana. Grupa »Argo« je s ovom predstavom uspješno nastupila na dvadesetak scena širom Vojvodine i uže Srbije, a za nju i dalje vlada nesmanjeno interesiranje.

A. R.

Takmičenje uz tamburaše

SOMBOR - U subotu 26. srpnja na Trgu Svetog Trojstva u održati će se takmičenje u kuhanju ribljeg paprikaša, koje se već tradicionalno održava svakog ljeta. Prisutne će zabavljati Zvonko Bogdan sa svojim tamburašima.

Z. G.

Održana likovna kolonija u Bačkom Bregu

BAČKI BREG - U subotu 26. srpnja u Bačkom Bregu će se održati šesti »Mikini dani«. U sklopu ove manifestacije u prošlu subotu je održana likovna kolonija u Domu kulture na kojoj je učestvovalo osam slikara iz Sombora, Crvenke, Bezdana i Koluta, koji su svoje radove (19 slika), poklonili KPD-u »Silvije Strahimir Kranjčević«, koji je i organizator ove kulturne manifestacije. Ove slike će biti izložene na ljetnoj pozornici u subotu 26. srpnja a zainteresirani posjetioci će ih moći kupiti. Sav prihod od slika bit će iskorišten za potrebe KPD-a. Na ovogodišnjim »Mikininim danima« će sudjelovati folklorne skupine iz Sombora, Tavankuta, Sonte i Bačkog Monoštora, a bit će održano i takmičenje u kuhanju ribljeg paprikaša. Program počinje u 18.00 sati na ljetnoj pozornici u centru Bačkog Brega.

Z. G.

»Ravangrad« Sombor, a iz istočne Slavonije Centar za mir i nenasilje iz Osijeka. Osamdesetero djece iz dvije države trinaest je dana živjelo u svojoj internacionalnoj maloj državi gdje svaka

Paličko jezero (2. dio)

Jedan dan na »vojvodanskom moru«

Piše: Robert G. Tilly

Kada se ljeti zaputite k Paliću, vidite kako jedriličari gospodare jezerom. I vozači pedalina i sportskih čamaca. Nekada su brojniji od plivača. Plivači su, opet, najbrojniji na Velikoj plaži. Na Muškom kupalištu su stariji posjetioци i oni koji vole stolni tenis. Mada i nije baš veliki »gušt« pikati lopticu pri stalnom vjetru

ne, restorana, otvorenog bazena i soba za prenoćište. I pušta zbilja sjajnu muziku: od nostalgичnih prisjećanja na mađarski rock s konca 60-ih i tijekom 70-ih (»Illes«, »Omega«, »Locomotiv GT«), domaći, iz istog perioda (Drago Mlinarec, Josipa Lisac, »Korni Grupa«, »Time«, »Begograd«, »Kameleoni«, »Srce«) do ame-

ričkog jazz-a i bluesa. A tek narodna muzika! Izvorna-mađarska, hrvatska, srpska, makedonska, bugarska, irska, škotska, španjolska... Milina jedna. No, na Ženskom štrandu, da se vratimo na časak na njega, ipak je najviše kartaša. Mijenjaju se vremena, vlade (loše, užasne i one neizdržive), i godišnja doba, radno se vrijeme naizmjenice izmjenjuje s ratnim, ali svakoga ljeta, do kasne jeseni, kartaši sjede u hladu, ispijaju galone kave i bezalkoholnih pića, puše mnogo poput turskih šofera i ne obaziru se na uvijek nove i nove naraštaje vojvodanskih ljepotica koje paradiraju svuda uokolo. Sve se mijenja, osim kartaša s Ženskog štranda: O, tempora, o, mores! I ljubitelji umjetnosti dolaze na svoje ovdje. Osim nekoliko galerija na Paliću je ovog proljeća, upravo 1. svibnja, »otvorena« prva galerija u prirodi, na otvorenom. Zanimljivi radovi koji isijavaju paganskim duhom i odaju naravi (ljudi i cijelog) ovog kraja. Na Paliću je smještena i zacijelo najljepša pozornica u ovom dijelu Europe-to je Ljetna pozornica, u šumi, tik pokraj teniskih terena. Bez obzira radi li se o kazališnim predstavama, koncertu klasične ili popularne glazbe, monodrami, Filmskom festivalu, teško da ćete u ovom dijelu stare, dobre Europe naći još jedan tako lijep, prikladan i akustičan prostor. Bez obzira

Lijepo uređen nogometni travnjak

koji pirka ponad jezera... Moj favorit je Ženski štrand, prava institucija za sebe, kulno okupljalište svih zaljubljenika u jezero, koji su 2002. godine osnovali Udru-gu ljubitelja Ženskog kupališta. Od 9 sati izjutra do ponoći tu se možete sunčati, kupati (nagi, u toplesu, umotani u tisuće ručnika ili trenerici), slušati sjajnu muziku (obično se sluša Radio – Palić), a i hrana i piće su izvrsni i razmjerno jeftini za ovdašnje prilike. Mekike (»slani fancy« kako ih Palićani inače zovu) koje ovdje spravljaju uz jogurt ili kiselo mlijeko, idealan su zajuttrak nakon dobrog plivanja, primjerice do Muškog štranda i natrag. To vam dođe neki kilometar – i koji zamah rukom više...

Radio Palić vodi, uz pomoć tek jednog suradnika veteran »jahanja na radio–valo–vima« s ovih prostora, nekadašnji glazbeni urednik Radio – Subotice, *Hegedus Otmar*. Radio – stanica je smještena u kompleksu odmarališta pod krovom restorana »Kod goluba«, koji se sastoji od bara, blagovao-

Ulaz na Muški štrand: Termalni bazen

na mnoge kazališne predstave, filmove i na kulturna zbivanja koja su se tijekom godina tu odigravala, na mene je najdublji dojam ostavilo gostovanje legendarne mađarske rock-super grupe »Locomotiv GT«, negdje davnih (ranih) 70-ih. U to vrijeme bili su jedini band koji je imao album na Top Twenty na obe strane Atlantika (u SAD i Britaniji), a da nisu poticali ni iz jedne od te dvije super-sile kada je o rock-glazbi riječ, i jedini ne-američki i ne-britanski rock-sastav koji je učestvovao na slavnim Glastonbury Rock Festivalu, 1977.

Sada ste već sigurno ožednjeli, a hladno pivo je najbolje u Jedriličarskom klubu s desne strane Ženskog štranda, tik uz vrsnu Riblju čardu u kojoj spravljaju najukusnije lignje u ovom dijelu Bačke. No, ako volite riblji paprikaš ili riblju čorbu koji su gastronomski primjereniji i bliži ovdašnjoj čeljadi i ješnoj populaciji, onda bih vas uputio u glasovitu Szunyog Csardu, na obali nešto udaljenijeg Ludoškog

Zapušteni košarkaški teren

R.O. ZOOLOŠKI VRT - ÁLLATKERT
Palić, Krfska broj 4

Pažnja!

MOLIMO POSETIOCE DA SE PRIDRŽAVAJU REDA U ZOO VRTU

- NEMOJTE DRAŽITI ŽIVOTINJE
- NE DOZVOLITE DECI PRILAZ ŽIVOTINJAMA.
- NE BACAJTE PREDMETE U KAVEZ.
- ČUVAJTE ZELENILO.

Nº 038071

jezera, u Hajdukovu, koje je osim ovih specijaliteta znano i po letećim gmazovima veličine bombardera B52 i apetitu nalik onom u grofa Dracule, po kojima je i čarda dobila ime (»szunyog« na mađarskom znači – komarac). Ako pak preferirate gemišt ili špricer, preporučam vam nekadašnji Planinarski dom, danas Lovački i Ribički dom, kraj Jedriličarskog kluba, u šumarku na vrhu brdašca s kog se pruža bajkoliki pogled na lijeno jezero bez valova i daška vjetra u toplom svibanjskom priepodnevju. Na ovaj dom sam nabasao sasvim slučajno, prije nekih 20 ljeta, kada je moju tadašnju djevojku i njenog brata zahvatila oluja usred jezera i usred malenog čamca. Ne gumenog, već, na sreću, drvenog. Mokri, prozeblili i uplašeni iskrcasmo se na obalu i drhtavim koracima uputismo u šumarak gdje se ukaza malena kućica sva u cvijeću, s par masivnih stolova od hrastovine i par klupa, a ljubazna nam konobarica hitro spremi po kajganu s šunkom i svježom rajčicom, koje, nakon dvije-tri rakije, dakako, hitro pohranismo u svoja uplašena, naježena tijela. Domaće paličko vino, koje sam tada kusao, prijalo mi je bolje no sva kasnija francuska i kalifornijska. I ostao sam mu vjeran do dana današnjeg. Prije ručka valja vam obići Zoo-vrt, koji je manji, ali daleko ljepši i od beogradskog, i od zagrebačkog i od bu-

dimpeštanskog. O segedinskom i osiječkom da i ne govorim, pa, eto i – neću. U palički Zoo-vrt svraćam redovito kada zahladni, zimi, jer tada nema tamo nikoga. I to uvijek, po mogućstvu, radnim danom. Tu stišavam i smirujem strasti kada sam euforičan i napet, tu se napajam pozitivnom energijom kada sam potišten i zlovo-

ljan. U društvu mrkog mede, bračnog para lavova (koje je ovog proljeća zamijenila grupa mladih lavova), tigra i tigrice, čimpanza Danny-ja, ara-papagaja, koji me, tko bi znao zbog čega, uvijek podsjetite na pokojnog Groucha Marxa. Samo im tompus u uglu kljuna nedostaje... S prvim mrakom mladi se okupljaju u diskoteci »Omega« koja se nalazi u blizini nekadašnjeg paličkog prebivališta pokojnog Josipa Broza Tita, a stariji Palićani u piceriji »Pub«. Kada je već »Burkovski« pretvoren u videoteku. Eh, ni prošlost nije kakva je nekada bila... I u to ime šutnem još jedno pivo u kavani »Kod bijelog medvjeda« (za koju nijedan Subotičanin ne zna, jer i ne postoji, ali svi Palićani tako zovu maleni bife na otvorenom, pod trščanim krovom u susjedstvu bijelog medvjeda u Zoo-vrtu) i zajašem svoj vjerni bicikl te upravljajući ga k Subotici lagano krenem u novu noć. A po čemu li je to »novak«, da mi je znati?...

»Plijes« deve: »Dođite nam opet«

Gradovi Bačke i Srijema u povijesti (12.)

Stanovnici gradova – Građani

U dosadašnjim člancima pisali smo o gradovima na prostoru Bačke i Srijema u srednjem vijeku, u razdoblju od XI. do XIV. stoljeća. Na koncu trebalo bi reći par riječi o stanovnicima ovih gradova, jer čitaocima sigurno zanima tko su bili ti ljudi, da li i kakvu vezu možemo uspostaviti između današnjih i nekadašnjih stanovnika ovih prostora. U okviru jednog ograničenog novinskog prostora, teško je opisati srednjovjekovno društvo, razvoj društvenih odnosa, njegovo stanovništvo, njegovo građanstvo. Tim je teže jer pojam građanin danas podrazumijeva sveukupno stanovništvo jedne moderne države, dok je u srednjem vijeku biti građanin značilo pripadati određenom sloju, i u danim uvjetima značilo je maksimalnu slobodu. Nije svatko mogao biti građanin, jer je morao da posjeduje određenu imovinu i da bude određenog zanimanja to jest trgovac ili zanatlija.

NASTANAK GRAĐANSKOG SLOJA: Seoba naroda koja je počela u V. stoljeću sa najezdom Huna (nemaju nikakve veze sa Mađarima), razorila je nekada moćno Rimsko carstvo, nakon čega je došlo do stapanja kultura pobijeđenih i pobjednika. Ovaj proces se završio uglavnom u X. stoljeću, rezultat ovih društvenih zbivanja je bio potpuno nova politička podjela i promijenjena etnička slika Europe. Mnogi autori upravo deseto stoljeće označavaju kao »rađanje Europe«. Nastao je i novi društveni poredak koji su marksisti nazivali feudalizam, a društvo su generalno podijelili na dvije klase, vladajuću klasu su činili plemstvo, a podređeni su bili kmetovi. Naravno ovo je vrlo gruba podjela, jer feudalizam u zapadnoj Europi nije bio kao feudalni poredak u istočnoj Europi, a ova dva tipa potpuno se razlikuju od tzv. istočnjačkog feudalizma. Kršćanstvo je bio ideološki okvir feudalizma, i kada su na prekretnici prvog milenijuma primili kršćanstvo slavenski narodi (Poljska, Češka, Rusija) i Mađari, dobili smo okvir sadašnje Europe, s tim da se u zapadnoj Europi po idejama svetog Augustina razvila »dvojnja vlast«, svjetovna država i božja država, a u istočnoj Europi ova podjela vlasti nije bila tako izrazita. U jedanaestom stoljeću ponovo je krenula trgovina između Zapada (Europe) i bliskog i dale-

kog Istoka. Trgovci su bili slobodni ljudi, koji su prelazili preko mnogih država. Efekti ove trgovine su najprije bili vidljivi u dolini Rajne, u Francuskoj i Flandriji, na ostacima rimskih gradova ponovo nastaju gradovi. Trgovci su se udruživali u *komune*, i živjeli u posebnim naseljima, van zi-

Građani
srednjovjekovnog opiduma

dine grada (utvrde). Ova naselja su se nazivala *burgosima*, a njihovi stanovnici »građanima« (latinski *burgenses*, francuski *bourgeois* čitaj buržoa, iz ove riječi potiče riječ *buržuaj*). Ovakvi tipovi gradova, veći ili manji do XIII. stoljeća raširili su se u čitavoj Europi. Veličina grada, to jest broj stanovnika, nije bio tako važan, ono što je bilo bitno, jeste da su stanovnici gradova imali svoju *gradsku samoupravu*, *gradsko vijeće* na čijem čelu je stajao *gradski sudac*. Ovu samoupravu su poštivali kneževi, kraljevi i carevi. Većina vladara je brzo uvidjela praktičnu korist od građana i njihovih prihoda koji su poticali od trgovine i zanatstva, pa su i sami osnivali gradove, čiji su stanovnici automatski dobivali »privilegije« za koje su se izborili »stariji građani« to jest stanovnici prvih gradova. Pijaca postaje centar grada, a pored pijace uzdiže se gradska kuća. Gradovi koji su bili okruženi zidovima nazivali su se *civitas*, a oni koji nisu bili okruženi zidovima *oppida*.

Gradovi su u povijesti uvijek predstavljali viši stupanj slobode nego sela, i zato su se u gradovima prvi put susretale i miješale razne kulture, civilizacije, jezici. U ovoj povijesti glavnu ulogu ima čovjek - graditelj, zato, uopće nije bitno tko je, kada i odakle došao. U ovoj priči bitno je tko je što učinio i izgradio.

Piše:
mr. Zsombor
Szabó

DOLAZAK NASELJENIKA: Sudeći po putopiscima, u XII. stoljeću Ugarska je bila prirodnim dobrima bogata ali i nenaseljena zemlja. Zato je postala imigrant-ska zemlja za naseljenike iz zapadne Europe (Amerika u malom, rekli bismo danas). Na kraljevski poziv, prve grupe doseljenika koji su nazivani *hospesima* (gostima) dolaze iz tada najrazvijenijeg dijela Europe, Francuske i Flandrije. Oni su se najradije naseljavali u biskupske gradove, a jedna njihova grupa naselila se i na obroncima Fruške gore (Frankova gora). Druga velika grupa doseljenika je poticala sa germanskog jezičnog područja koji su nazivani Sasima. Oni se pojavljuju oko 1150. godine, i stoljećima će činiti stanovnike rudarskih gradova (rudnici srebra i zlata). Ovi gosti-hospesi postati će prvi građani, a od tzv. hospeskog prava razvilo se kasnije građansko pravo u Ugarskoj. Osim trgovaca, i obrtnici su bili stanovnici gradova, i oni su stjecali građansko pravo. Obrtnici su isto dolazili iz razvijenijih dijelova Europe. Na primjer većina kamenorezaca su poticali iz Dalmacije ili sjeverne Italije. Iz ovih primjera se vidi da su stanovnici gradova-građani bili vrlo šarolikog etničkog sastava, i nekorektno je, a i nemoguće unazad u vremenu napraviti vezu između tih ljudi i današnjih nacija (Hrvata, Srba ili Mađara) koji žive na ovim prostorima. Naravno veza postoji, a ona je drugačija, indirektna, jer mi svi jesmo potomci tih ljudi, ali veza je prije svega kulturna, i to je naša zajednička veza, koja nas vezuje prije svega sa Europskom tradicijom.

Dugotrajni ratovi sa Turcima kao i pripajanje ovih teritorija Otomanskom carstvu, doveli su do propadanja, i nestajanja nekad značajnih gradova i do praktično potpunog nestanka stanovništva. Vojvodina je stoga ponovno kolonizirana iz raznih dijelova cijele Europe. ■

Dr. Josip Andrić sistematskim bilježenjem melodija bačkih Šokaca i Bunjevaca sačuvao od zaborava etno baštinu ovoga podneblja (3.)

Spisatelj koji sklada

Još kao mladić tražio je Andrić umjetničke tragove u tamburaškoj glazbi i počeo se za taj smjer boriti pisanjem u sisačkoj »Tamburici« i isticanjem posebnog značenja Canićevih Skladbi za tamburaški orkestar. Polazeći njegovim primjerom stao je odlučno na stanovište da svaki instrument vrijedi toliko, koliko ima za nj dobre izvorne glazbene literature. Uz to je počeo sve više skladati nova djela u Canićevom smjeru, pa je tako u razdoblju od 1910. do 1918. godine nastao niz koncertnih skladbi za tamburaški orkestar, koje su ga dovele do stvaranja Morovičke svite, opus 2 (1920.), Večernje rapsodije opus 23 (1911.), svite Balkanska zora opus 19 (1912.), idiličke rapsodije Na bunaru (1914.), Srijemske rapsodije opus 37 (1914.), Pastoralnog pentagrama, opus 49. (1917. – 1956.). Nekako u to vrijeme, točnije rečeno između 1914. i 1916. godine, Andrić boravi u Pragu gdje privatno studira glazbu, budući da mu otac nije dozvolio upis u konzervatorij. Sveučilišne nauke završava u Pragu, Innsbrucku i Zagrebu gdje je apsolvirao na Pravnom fakultetu 1917. godine, a za doktora prava promoviran 28. veljače 1920. godine.

Već kao sveučilištarac objavljuje novele Srijemske elegije, koje je kasnije sakupio i izdao u posebnoj knjizi 1938. godine prigodom 25-godišnjice svoga književnog rada. Početkom 1921. godine izabran je za urednika Hrvatskog književnog društva sv. Jeronima i na tom mjestu ostaje do 1946. godine. U toj funkciji uredio je i tiškom obelodanio oko 500 knjiga. Osnovao je i 16 godina vodio tjednik »Obitelj«.

Pisao je i mnoge putopisne reportaže i knjige kao: U Kristovoj domovini (1931.), Na zelenom otoku (1934.), Irska (1942.), Najljepši među otocima (1938.). Na području beletristike osim spomenutih Srijemskih elegija, te romana Velika ljubav (1942.) njegova su djela: Dunje ranke (1923.), Nove brazde (1924.), Svega svijeta dika (1926.), te gluma Vuk u vučjoj koži – u dva čina (1933.) i nedovršena drama Ukletu srce (Hrvatska prosvjeta, 1938.). Dr. Andrić je autor i više studija s pravnog i gospodarskog područja.

Posebno je proučavao Slovačku i njenu kulturu, pa je i autor knjiga Slovačka slovnica (1942.) prva slovačka gramatika napisana izvan Slovačke, te Slovačka glazba (1944.) zapravo prva cjelovita povijest slovačke glazbe uopće.

Prvi svjetski rat zaustavio je tamburašku glazbu u njezinom razvoju, pa je tako i Andrićevo stvaranje na tamburaškom polju jenjavalo.

Godine 1937. osniva se u Osijeku-gradu Paje Kolarića (17. 1. 1821. – 13. 11. 1876.) Hrvatski tamburaški savez u kojemu je sr. Josip Andrić vršio dužnost potpredsjednika, a kasnije i predsjednika. U spomen osnutka Saveza skladao je i Ouverturnu-koračnicu Raspjevanom Slavonijom. Rječju i perom širio je misao o potrebi sve umjetničkog afirmiranja tamburaške glazbe. Ideal jedne tamburaške filharmonije, orkestra, koji bi izvodio tamburaška djela simfonijskog karaktera, lebdio mu je stalno pred očima, te je o tome radio i iznosio planove. Zagrebački Hrvatski tamburaški orkestar Zajc priklanjao se sve više u njegovu radu Andrićevim idejama, koje su probile i u tadanji Hrvatski tamburaški savez i na koncertni podij i na zagrebačku Radio-stanicu. Trebalo je samo stvarati nova djela koja su tim idejama odgovarala.

Tako se rodila 1939. godine i Andrićeva Bačka simfonijeta opus 76, rađena posve u klasičnom simfonijskom obliku: I. stavka u sonatnoj formi u kojem prikazuje rodni dom i rodno selo na širokoj bačkoj ravnici, II stavak u trodijelnom obliku je elegija o majčinom grobu nad kojim se razliježe pjesma o Bačkoj, III stavak Scherzo-plesnog karaktera – u kojem opisuje radost bačkog sela, dok IV stavak u formi Ronda iznosi pred nas dušu bačkih salaša, sela i gradova – te završava himnom radosti.

Prvo skiciranje Bačke simfonijete započeo je dr. Andrić u lipnju 1933. godine, i to najprije drugog stavka. Tek u jesen 1939. godine započeo je skladati I stavak, kojega je završio 18. veljače 1940. godine. Već u travnju iste godine izveden

Dr. Josip Andrić je bio jedan od najmarkantnijih stvaratelja u XX. stoljeću kojeg su imali Hrvati u Vojvodini. Dometna njegova interesa bila je nesvakidašnje raznovrsna – uspješno se bavio književnim radom, pisao je na jezikoslovne teme, skladao je mnogo djela, među ostalim i prvu operu iz života bačkih Bunjevaca »Dužijanca«, skupljao je i obrađivao glazbeno blago u Bačkoj i Slavoniji, pisao je muzikološke tekstove, bio dugogodišnjim urednikom u HKD sv. Jeronima, bio je i neumorni kulturni promaglac... O ovome Plavnanjinu za »Hrvatsku riječ« piše renomirani hrvatski skladatelj, dirigent i pijanist Julije Njikoš, veliki poštovatelj i poznavatelj života i djela dr. Josipa Andrića.

Piše:
Julije Njikoš

Medalja dr. Josip Andrić

je na koncertu Hrvatskog tamburaškog orkestra Zajc u Hrvatskom glazbenom zavodu u Zagrebu. Uspjeh I. stavka kod gledalaca i glazbene kritike – doveo je do odluke, da tamburaški orkestar Zajc u proljeće iduće godine izvede prvi puta cijelu Bačku simfonijetu. Tri stavka već su bila uvježbana, Andrićeva simfonijeta doživjela u cijelosti svoju praiizvedbu 1947. godine po Tamburaškog orkestru Radio Zagreba, a pod ravnanjem Josipa Stojanovića.

Uz Bačku simfonijetu spomenimo još njegovu Srijemsku simfonijetu opus 100, malu seosku simfonijetu opus 109 (iz 1946.) i radničku simfonijetu. ■

Starovinski svadbeni adeti Bunjevaca (III. dio)

Rukovanje

Piše: Alojzije Stantić

U dogovoru

na rukovanju

kad su

udivanili,

nuz sve drugo

i vrime upisa,

kad će nosit

aljine,

kad će bit

vinčanje.

Kad su djevojčini roditelji primili rakiju, kad je cura pristala da se uda za tog momka, priko žene, rođake, budući pretelji su se dogovorili kad će obaviti rukovanje, niki su to zvali *prstenovanje*, a u novije vrime *zaruke*, danas veridba.

Dogovorenog dana momkovi roditelji s momkom i s nekoliko čeljadi bliže rodbine došli su djevojčini-ma, većinom sa svirkom, da momak svečano dariva djevojku zlatnim prstenom. Posli tog su obično momak i djevojka rasikli jabuku iz rozolije, svako je je po pio svoj komad, a to je bila zajednička želja da njim brak bude zdrav ko ta jabuka i plodan.

U dogovoru na rukovanju kad su udivanili, nuz sve drugo i vrime upisa, kad će nositi aljine, kad će biti vinčanje. Po adetu svekar je oblačio snašu, kupovo joj sve što je na se obukla od čorapa sa štrupan-dlama (podvezicama) do vinca na glavu. Snašu su obavezno darivali zlatom: ili su joj »vezali dukate«, okitili je vincom dukata oko vrata ili su od dukata pravili mendeše – kome je kako doticalo.

Mladence, a najviše snašu su zagledali gledači i na njoj je »svaka mrska morala bit na svom mistu«, da joj niko ništa ne može zabaviti na izgledu. Zato su kadgod znali kazati da »lipota traje tri dana, a dobrota cio vik«: snaša je lipa na vinčanju, to je prolazno, iza nje ostane za cio život i njezina dobrota – već kaka bude.

JABUKA I RUKOVANJE: Od davnina jabuka ima veliku važnost u životu ljudi. U latinskom *malum* znači i jabuka i zlo, jel je ona rod drveta iz sridine edenskog bašče s kojeg je Adamu i Evi bilo zabranjeno ist. Posli Krista, koji je na se pri- uzo teret ljudski grija, jabuka je u Kristovim rukama rod spasa, tako u Bibliji o jabuci čitamo u *Pjesmi nad pjesmama* i ovo:

»... Što je jabuka među šumskim stablima, to je dragi moj među mladima; bila sam željna hladu njezina i sjedoh, plodovi njeni slatki su grlu mome. (Pj 2,3).

Ovaj se odlomak tumači ko na- govijštaj Krista. Ko što je Krist novi Adam tako je i Blažena Divoica Marija nova Eva i zato jabuka u Marijinim rukama upućuje na rod

Snaša Cilika Stantić – Zvirova sa sestrom i braćom

spasa. Po tom je drvo jabuke Drvo života, jel kad se prisiče sridinom na polak vidi se pentagram, koji je od davnina i znak znanja, a kod naši stari jabuka je i znak zdravlja. Otaleg je u svakoj bunjevačkoj obitelji jabuka moralo biti na rukovanju, na materice, a kod božićnjaka i u adetima oko Božića jabuka je i znak zajedništva.

NEPRIDVIĐENI DOGAĐAJI:

Naši stari su kadgod mlade udomili redom po godinama, uvijek najpre starije, pa za njim mlade, iako su se tu i tamo ženili i udavali i priko reda. O tom su stariji zdravo vodili računa, jel ako bi se mlada djevojka ili momak prija udomili, starije bi lako mogo ostati bez para. Onda je bilo tako svačanje da ako se stariji nije mogo udomiti prija mlađeg da mu onda štogod fali, a možda ima kake falinge i u obitelji. Jevo nekoliko prilika kake je kadgod bilo do- sta:

* momak je dovo uskočkinju, probudili su roditelje. Bio je mlađi sin, a na to je bačo kazao, »ti ćeš morat čekat na red da se oženiš, a kad si već dovo uskočkinju nju ćemo dat tvom starijem bratu«. Tako je uskočkinja umjesto izabranog duvegije tu noć provela sa starijom bratom koji joj je posto čovik. Ode i ko zna koliko puta se obistinila starovinska mudrost: »Šta momak uveče curi obeća, to ujutro ne vridi!« Šta ćete dok je curi »puklo prid

očima« svatila je da je »sila na zri- lu paradičku.«

* Majka Grga Piukovića Tavan- kućanka Đula Šarčević se upisala kod pope za Matu Piukovića. Ko zna šta joj »dunilo u glavu« odjeda- red se pridomislila i očla kod plebanoša da kaže da se neće udati za Matu i da upis ne vridi. Plebanoš je to privatio ko naum udavače. Kad se od plebanoša vraćala usput je slučajno naišla na Matu. Pito je di si bila, a ona mu je kazala da se neće udati za njega. Ko zna šta joj Mate kazao ili uradio, al ona se pridomislila, vratila su se plebanošu i kazali da će se uzeti. Mate je oženio kolebljivu Đulu.

* Znam za slučaj da su mladi obavili nauk kod pope, triput ji je navistio, i po ondašnjem adetu prija crkvenog vinčanja, skoro uvijek nediljom, prija nekoliko dana su išli na vinčanje u »polgar« (građansko vinčanje). Uveče prija vinčanja djevojka je uskočila i udala za drugog momka. Još i danas žive zajedno.

Ovaki i ovom nalik događaja bilo je i ima na pritek, a ove sam spominjao da se vidi da baš nije uvijek tako bilo kako su tili stariji, a često su se i mladi poduzbili i drugačije uradili neg kako su se udivanili ili kako su tili stariji. I to je jedan od razloga zašto su kadgod naši stari središali za koga će udomiti dite, da ne ispadnu ovake pripovetke. Za najvažniji životni (is)korak triba zrla i »trizna« glava. ■

O odgovornosti i savjesnosti

Čovjek je takav kakvo mu je srce

Piše: Vlač. mr.
Andrija Kopilović

Za normalan

rast

osobnosti

nužno je

iskustvo

obraćenja.

U Isusovim

riječima

nalazimo

poziv na

oblikovanje

savjesti,

da se ona

učini

predmetom

stalnog

obraćenja

na istinu

i na dobro.

Ne smijemo zaboraviti odgoj osjećajnosti (afektivnog života) mladog čovjeka. Odgoj bi bio loš kad bi bio isključivo racionalan, on treba zahvatiti cjelokupnu osobu. Plemenitost, poštenje, čudoredno i duhovno dobro trebaju zahvatiti i osjećajnu sferu osobe, sve do smisla divljenja nad ljepotom istine. Zbog toga je čudoredni odgoj po dužnosti (»valjano-nevaljano«, »dopušteno-nedopušteno«), na temelju stečenoga uvida u objektivnu istinu, po sebi dobar, ali nedovoljan, siromašan i nesavršen, kao kostur čovjeka bez mesa, žila, živaca i kože. Mogao bi otupiti osobu.

Naprotiv, čovjek se mora zagrijeti, oduševiti za ljepotu moralno-duhovnoga dobra i svoga napretka. Asketski krivo shvaćena »hladno-krvnost« (što se često pretjerano pripisuje stoicima) prema ljepoti od Boga stvorene i Kristom otkupljene stvarnosti mogla bi dovesti do iskrivljena, štoviše, nakazna oblikovanja savjesti. Isus poziva da se divimo pticama u zraku, ribama u vodi, cvijeću na livadi, ljiljanima u vrtnu, dječjem oku i nepreuzetnom srcu: »I uzme dijete, postavi ga posred njih (učenika koji raspravljahu tko je najveći), zagrlji ga i reče: 'Tko god jedno ovakvo dijete primi u moje ime, mene prima. A tko mene prima, ne prima mene, nego onoga koji mene posla' (Mk 9,33-37).

Napokon, svi imamo zajednički poziv na savjesnost da ljubimo i budemo ljubljeni, da se kroz djela ljubavi posvetimo i tako postignemo savršenost. Savjesnost nije po vlastita pojedinih ljudi. Svi smo pozvani odgovoriti na jedno od najvažnijih životnih otkrića, a to je otkriće vlastitoga zvanja (poziva, poslanja). Da mogu čuti glas savjesti, hoće se čisto srce i spokojna duša. A da prihvatim poziv (bračni, društveni, čistoću u svjetskoj vrevi, u tišini samostana, svakako onaj koji mi je od vječnosti namijenila Očeva ljubav, moj vlastiti!), potreban je dar jakosti. Od mene se traži odgovor srca: »Da, Oče!« Zato je na mjestu pitanje u našoj sadašnjoj situaciji koliko ljudi odgovara stvarno i cjelovito vjernosti svoga

poslanja? Činjenica je da je sve manje ljudi oko nas sa zdravom savješću, a samo zato što srce nije odgojeno za čistu savjest.

Za normalan rast osobnosti nužno je iskustvo obraćenja. U Isusovim riječima nalazimo poziv na oblikovanje savjesti, da se ona učini predmetom stalnog obraćenja na istinu i na dobro. Ivan Pavao II. naglašava: »Izvor istinitih sudova savjesti je srce obraćeno za Gospodina i za ljubav prema dobru«. Naime, potrebno je poznavati Božji zakon uopće, ali to nije dovoljno: nužna je svojevrstna 'naravna srodnost' između čovjeka i istinskog dobra. Takva se naravna srodnost začinje i razvija u kreposnim stavovima samoga čovjeka, a to su mudrost i ostale temeljne vrline, a još više teološke vrline vjere, ufanja i ljubavi. U tom je smislu Isus rekao: 'Tko čini istinu, dolazi k svjetlosti'.

Iskustvo obraćenja događa se u srcu-savjesti. Ne možemo govoriti o ljubavi, a u srcu nositi mržnju. Kakvo je srce, takav je čitav čovjek, ne samo danas, nego sutra i u svakom određenom trenutku. Mi nikad nećemo shvatiti stanje našega srca, ali po vrijednosti naših čina možemo donekle prosuditi: ne poštivati roditelje je zlo, voljeti ih, osobito kad su nemoćni, dobro je. Ipak, čovjekovo srce-savjest, a po tome i čitava osoba je nakon Boga, dakako, i Kristova Misterija, najveća tajna. Tu čovjekovu tajnu poznaje samo Bog. S druge strane, čovjek mora upoznati sebe, prema izreci uklesanoj na hramu u Delfima što nam ju je prenio Sokrat, a prihvatila kršćanska misao. Ona ne odbacuje psihološko poznavanje sebe, ali se prvenstveno brine za vjersko-čudoredno. Doživljavati svoj napredak, njemu se radovati, za nj biti zauzet daleko više nego za bilo koji zemaljski uspjeh. S Božjom milošću se oko njega trajno truditi i kad dođu olujni dani, kad nastanu smrzavice u duši, kad se nebo posve zamagli, i onda se u vjeri jednako truditi kao i kad nema napora, jer Bog tada u srcu najviše radi, kako nas poučavaju životi svetaca! »Gospodine, drži svoga Filipa jer će se poturčiti«, molio se Filip Neri kad mu je bilo teško.

Veliki ljudi su čitali srca drugih, smatrali su da nas je Bog stvorio kako bismo se uzajamno upoznali. Slažemo se s onim katoličkim misliocima koji su uvjerenja: »Grieh stvara zid među osobama. Taj je zid danas neobično visoko podignut. Za onoga tko postigne čistoću srca, tuđa su srca otvorena. Dakle, budući da iznad svega ljubav čisti srce, samo onaj tko ljubi razumije drugoga«. Neki mističar reče: »Bi-stro oko srca vidi neskriveno zahvaljujući svojoj čistoći? Onoga pred čijim pogledom serafini pokrivaju svoje lice! Gdje će, dakle, [Bog] biti ljubljen, ako ne u srcu? Gdje će se štovati, ako ne tu? Blago čistima srcem jer će vidjeti Boga«. Zato se s pravom kaže: čisto srce je ono koje ljubi. »Bog je ljubav« (1 Iv 4,8). Bez ljubavi ga je nemoguće upoznati.

To isto je priznatoga, a poniznog teologa *Romana Guardinija* impresioniralo. Govorio je o tajni Utjelovljenja sa svojim prijateljem. On je »izgovorio riječ po kojoj sam mnogo više razumio nego svim svojim čistim 'mišljenjem'. Govorili smo o toj temi i on odjedanput izrekne svoju misao: 'Takve stvari čini ljubav. Te mi riječi uvijek iznova pomažu. Ne zato što bi one razumu nešto objasnile, one pozivaju srce, omogućuju mu da osjeti tajnu Boga. Tajna se ne shvaća, ni tajna srca se ne shvaća, ona se živi, ali čovjek joj se može približiti, i opasnost od 'sablazni' nestaje«. I još ova Guardinijeva dodatna refleksija, koju smo već prije naveli: »Nijedna velika stvar u čovječjem životu nije potekla isključivo iz mišljenja; sve su potekle iz srca njegove ljubavi«. Možda se nekom čini, od cijenjenih čitatelja, da je ovakvo razmišljanje »prepobožno«, međutim, da bih mogao govoriti o odgovornosti, o suodgovornosti, o savjesnosti kroz ova dva nastavka morao sam postaviti temelje. Kako i rubrika kaže svojim naslovom »Okom svećenika«, ovo je razmišljanje okom svećenika o jedinom putu naše budućnosti: čisto srce – savjest – svijest – odgovornost i suodgovornost. To je zajedništvo, a ono je budućnost!

Prijedlog tjedna

Kroničar (iz) Pakla i pakleno žestoki »Rope«

»Besmrtnost je glupa izmišljotina živih.«

C. Bukowski: Dnevnik

CHARLES BUKOWSKI: DNEVNIK (1991. -1993.)

U zenitu svoje okašnjele spisateljske slave, negdje ranih 80-ih sa- da već minulog stoljeća, pokojnog su američkog pjesnika i prozaistu njemačkoga podrijetla Charlesa Bukowskog (1920. - 1994.) i mediji i vjerni fanovi držali »najboljim piscem među pijancima i najvećom ispičuturou od svih književnika«, i nisu bili daleko

od istine. Premda je povijest književnosti, pogotovo one suvremene, znala za mnoštvo sjajnih pisaca koji su skupo platili svoju sklonost, često i tešku ovisnost o čašici (bolje rečeno hektolitrima ispijenih flaširanih maligana), od Edgara Alana Poea preko Jesenjina i Tennesseea Williamsa do Jacka Londona i Jacka Kerouaca, Bukowski zasigurno stoji kao sasvim samosvojni lik poslijeratne američke književnosti koji je uspio doživjeti, za takav životni stil upravo metuzalemsku starost od puna 74 ljeta. Napisavši, usput, najmanje pet knjiga potresne snage i mračne ljepote na tragu post-beat pokreta i američkog neo-egzistencijalizma, ali posve osobene po-etike i nesvakidašnjeg svjetonazora kojem bi se po svojoj crnohumornoj i fatalističnoj voka-

ciji mogli približiti tek, katkad, pokojni francuski »mračnjak« Louis Ferdinand Celine (»Putovanje na kraj noći«) ili jednako pokojni mu zemljak rumunjskog podrijetla Cioran, koje je, inače, što eksplicitno što prešutno, Bukowski uvijek isticao kao svoje uzore. Bukowski je rođen u Njemačkoj (tada još Zapadnoj), ali je gotovo cio život proveo u Gradu Anđela-Los Angelesu (California, USA), u kojem je i preminuo, okružen revnosno ispražnjenim bocama svih oblika, rasa i vjeroispovijesti, buljukom mačaka i suprugom (tko zna kojom družbenicom po redu), Lindom Lee. Pored toga što je redovito posjećivao hipodrom i kladio se na konje i dalje je, sve do posljednjeg časa, oduševljen mogućnostima računala svake noći strpljivo pisao: »Na ovom svijetu mnogo je lakše živjeti bez pisanja no bez vodovodnih instalacija. Naravno, ja bih radije živio bez vodovodnih instalacija, ali ja sam bolestan.« Tako je nastala i ova knjiga, koju je lani objavio vrijedni beogradski nakladnik »Lom«.

Knjiga je vrlo originalnoga naslova: »The Captain Is Out To Lunch And The Sailors Have Taken Over The Ship« (Kapetan je izašao ručati i mornari su preuzeli brod) i svojevrsni je dnevnik posljednjih godina piščeva života. Preveo ju je prvi čovjek »Loma«, provjereni znalac američke underground-scene i glasoviti »charlesolog« Flavio Rigonat. Ilustracije u njoj djelo su još jednog legendarnog američkog »bludnog sina« iz »ludih 60-ih«, kontroverznog crtača i ilustratora Roberta Crumba koji posljednje dvije decenije živi u nekoj zabiti u južnoj Francuskoj, s trećom ženom, dva psa, sedmero djece i najvećom na svijetu kolekcijom arhaičnih blues-snimaka iz 19. stoljeća. Beskompromisni i zaludeni štovaoci lika

i djela pokojnog »starog pokvarenjaka« (kako se Bukowski samokrstio još koncem 50-ih godina 20. vijeka), a koji su u nas iznimno brojni, i ovaj će njegov (odista posljednji) rukopis progutati s osobitom pozornošću i užitkom kao i kulturnija djela (»Priče o običnoj ludosti«, »Zabilješke starog pokvarenjaka«, »Žene«, »Pošta«, »Bludni sin«) i uvjeriti se, po tko zna koji puta, da je pokojni Buck bio iznimno senzualna duša i nadasve obrazovan čovjek koji, doduše umije katkad s nametljivom strogošću i subjektivnošću procijeniti prave stvari u umjetnosti i životu a onim inima u lice pljunuti istinu: »Sjećam se dugog bijesnog pisma koje sam jednog dana dobio od čovjeka koji mi je rekao da nemam prava kazati da ne volim Shakespearea. Povjerovat će mi suviše mladih i neće se potruditi da ga uzmu u ruke. Nisam imao pravo da uzmem takovu slobodu. I tako dalje i tako bliže. Nisam mu odgovorio. Ali odgovorit ću sada: jebi se, druže! A ne volim ni Tolstoja!«

R. G. Tilly

ROPE (KUTINA): ROPE, (NAKLADA »SLUŠAJ NAJGLASNIJE«, 1993.)

Premda neaktivni (diskografski) dulje od desetljeća momci iz rock-skupine »Rope« iz Kutine svoj su davni album »Rope« objavljen na kaseti u nakladi zagrebačke etikete »Slušaj najglasnije« Zdenka Franjića uradili svojski, u punokrvnom post-punk i grunge-rock maniru. Grupa na albumu često pravi otklon i pomak u noise stil, pod nedvojbenim utjecajem »Big Black« i kurentne industrial-buke inficirane metalom i grindcoreom, ali se jednako tako efektно trudi rabiti spomenute obrasce ne zatirući pri tome vlastite autorske (pr) osvećenosti i osviještenost.

D. J.

Vijesti

Dovnikoviću »Vladimir Nazor« za životno djelo

Istaknuti filmski i likovni umjetnik iz Hrvatske Borivoj Dovniković na prijemu u sjedištu Srpskog kulturnog društva »Prosvjeta« u Zagrebu, organiziranog u povodu dodjeljivanja mu nagrade »Vladimir Nazor« za životno djelo, izjavio je: »Drago mi je da je netko prepoznao moj doprinos kulturi. »Vladimir Nazor« je najuglednija i najcjenjenija nagrada koja se svake godine u Republici Hrvatskoj dodjeljuje za najuspješnija ostvarenja u domeni glazbe, likovne, kazališne, filmske i primijenjene umjetnosti.

Gostovanje poljskog ansambla u Subotici

Ansambl »Ina« iz poljskog grada Goleniowa predstavio se u ponedjeljak 21. srpnja subotičkoj publici. U programu su nastupili i KUD »Bunjevka« i OKUD »Mladost«

»Mikini dani« u Bačkom Bregu

U organizaciji Kulturno-prosvjetnog društva »Silvije Strahimir Kranjčević« sutra će, s početkom u 18 sati, u Bačkom Bregu početi tradicionalna manifestacija »Mikini dani«.

Jasna Babić i Milana Vuković Runjić najtraženiji

Dva najtraženija hrvatska spisatelja ovog tjedna su *Jasna Babić* i *Milana Vuković Runjić*, točnije njihova djela iz domene publicistike: »Zagrebačka mafija« odnosno »Pisci o pisanju«.

Nagrade, nagrade...

U povodu 110. obljetnice rođenja *Miroslava Krlež*e nagradu istoimenog Fonda za tekuću godinu dobio je *Ivo Brešan* za roman »Astaroth«. Istom je prigodom nagradom Leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža« nagrađen i istaknuti leksikograf *Josip Šentija* za Opću enciklopediju, te glavni urednik Općeg religijskog leksikona *dr. Adalbert Rebić*, nagradom za najbolje leksikografsko i enciklopedističko djelo »Mate Ujević«, poveljom i plaketom s likom *Mate Ujevića*. Dobitnik nagrade »Ivan Raos« za 2003. godinu je *Miro Radalj* iz Slivna za monodramski tekst »Potkopavanje države radi dida Pili-

Otvoren Osmi kiparski trijenale

pa«.

Osmi trijenale hrvatskoga kiparstva otvorio je 18. srpnja u Gliptoteci Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) u prisutnosti brojnih posjetitelja ministar kulture Antun Vujić. Veliku nagradu Osmog trijenala primio je splitski umjetnik Viktor Popović za instalaciju Bez naziva. Tri jednakovrijedne nagrade primili su Kristijan Kožul za Discoware kolekciju, Goran Petercol za Čaše i Vlasta Žanić za performance Svijeca za Editu. Akademkinja Marija Ujević-Galetović primila je nagradu za monumentalnu skulpturu Val u javnome prostoru grada Rijeke koju dodjeljuje Erste i Steiermarkische Bank. Uz 98 žiriranih radova, na Osmome trijenalu postavljena je i izložba Ines Krasić, dobitnice Velike nagrade prošloga trijenala, te četiri izložbe po izboru izbornika – Ive Koerbler, Vesne Mažuran-Subotić, Dalibora Prančevića i Janke Vukmir. Izložba će biti otvorena do 15. rujna.

Ploveća knjižnica u Rijeci

U riječkoj luci na brodu MV Doulos 19. srpnja je svečano otvorena najveća svjetska ploveća knjižara s oko 500.000 knjiga i više od 6.000 različitih naslova, koja će na brodu vezanom uz riječki lukobran biti otvorena do 30. srpnja. Među knjigama ponuđenim po vrlo pristupačnim cijenama su stručne knjige, knjige za djecu, knjige o umjetnosti i filozofiji, o sportu, kršćanskim temama te kuharice i druga izdanja. Brod MV Doulos sagrađen je 1914., a njime upravlja njemačka neprofitna organizacija Dobre knjige za sve. Svoje sadržaje brod je do sada predstavio u 94 zemlje svijeta i posjetilo ga je preko 17 milijuna posjetitelja. Tijekom boravka u Rijeci na brodu će biti priređeni različiti sadržaji, kao što su učenje engleskog jezika, vikend-programi za obitelj te Internacionalni Cafe. Ploveća knjižara radnim će danima biti otvorena od 10 do 22 sata, a nedjeljom od 14 do 22 sata.

Vijesti iz glazbene produkcije

SJEĆANJE NA HENDRIXA

Obradom skladbe »Red House« pokojnog *Jimi Hendrixa* koju je preimenovao u »Purple House«, *Prince* je posljednji koji se pridružio nekolicini glazbenih rock-velikana na *Jimi Hendrix Tribute*

albumu koji se početkom ovoga tjedna u CD-formatu pojavio u prodaji. Album je koncipirala Hendrixova polusestra, *Jane*. Na albumu se nalaze mnoge slavne numere legendarnog gitarista koje izvođe, među ostalima: *Carlos Santana*, *Jeff Beck*, *Seal*, *Bootsie Collins*, *George Clinton*, *Chaka Khan*, *Earth Wind & Fire*, te ritam-sekcija Hendrixove negdašnje super-grupe *Band Of Gypsies*, dvojac *Buddy Miles* (vokal, bubnjevi) i *Billy Cox* (bas).

KALIFORNIJSKI SNIMCI

»POKOJNOG« ZEPPELINA

Rijetki koncertni snimci iz karijere rock-giganta nekada okupljenih u skupini *Led Zeppelin* (na snimci) pojavili su se ovih dana u formi DVD i koncertnog albuma. Riječ je o izdanjima »*Led Zeppelin DVD*« i »*How The West Was Won*« koji su, kako je naglasio basist i klavijaturist *John Paul Jones*, posljednji neobjavljeni snimci iz bogate baštine banda: »Ništa više nije ostalo. Objavili su, valjda i ono što smo fićukali u kupatilu, ispod tuša.« DVD sadrži pet i po sati koncertnih snimaka održanih na Zapadnoj Obali (West Coast) SAD, konkretno u Los Angeles Forumu i Long Beach Areni, a miksani su tako da se doimlju kao jedan show. Raritet za glazbene sladokusce i fanove skupine je maratonska, polusatna verzija skladbe »*Dazed And Confused*«, kao i loše test-snimke poje-

KRALJEVI – KRALJEVSKI

dinih pjesama koje su se davne 1973. našle na albumu »*Houses Of The Holy*«.

Na vrhu top-liste 100 singlica svih vremena, koje svaki ljubitelj popularne glazbe mora posjedovati, našla se pjesma američke beat-skupine »*Kingsmen*« (na slici) – »*Louie, Louie*«. Kritičari uglednog magazina »*Mojo*« odlučili su se za

ovaj rock-klasik star više od četiri desetljeća koji je u svoje vrijeme dospio tek na 26. mjesto britanske i 49. mjesto američke top-liste. Skupinu *Kingsmen* sačinjavala je grupa teenagera koji su daleke 1964. godine skladbu snimili za svega 37 dolara. Grupa *The Three Amigos* snimila je 1999. godine dance-verziju pjesme, koja je također bila iznimno popularna. Na drugom mjestu 100 singlica svih vremena našla se prelijepa balada »*Always On My Mind*« u verziji pokojnog *Elvisa Presleya* iz sredine 60-ih prošlog stoljeća, a treće mjesto dijele »*Yesterday*« *Sir Paula McCartneya* i »*Last Time*« skupine »*Rolling Stones*«.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Borivoj Dovniković

Dobitnik ovogodišnje nagrade »*Vladimir Nazor*« za životno djelo *Borivoj Bordo Dovniković* već je dobio ovu nagradu, ali ne u Republici Hrvatskoj, već prije tri godine, 2000. godine, u Birminghamu, u SAD. Dovniković je jedan od pionira stripa i animacije na ovim prostorima i više od pol stoljeća daje neizmjeran doprinos filmskoj umjetnosti, prije svega animiranom filmu kojega je proslavio kao pripadnik Zagrebačke škole crtanog filma. Rođen je 1930. u Osijeku. Godine 1950. okuplja ekipu animatora i karikaturista oko ilustriranog zabavnika »*Kerempuh*« s kojima radi prvi dugometražni cjelovečernji hrvatski animirani film »*Veliki susret*« (1951), iz kog se iznjedrila cjelokupna, kasnije glasovita Zagrebačka škola animacije, koja je, opet, anticipirala Zagrebačku školu crtanog filma, a ova Oskarovca *Dušana Vukotića* i njegov »*Surogat*«. Dvije godine kasnije napušta Likovnu akademiju i postaje profesionalnim crtačem. Polje interesiranja mu je ogromno – od primijenjenog dizajna do pastela, što je 1990. nagrađeno Nacionalnom nagradom za najbolju vizualnu opremu knjige za djecu. Od početka devedesetih godina radi poglavito kao ilustrator, karikaturist i crtač, prije svega u tiskanim medijima Srba u Hrvatskoj, ali (pošto je deklarirani ljevičar) i u časopisima kakvi su primjerice »*Hrvatska ljevica*« Socijalističke radničke partije *Stipe Šuvara*. Dobitnik je niza značajnih hrvatskih i inozemnih nagrada, kao što je primjerice (još jedna, treća po redu) nagrada za životno djelo koja mu je dodijeljena u prigodi obilježavanja jednoga stoljeća Svjetskog filma u Tarviziju, u Italiji, 1995. godine (Premio alla Carriera, Cartoon 1995, Trapisio, Italia). Dovniković je utemeljitelj Svjetskog festivala animiranog filma (Zagreb, 1972.) i njegov počasni i doživotni predsjednik, a 2000. godine bio mu je umjetničkim savjetnikom. Stalni je suradnik američkog strip-magazina »*Witty World*« od 1997. i generalni tajnik Svjetske asocijacije ilustratora i animatora (ASIFA), od 1994. godine.

R. G. Tilly

OBLJETNICE

Najtalentiranija sestra Bronte i hippy guru

Emily Bronte (1818. -1848.)

Srednja sestra (*Charlotte, Emily, Anne*) Bronte, Emily, rođena je na današnji dan 1818. godine. Bila je zacie- lo najdarovitija spisateljica od sve tri spomenute sestre. Ove tri kćeri strogog seoskog anglikanskog svećenika pro- vele su gotovo cijeli svoj život u očevoj parohiji u Howerthu, usred jorkshireskih pustara. Jedini roman, koji je Emily Bronte napisala, »*Wuthering Heights*« (Orkanski visovi, 1847.) spada u najsnažnija djela engleske književ- nosti svoga doba. To je silovito i neobično strastveno i me- lodramsko djelo koje donekle podsjeća na crni roman, a iza njegove sumorne priče osjeti se trepet jedne bolno nježne i romantične duše. Sestrarna Bronte pripada zasluga stvaranja ženskog romana u Engleskoj.

Ken Kesey (1935. - 2002.)

Prošle je godine na današnji dan u svojoj 67. godini preminuo u mje- stu Eugene, američka savezna država Oregon, američki spisatelj *Ken Kesey*, nadaleko znan kao autor kultnog gene- racijskog romana »*A Flew Over A Coc- koo s Nest*« (Let ponad kukavičjeg gni- jezda), koji je kasnije doživio vrlo uspješnu filmsku adaptaciju (»*Oscarima*« ovjenčani film *Miloša Formana*). Kesey, čiji su eksperimenti s konzumacijom droga poslužili kao inspiracija za cijeli hippy pokret i kontrakulturu 60-ih godina 20. stoljeća svoje je remek-djelo napisao davne 1962. godine, a ono je tiskano sljedeće godine-upravo 25. srpnja, 1963. Ostati će upamćeno i njegovo drugovanje s članovima acid-rock skupi- ne »*Grateful Dead*« (Zahvalni mrtvaci) i obilazak SAD u šarenom autobusu kojega je vozio »guru« čitave beat-generacije, pokojni pjesnik *Neal Cassidy*, junak kultnog ro- mana »*On The Road*« (Na cesti), pokojnog *Jacka Kerouaca*. Film je pokupio čak pet Oscara, na veliko Keseyevu nezadovoljstvo, jer mu se nije dopalo Formanovo išči- tavanje njegova djela. Još je jedan roman Kena Keseya ekraniziran-riječ je o knjizi »*So - metimes A Great Notion*« (Katkad golema primjedba) s *Paulom Newmanom* i pokoj - nim *Henry Fandom* u naslovnim rolama. Ova mu se adaptacija veoma dopala. Od ostalih vrijednih Keseyevih djela svakako valja istaći knjige: »*Mornarova pjesma*« (1992.) i »*Priče o Indijancima i njihovim konjima*« (1999.). Kesey se rodio 17. rujna 1935. u gradiću La Juanta, u američkoj državi Colorado, a posljednje godine svog života proveo je na porodičnoj farmi u Oregonu, gdje je mirno živio sa suprugom i četvoro djece, proizvodeći jogurt, i gajeći, dakako, što bi drugo do-kanabis.

R. G. Tilly

In Memoriam

Benny Carter (1907.-2003.)

U noći između 14. i 15. svibnja preminuo je u bolnici Svete Te- rezije u Los Angelesu (Californija) u svojoj 96. godini legendarni crnopus- ti američki jazz-glazbenik, trubač, saksofonist, klarinetist i band-leader, *Benny Carter*. Carter se rodio u New Yorku i prvi profesionalni angažman imao je u orkestru slavnog pijaniste Harlem-stride stila, *Willie »Lion« Smitha*. Premda je bio samouk, for- mira prvi sopstveni sastav s nepunih osamnaest godina i sve do smrti ne- umorno koncertira i snima. Bio je je- dan od pionira jazz glazbe i jedan od njenih najsjašnjih dragulja.

R. G. T.

Danas

Novine s m(j)erom

Andrija Maurović

Stari mačak europskog stripa

Pokojni slikar, ilustrator i crtač *Andrija Maurović* bio je ne samo utemeljiteljem strip-kulture u Hrvatskoj i ex-Jugoslaviji, već i jedan od najdarovitijih ilustratora i crtača u povijesti (europskog i svjetskog) stripa. Koncem 1935. godine ustanovljuje prvi jugoslavenski strip-magazin – »Oko«, u okviru kojega kreira više od 200 priča iz svojega najglasovitijeg serijala, »Stari Mačak«, western-sage koja će anticipirati i takova kasnija remek-djela žanra kakova su, primjerice, Salinasov »Cisco Kid«, Gigov »Jerry Spring« ili Moebiusov/Giraudov »Poručnik Blueberry«. Već su u tom ranom periodu Maurovićeva strip-pregalaštva uočljive sve karakteristike njegova vrhunska stila koji će mu vremenom pribaviti renome jednog od najvećih majstora devete umjetnosti uopće: britke konture, maestralno korišćenje sjena, perfektna vizualna dinamika ravna onoj u kinematografskim ostvarenjima... Premda su uljana platna i ine slike velikog majstora pera i kičice, Andrije Maurovića zasebna priča, čini se da pokojni Meštar nikada nije tako unio sebe u svoje djelo kao u svom zacijelo najvršnjem ostvarenju-stripu o Starom Mačku, starom kauboju i penzioniranom čuvaru zakona, koji uz pomoć svojih prijatelja-Crnoga Jahača i pjesnika-pustolova Polagane Smrti, nalik Vollandovoj sviti iz kultnog romana Mihaila Bulgakova »Maestro i Margarita«, iz epizode u epizodu dostiže estetsku razinu kakvu je, primjerice, postizavao tek *Harold Foster*, *Burne Hogarth* ili pokojni *Alex Raymond*. Upravo su ova tri autora, posebice ovaj potonji, najvećma i utjecali na Maurovićev besprijekorni, dramatski, ekspresivni crtači stil, a sam Maurović utjecao je na gotovo sve bitnije kasnije strip-crtače s ovih prostora, od *Julesa Radilovića* do naturaliziranih Američana – *Mirka Ilića* i *Igora Kordeja*. Uspješno radi i na serijalu »Podzemna Carica«, te, paralelno, na »Ljubavnici s Marsa«. Inspiriran svojim omiljenim literarnim štićima, Maurović crta sjajne ilustracije za knjige *Jacka Londona*, *Henryka Sienkiewitcha* i *H. G. Wellsa*, kao i nekoliko stripova zasnovanih na djelima »Kralj Alkohol«, »Quo Vadis« te »Rat Svijetova« spomenutih spisatelja. Ipak,

Maurovićeva specijalnost bile su povijesne teme, koje je crtao bez ikakve dokumentacije, »iz glave«, koristeći tek svoju beskraju maštu i inventivnost. I nenadmašnu intuiciju-bio je Rak u horoskopu. Maurovićeva najznačajnija djela nastala su tik nakon Drugog svjetskog rata-bili su to stripovi s povijesnom tematikom: »Seoba Hrvata« (Knez Radoslav), »Ahuramazda na Nilu«, »Grob u Prašumi« te »Tomislav«. Andrija Maurović rodio se 1901. u mjestu Muo kod Kotora, djetinjstvo je proveo u Dubrovniku, a 1922. nastanio se i zaposlio u Zagrebu. Veći dio poznih godina Maurović je proveo osamljen, živeći kao asket i čudak negdje na dalmatinskim otocima, okružen samo svojim crtačim tablama, platnima i kozama, mnogo nalik pokojnom *Johnu Cassavetesu* u ulozi Prospera, u filmskoj verziji Shakespeareova remek-djela »Bura«. Nikada nije koristio struju niti toplu vodu ili grijanje. Hranio se isključivo ribom i pio prošek umjesto vode. Posljednje godine svoga donkihотовskoga života Maurović je trošio neštedimice slikajući u stilu realistična simbolizma, crtajući kratke epizode erotskih maštarija u kojima je dao presjek svoga života, svjetonazora i sasma osobenog poimanja svijeta oko sebe, otjelovljenog u slikama o moru i morinarima. Bio je zakleti ljevičar do konca života.

R. G. Tilly

**„Lira naiva
2003“**

SVEČANA POZIVNICA ZA IZABELU

(poemica)

-ulomak-

Ovdje bi, kod nas, recimo, čula
Kako uživo zvuči frula,
Ovdje bi s večeri, s verande,
Slušala cilik tamburaške bande,
Ovdje bi, rođena moja, znala
Šta je kotobanja a šta štala,
Šta su to lotre a šta kolečka,
Šta je ogavina, kajas i levča.

Za gradom bi te prošla volja.

Da samo dan-dva zrak ovaj dišeš
I da naša polja
Samo jedanput omirišeš,
Ovdje bi uvijek ostala.

Sto posto, Izabelo mala!

(Objavljeno u knjizi »Lice ravnice«, 1996.)

Ilija Žarković je rođen 1947. godine u Golubincima gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju je pohađao u Staroj Pazovi. Studirao je jugoslavensku književnost i srpsko-hrvatski jezik u Sarajevu i Beogradu. Kratko je radio u prosvjeti. Bavi se glazbom a objavljivao je i humoriistične priloge u »Ježu« i Dnevnikom »Veselom svetu«. 1996. godine mu je tiskana prva poetska zbirka »Lice ravnice« (naklada IQ Media Beograd). Član je Društva književnika Hrvatske. Živi u Golubincima gdje komponira tamburašku glazbu, vodi tamburaški odjel pri HLPD »Tomislav« i bavi se ugostiteljstvom.

Poetski kutak: Ivan Gundulić

Pjesnik baroka

Ivan Gundulić je potomak ugledne plemićke obitelji. Rodio se u siječnju 1589. u Dubrovniku, gdje je proveo svoj život. Prema očevoj odredbi skrbnici su brinuli za njega. Obrazovanje je stekao kod svećenika i učitelja *Petra Palikuće*. Ivan Gundulić je još od mladih dana vršio brojne državne službe. Vanjskopolitičke prilike u periodu Gundulićevog života nisu bile stabilne. Dubrovačka vlastela bila je svjesna svoje vojne nemoći, te je pažnju posvećivala ekonomskoj snazi i diplomaciji. Da bi sačuvala neovisnost svoje Dubrovačke Republike vlastela je odabrala priznanje vrhovne zaštite Turaka, što je značilo plaćanje danka. Također je Dubrovnik u papi stekao glavnog prijatelja među kršćanima srednje i zapadne Europe. Katolička crkva je nastojala da ojača svoje pozicije koje su oslabljene zbog širenja reformatorskih ideja, tako da su se protureformacijske tendencije i obnova religioznosti snažno osjećale i u Dubrovniku. Barokni stil koji je stigao iz Italije obilježava tendencija rekatalizacije. Iako je moć Dubrovačke Republike u 17. stoljeću oslabila u odnosu na prethodna dva stoljeća, književna povijest bilježi niz značajnih književnih imena iz tog perioda. Barokni je stil pustio najdublje korijene u dubrovačkoj sredini. Kao barokni pjesnici najviše su se istakli *Ivan Bunić Vučić*, *Junije Palmotić*, a na prijelazu u 18. stoljeće *Ignjat Đurđević*. Najstariji u toj plejadi bio je Ivan Gundulić.

U književnosti se Gundulić javio dramsko-scenskim djelima koja su osim dramskog teksta, uključivala glazbu, ples i bogatu scenografiju. Sačuvana su samo četiri rukopisa Gundulićevih scenskih prizora: »Dijana«, »Armida«, »Prozerpina ugrabljenica« i »Arijadna«. Godine 1621. objavljene su u rimu »Pjesni pokorne kralja Davida«. To djelo je nastalo pod utjecajem protivureformacijskih tendencija i već godinu dana nakon toga, pjesnikova preokupacija potvrđena je Veneciji objelodanjenim »Suzama sina razmetnoga«. Gundulić je ponovo izabrao biblijski predložak, a sam se nazvao – krstjanin spjevalac. Pjesnik u ovome svome djelu promišlja o smrti i ovozemaljskoj prolaznosti, te o sagrešenju i spoznaji, što su česte teme barokne književnosti. Pišući o

Gundulićevim »Suzama« *Lahorka Plejić* ističe da je »osnovna tendencija djela religiozno-moralna«, a koliko je u uvijek aktualnim opozicijama prolaznost-vječnost, grijeh-pokajanje ili svjetlost-ta-

ma važna spoznaja, kako je Gundulić i naslovio dio »Suza«, svjedoči i tekst *dr. Draška Redepa* o samosvijesti jezika »Vraćanje sebi i izvornoj tradiciji« u kojem autor piše: »Vraćajući se materinjem jeziku, mi ćemo se zapravo vratiti sebi i prvotnoj spoznaji o izvornoj tradiciji«, što će reći i svijesti o sebi. Upravo je spoznaja iskustava domaće povijesti, kao i ona koju je stekao u toku svog života, zapravo razlog postanka »Dubravke« i na kraju »Osmana«.

Alegorijska priča o Dubravki i Miljenku izvedena je 1628. godine. Sastavnice svijeta »Dubravke« također čine opozicije, ali je pored ljubavne priče, ovo Gundulićevo djelo angažirano, jer zastupa dubrovačku aristokraciju zahvaljujući kojoj grad živi u slobodi. Analizirajući »Dubravku« *Franjo Marković* među ostalim piše da je Gundulić »oživotvorio ideju slobode nutarnje i vanjske«. Pišući o ideji slobode u »Dubravci« Marković bilježi: »Sloboda počiva na ljubavi i na etičkome skladu cjeline društvenog«. Gunduliću su često pokretač bile povijesne okolnosti, a još češće religiozna raspoloženja. Pjesnik

Hanibal Lucić (1485. -1555.), u poslanici »U pohvalu grada Dubrovnika« povišenim će glasom istaći: »Dubrovniče, časti našega jezika«. Tu etničku intonaciju nastavlja i Gundulić u vlastitim djelima. Gundulićev »Osman« je prvi hrvatski ep koji govori o suvremenosti. Njime je Gundulić želio konstatirati da je Tursko carstvo u rasulu, što je Gundulić predočio kroz sudbinu mladog sultana Osmana II koji završava tragično zbog vlastite oholosti i autokracije. U povijesnim okolnostima 17. stoljeća, uz tada aktualnu i uspješnu protivureformaciju jezuita u Dubrovniku, bilo je pozitivno i neophodno i konzervativno mišljenje obrazovanih ljudi, pa tako i pjesnika Gundulića koji se u svojim djelima založio za socijalni status quo, spram težnji građanstva za učešće u upravi Republike. Gundulić je znao da je vlastela, kao vladajući društveni sloj, odgovorna za slobodu Dubrovačke Republike i upravo je vještina diplomacije dubrovačke vlastele uspjela održati slobodu dubrovačkoga tla, što je omogućavalo opstanak i razvoj materinskog jezika.

Suze sina razmetnoga

Spoznanje

(izbor)

Bježi kud znaš, što hoć čini,
zapad i istok vas ophodi,
i beskrajnoj po pučini
svijet kružeći Indije brodi;
krij se u jame gorskih hridi,
smrt svuda te slidom slidi.

I nije stvari koja može
ubjegnuti togaj suda:
u pokoju sred raskoš
stoj bez misli i bez truda,
bran se oružjem, zlato trati,
nećeš joj se odvrati!

Smrt ne gleda ničije lice:
jednako se od nje tlače
siromaške kućarice
i kraljevske tej polače;
ona upored meće i valja
stara i mlada, roba i kralja.

Priredio: Z. Sarić

Dr. Slobodan Beljanski, predsjednik Advokatske komore Vojvodine

Manjinski diskurs je vojvođanska sudbina

Osobito zabrinjavaju uporne paušalne osude upućene odvjetništvu koje su plod neskrivenih potreba da se takva uloga unazadi; preovlada li u Ustavu koncept nacionalne države, postoji opasnost da preovlada i ideja o centraliziranoj državi; Vlast je preosjetljiva na rad bilo kojeg tijela koje ima ovlaštenja da je kontrolira i u kojemu se nalaze osobe nezavisne i s respektabilnim autoritetom; uprkos agresivnosti nacionalizma, Vojvodinu ne vidim drugačije nego kao europsku.

Razgovarao: Mirko Sebić

Nedavno je Advokatska komora Vojvodine u opširnom priopćenju kritizirala rad ministra pravde Srbije Vladana Batića zbog najave osnivanja specijaliziranih sudova za borbu protiv korupcije. AKV je u priopćenju navela da je Batićeva ideja o specijalnim sudovima suprotna dogovoru koje je ministar imao s predstavnicima odvjetničkih komora i nazvala ovu inicijativu »daljnjom razgradnjom pravosudnog sustava«. U istom priopćenju Advokatska komora Vojvodine se osvrnula na rad Komisije za izradu Ustava Srbije ocjenjujući da radi »sporo i nedovoljno sustavno« i da na taj način dovodi u sumnju očekivanje da će tekst novog ustava biti blagovremeno izvršen. Za razgovor sa dr. Slobodanom Beljanskim, predsjednikom Advokatske komore Vojvodine, uglednim novosadskim odvjetnikom, pravnim misliocem i spisateljem čiji eseji lucidno razmatraju probleme moralne, društvene i pravne, ima mnogo. Slobodan Beljanski bio je predsjednik Savjeta za borbu protiv korupcije koji na to mjesto podnosi ostavku kada se uvjerio da nikakva ozbiljna mogućnost za borbu protiv korupcije zapravo i ne postoji. Misli se čije kritičke opservacije su mu u novije vrijeme donijele i bljutave cicvarićevske tele-dirigirane harange o tobožnjoj problematičnosti njegovog doktorata i insinuacije o stručnosti i kompetentnosti. Slobodan Beljanski kao jedan od osnivača NVO Forum Iuris, organizacije koja nastoji pridonijeti reformi pravnog sustava, jedan je od kreatora nacrtu novog ustava Srbije, dokumenta koji neslužbeno slovi kao »vojvođanski prijedlog«.

HR: Rad Ustavne komisije na izradi nacrtu Ustava Srbije zapeo je već na samom početku, tako da kažemo na prvoj preambuli. Dilema je postavljena: Srbija kao zajednica srpskog naroda i svih koji u njoj žive ili Srbija kao država svih njenih građana. Što je smisao određivanja države kao dominante jedne na-

cije i kakve su dalekosežne posljedice takvog rješenja?

Spor o dijelu preambule Ustava koji se odnosi na identifikaciju države kao građanske ili nacionalne, više je simboličnog i nominalnog nego realnog karaktera. Sadržaj Ustava doista može u potpuno-

Najveće razočaranje u razdoblju poslije dugo očekivanih političkih promjena za mene predstavlja oklijevanje da se pristupi odlučnom raskidu s intelektualnim inspiratorima ratova, ekstremnim nacionalizmom, mitologijom državotvornosti, miješanjem klera u državne poslove i poplavom anakronih, primitivnih i zaglupljujućih pokreta koji pokušavaju zataškati ili racionalizirati grijehe prošlosti.

sti zadovoljavati kriterije civilnog i liberalnog društva, bez obzira na ovu proklamaciju. U našem slučaju, međutim, kroz taj spor prelama se osnovna distinkcija između vječito vitalnih konzervativnih snaga i nikada dovoljno afirmirane i utemeljene moderne građanske orijentacije. Država-nacija je u Europi odavno prevaziđena. Problem je u tome što kod nas naživ dominantne nacije nije i više ne može biti jednak oznaci državljanstva, pa ne konzumira sve pripadnike manjinskih etničkih zajednica. Plašim se da je spor indikativan. Preovlada li koncept nacionalne države, postoji opasnost da preovlada i ideja o centraliziranoj državi.

HR: Iz vijesti koje nam stižu sa zasjedanja Ustavne potkomisije za teritorijalnu organizaciju i Ustavne potkomisije

za decentralizaciju, čini se da je teškom mukom prevaljena riječ »autonomija Vojvodine«. Kako gledate na brojna osporavanja autonomističkih koncepata i za kakvo rješenje se zalaže grupa eksperata okupljena oko NVO »Forum iuris« u čijem radu ste vi sudjelovali, a koja je ponudila nacrt ustavnih rješenja?

Prema projektu Ustava Republike Srbije, koji je sastavila grupa stručnjaka okupljena oko NVO Forum iuris, Srbija bi bila ustavna demokratska republika i zajednica svih građana, građanki i nacionalnih zajednica koje u njoj žive. Bila bi, također, decentralizirana država s pretpostavkom nadležnosti u korist lokalnih zajednica. Postojala bi unaprijed utvrđena ovlaštenja Autonomne Pokrajine Vojvodine (zakonodavna, pravosudna, ekonomska), ali je ostavljena mogućnost da se, uz Grad Beograd, i na preostaloj teritoriji Republike formiraju autonomne teritorijalne zajednice a istom ili manjom nadležnošću od onih koje ima Vojvodina. Praktično, to u ovom trenutku predstavlja asimetričnu regionalizaciju, koja može takva i ostati, ali s otvorenom perspektivom da se struktura asimetrično sti promijeni ili čak pretvori u potpunu simetričnost.

HR: U ovoj fazi zaoštrenih političkih borbi i krhkih demokratskih institucija postavlja se pitanje pravne osnovanosti načina na koji se Ustav mijenja (rješenja su čak na preispitivanju u Vrhovnom sudu), kako razriješiti konflikt prakse i principa, može li se u ovoj situaciji donijeti stabilan državotvorni akt koji će osigurati demokratske institucije i kako vojvođanski pravno-politički korpus tome može pridonijeti?

Lako donošenje Ustava vodi i njegovim lakim promjenama. Zakon o načinu i postupku promjene Ustava Republike Srbije, međutim, ne isključuje mogućnost da revizionistički postupak u novom Ustavu bude jednako rigidan kao što je u postojećem. Interesima Autonomne Pokrajine Vojvodine,

Dr. Slobodan Beljanski

ukoliko oni budu adekvatno formulirani u novom Ustavu, ne bi odgovarala pojednostavljena procedura promjene takvog Ustava, kakva je, iz specifičnih razloga, sada propisana za promjenu važećeg Ustava.

HR: Nesretnim stjecajem okolnosti (atentat na premijera Vlade) pravosuđe, odvjetništvo i kazneno zakonodavstvo došli su pod lupu političke javnosti. Iznijete su mnoge grube ocjene na račun stanja u pravosuđu. Je li ova situacija korištena da se nametne politička volja, prije svega sudovima i tužiteljstvu i ovlada novim mehanizmima partijske kontrole nad njima?

Stanje u pravosuđu se nije popravilo poslije promjena iz listopada 2000. godine. I dalje izvršna vlast i politički centri moći pokazuju nesmanjene pretenzije da apsorbiraju sudsku vlast. O tome govore i posljednje izmjene u setu zakona iz oblasti pravosuđa, ali i prava politička patologija u proceduri predlaganja i izbora sudija.

HR: Advokatska komora Vojvodine, osim oštih kritika neustavnih odredbi ZKP provučenih kroz izvanredno stanje i oštih kritika rada nadležnog ministarstva pokrenula je inicijativu preispitivanja nekih rješenja i pred Ustavnim sudom?

Predmet kritike nije Zakonik o kaznom postupku, koji je usuglašen s europskim standardima, nego Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbija-

janju organiziranog kriminala. Advokatska komora Vojvodine podnijela je Ustavnom sudu Srbije prijedlog za ocjenu ustavnosti spornih odredbi ovog zakonika, kojima je omogućeno lišavanje slobode čak i potencijalnih svjedoka i dugotrajno zadržavanje osumnjičenih, bez prava da se žale sudu i da sudu budu privedeni, kao i nekih drugih odredbi koja nas vraćaju u stanje tzv. revolucionarnog pravosuđa kakvo smo poznavali samo jedno vrijeme poslije Drugog svjetskog rata. Ustavni sud postupio je dobro kada je donio rješenje kojim obustavlja od izvršenja sve akte i radnje donijete ili poduzete na osnovu ovih propisa. Osobito zabrinjavaju uporne paušalne osude upućene odvjetništvu, koje se, uprkos nesumnjivim slabostima koje u pojedinačnim slučajevima postoje, ne mogu generalizirati i plod su ili potpunog nerazumijevanja uloge koju ova profesija ima u demokratskom društvu, ili neskrivenih potreba da se takva uloga unazadi.

HR: Možda bi preoštro bilo neke od pojava zlouporaba demokratskih institucija nazvati »vajmarskim sindromom« ali upadljivo pada u oči da na svakom koraku koji treba institucionalizirati neko ograničenje vlasti, nastaju nerješivi problemi i oduglovačenja. Kako komentirate te pojave?

Vlast je preosjetljiva na rad bilo kojeg tijela koje ima ovlaštenja da je kontrolira i u kojemu se nalaze osobe nezavisne i s respektabilnim autoritetom. Zato nisu neobične opstrukcije do kojih je došlo npr. u Savjetu za borbu protiv korupcije, a dovoljno je indikativno što mi još uvijek nemamo ombudsmana i što Skupština Vojvodine koja je donijela odluku o ombudsmanu nije u stanju izabrati ombudsmana.

HR: Nedavno se aktualni potpredsjednik srpske Vlade Miodrag Isakov, našao sred afere o navodnoj suradnji s tajnim službama. Iz nje je izašao dobivši potvrdu od SDB-a da nikad nije bio njen suradnik, dosijei se spominju i dalje (tko je, čije dosijee i kome dao). A Uredba vlade o dostupnosti dosijea je poništena kao neustavna. Jesmo li uopće načeli demokratizaciju tajnih službi i što je po vašem mišljenju rješenje u tom, za svaku posttotalitarnu zemlju, bolnom problemu.

Paradoksalno je govoriti o demokratizaciji tajnih službi. Prije bi trebalo govoriti o njihovoj depolitizaciji i kontroli. Ako nećemo biti policijska država i odista želimo prekinuti s praksom doušništva i zadržavanja u privatnost iz razloga koji su političke, a ne krivičnopravne prirode, tada ko- načno moramo donijeti zakon o tajnim po-

licijskim dosijeima i učiniti ih dostupnim pod uvjetima i na način koji neće biti neustavni, kao što je neustavna bila Uredba Vlade.

HR: Neki od novijih političkih događaja ili bolje reći incidenata (otpor uhićenju Šljivančaninu, nacionalističko-huliganski izgedi) podsjećaju da je nedemokratska i klaustrofobična prošlost samo uspavana a ne i svladana. U pravnim sustavima postoje mjere za suzbija-

Stanje u pravosuđu nije se popravilo poslije promjena iz listopada 2000. godine.

I dalje izvršna vlast i politički centri moći pokazuju nesmanjene pretenzije da apsorbiraju sudsku vlast. O tome govore i posljednje izmjene u setu zakona iz oblasti pravosuđa, ali i prava politička patologija u proceduri predlaganja i izbora sudija.

nje nedemokratskih ideja i retroaktivne mjere protiv osoba koje su se grubo ogriježile o ljudska prava, u nas su ponudena ali ne i realizirana neka rješenja. Kako komentirate stanje na tom polju?

Najveće razočaranje u razdoblju poslije dugo očekivanih političkih promjena za mene predstavlja oklevanje da se pristupi odlučnom raskidu s intelektualnim inspiratorima ratova, ekstremnim nacionalizmom, mitologijom državotvornosti, mišljanjem klera u državne poslove i poplavom anakronih, primitivnih i zaglupljujućih pokreta koji pokušavaju zataškati ili racionalizirati grijehе prošlosti.

HR: Vojvodanski kulturno-socijalni prostor kao da se stalno koleba između Vojvodine nacionalističke i Vojvodine europske. Jesu li danas manjinski diskursi mogući putokaz za ozbiljnu društvenu reformu ili je to pak koncept »demokratskog nacionalizma« kako to zagovaraju i poneki intelektualci koji nužno ne pripadaju većinskom narodu?

Ono što nazivate manjinskim diskursima zapravo je, ako ga shvatimo u širem smislu, vojvodanska kulturno-socijalna sudbina. Pri tom, ne mislim samo na etničke manjine, nego na prostor za iskazivanje svega što je, u odnosu na dugotrajno i mučno indoktriniranu populaciju, manjinsko u kulturi, znanju, političkim pogledima. Uprkos agresivnosti nacionalizma, Vojvodinu ne vidim drugačije nego kao europsku. ■

Vrijeme filmskih festivala

Palički deseti i Pulski pedeseti

PALIĆ FILM FESTIVAL 2003.

Regionalni program: NOVA
HRVATSKA KINEMATOGRAFIJA

Sve predstave su zakazane za 16 sati u Amfiteatru Otvorenog sveučilišta u Subotici.

- NE DAO BOG VEĆEG ZLA

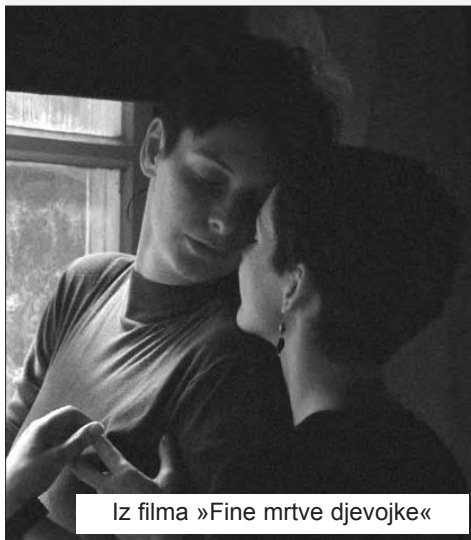
sc. Goran Tribuson, r. Snježana Tribuson, k. Goran Trbuljak, mt. Marina Barac, glazba Darko Rundek, sgf. Velimir Domitrović, kostim. Lada Gamulin, ul. Filip Čurić, Luka Dragić, Mirjana Rogina, Ivo Gregurević, Semka Sokolović-Bertok, Goran Navojec, Borko Perić, igrani, dgm, 35 mm, boja, 107 min.

U kući uz groblje u malom provincijskom gradiću, šezdesetih godina, jedanaestogodišnji meditativac Frula, uz zvuke posmrtnih koračnica i zvonjavu grobljanske kapele, počinje odrastati. U krugu "poticajne" obitelji, mrzovoljnog oca, odveć brižne majke, oporbene bake, zajedljive sestre i nadmoćnih školskih prijatelja, Frula se mora dokazati i izboriti svoje mjesto.

- FINE MRTVE DJEVOJKE

produkcija: Alka film (2002.)

sc. Mate Matišić, Dalibor Matanić, k. Branko Linta, mt. Tomislav Pavlic, glazba Jura Ferina, Pavle Miholjević, sgf. Željka Burić, kostim. Vesna Pleše, ul. Olga Paka-
lović, Nina Viočić, Krešimir Mikić, Inge Appelt, Ivica Vidović, Milan Štrljić, igrani, dgm, 35 mm, boja, 77 min.

Iz filma »Fine mrtve djevojke«

Dvije djevojke iznamljuju stan, sretne jer vjeruju da su našle skriveni kutak za svoju ljubav. Ispostavlja se da su otvorile vrata pakla... Zagreb više nije tako gostoljubiv kakvim se čini...

- 24 SATA

(omnibus)

produkcija: Interfilm, HRT (2001.), sc. Ivan Pavličić (I.), Goran Kulenović (II.), r. Kristijan Milić (I.), Goran Kulenović (II.), k. Mario Sablić, mt. Goran Gubero-
vić (I.), Slaven Jekauc (II.), glazba razni izvođači, sgf. Davor Antolić (I.), Laci Markić (II.), kostim. Vedrana Prga (I.), Tihana Ostrez (II.), ul. Marinko Prga, Hrvoje Kečkeš, Kristijan Topolovec, Janko Ra-
koš, Robert Roklicer, Lucija Šerbedžija, Igor Stiković, Sven Šestak, Thomas Krstulović, Bojan Navojec, Nino Sorić, Bobi Marotti, igrani, dgm, 35 mm, (I.) boja, (II.) c/b, 75 min

Sigurna kuća: Tri policajca čuvaju svjedoka – pokajnika u napuštenom skladištu. Njihov je zadatak čuvati ga do jutra i predati ga smjeni, no svjedok ih uvjerava da "ti koji dolaze" namjeravaju poubijati ne samo njega već svu četvoricu. Njihova paranoja raste s činjenicom da svjedok zna neke detalje iz njihovih crnih prošlosti. Dolaskom jutra policajci su sve pijaniji i zbunjeniji, a svjedok sve krvaviji.

Ravno do dna: U ljetno nedjeljno zagrebačko jutro 1994. svojevrsna kvartovska legenda Tom odlučuje prošetati do bircu u kojem radi njegov friend Špiro. No kako dan odmiče, Tom je sve više uvjeren da je trebao ostati u krevetu... Stvari se počinju komplicirati kad u birc naoružan upada

lokalni luzer Jura, koji nije imao živaca dočekati tramvaj za Dubravu pa je uletio opljačkati birc, malo se smiruju dolaskom bivše školske ljepotice Vanje, a definitivno se zahuktaju kad po štek Marlboro i lozu svrati kvartovski nasilnik Žiga, koji je još k tomu policajac...

- JE LI JASNO PRIJATELJU?

produkcija: Da film d. o. o., Croatia film, Zagreb (2000.), sc., r. Dejan Aćimović, k. Slobodan Trninić, mt. Tvrtko Grgić, glazba Goran Bregović, ton Tomislav Hleb, Davor Omerza, sgf. Ivica Trpčić, kostim. Ruta Knežević, maska Halid Redžebašić ul. Milan Pleština, Milivoj Beader, Ivan Brkić, Dejan Aćimović, Ljubo Zečević, Radko Polić, Božidar Orešković, Mustafa Nadarević, Ivo Gregurević, Rade Šerbedžija, igrani, dgm, 35 mm, boja, 94 min (2.698 m)

Radnja filma događa se 1980-ih u zatvoru bivše Jugoslavije u koji nakon počinjena zločina dolazi Martin na izdržavanje dugogodišnje kazne. U zatvoru su zajedno smješteni počinitelji različitih zločina, mali i veliki lopovi, duševni bolesnici, politički zatvorenici, ubojice i silovatelji. Svi oni čine jedan zasebni svijet u kojem se gube međusobne razlike, a izvan zidina zatvora za te ljude nitko ne zna.

- NEBO SATELITI

produkcija: Banfilm (sada Interfilm) i HRT (2000.), sc., r. Lukas Nola, k. Darko Šuvak, mt. Slaven Zečević, glazba Legen, ton Toni Jerković, Gordan Fučkar, Dubravka Premar, sgf. Velimir Domitrović, kostim. Ksenija Jeričević, maska Snježana Tomljanović, ul. Filip Nola,

Barbara Nola, Filip Šovagović, Ivo Gregurević, Lucija Šerbedžija, Rene Bitorajac, Predrag Vušević, Leona Paraminski, igrani, dgm, 35 mm, boja, 85 min.

Usred rata, na nekom polju, neprijateljske strane razmjenjuju zarobljenike. Među njima je i bezimeni čovjek bez identiteta i bez sjećanja. Usred gužve, nakon što je slučajno dobio ime Jakov, neopaženo istupa iz kolone zarobljenika i kroz minsko polje, neozlijeđen nestaje u šumi... Tu počinje neo-bičan put Jakova, lika punog dobrote i navičnosti koji pasivno i strpljivo podnosi sve okrutnosti rata s jedinom željom da drugima umanji stradanje. Na svom čudnom putu upoznat će ženu koja na prvoj crti bojišnice vodi dom za nezbrinutu djecu, zapovjednika koji se vratio iz Legije stranaca i iz disco-cluba vodi obranu, sudjelovat će u borbenom letu dvokrilca, zateći se u tvornici gdje su zarobljeni Hrvati zatvoreni u žičanim kavezima, da bi naposljetku nestao u beskrajnim rukavcima ušća Neretve, tog izvor života, kojemu se približava grmljavina rata.

- KRALJICA NOĆI

produkcija: Hrvatska radiotelevizija (HRT) (2001.), sc. Josip Cvenić, r. Branko Schmidt, k. Silvio Jasenković, mt. Vesna Lažeta, glazba Ante Mažuran, sgf. Duško Jeričević, kostim. Vjera Ivanković, ton Mladen Pervan, Ruben Albahari, maska Halid Redžebašić, ul. Luka Dragić, Barbara Vickocić, Mustafa Nadarević, igrani, dgm, 35 mm, boja, 95 min

Osijek 1968. Sedamnaestogodišnji Tomo najveća je veslačka nada grada za juniorski kup koji će otvoriti Josip Broz Tito. S djevojkama mu pak ono za čim najviše žudi ne uspijeva poći za rukom. Zbog fizičkog hendikepa koji taji čak i liječnicima završava u bolnici. Lokalni moćnici pod svaku cijenu žele mladića prisiliti da vesla. Pritisci na Tomu postaju neizdrživi kad mu uoči kupa pritvore oca...

- PREZIMITI U RIU

produkcija: Maxima film (2002.), sc., r. Davor Žmegač, k. Goran Trbuljak, mt. Braco Podvorac, glazba Davor Pavičić, sgf. Mladen Ožbolt, kostim. Ruta Knežević, ul. Mustafa Nadarević, Leona Paraminski, Sven Medvešek, Ranko Zidarić, Žarko Savić, Enes Vejzović, igrani, dgm, 35 mm, 90 min

Na periferiji Zagreba, u napuštenom autobusu žive beskućnici Grga i Mali. Grga ne nadano saznaje da mu u posjet dolazi kći Monika koju nije vidio dvanaest godina. Ono što na početku izgleda kao povod bo-ljem životu, zapravo će biti pad u još dublji ponor.

50. Pula film festival

Od 19. do 24. srpnja u pulskoj se Areni tradicionalno održava filmski festival i kao i svake godine najvažniji dio festivalnog programa je nacionalni festival igranog filma. Bitna odrednica ovogodišnjeg festivala je obilježavanje 50. obljetnice. Upravo zato dio programa činit će retrospektiva – pomno izabranih 28 filmova prikazivat će se u dvorani Istarskog narodnog kazališta. Ostalim popratnim sadržajima (izložbe, okrugli stolovi, koncerti i dr.) svečano će se i dostojno upotpuniti obilježavanje rođendana Pula film festivala. Tema ovogodišnjeg međunarodnog programa »Music« predstaviti će se igranim i dokumentarnim filmovima. Predstavljamo Vam sedam novih hrvatskih filmova koji će biti prikazani na ovogodišnjem festivalu:

KONJANIK

trajanje: 105 min, režija: Branko Ivanda, scenarij: Branko Ivanda, glavne uloge: Nikša Kušelj, Zrinka Cvitešić, Goran Grgić, Mladen Vulić. Kratki sadržaj: Sredinom XVIII. stoljeća Južna Europa je podijeljena granicom između Mletačke republike i Turskog carstva, granicom između Hrvatske i Bosne, između Kršćanstva i Islama. Dok nas lica ove priče vuku u komplicirane i uzbudljive labirinte svojih pojedinačnih drama, otkrivaju se korijeni stoljetne političke tragedije.

TU

trajanje: 90 min, režija: Zrinko Ogresta, scenarij: Zrinko Ogresta, glavne uloge: Jasmin Telalović, Marija Tadić, Ivo Gregurević, Ivan Herceg. Kratki sadržaj: Film »Tu« radnjom iz suvremenog života što sugerira i naslov, metodom koja podsjeća na isprepletene kriške života stvara panoramski prikaz sredine o kojoj govori. Desetak likova prati se izdvojeno, na prvi pogled čak i nasumice, da bi se ponovo pojavili, ponekad i sreli. Likovi tvore galeriju marginalaca (umirovljenik, narkomanka, bivši ratnici...), ljudi koji su uglavnom bez perspektive pa je i sveukupna slika ovdašnje stvarnosti poprilično tmurna.

SVJEDOCI

trajanje: 90 min, režija: Vinko Brešan, scenarij: Vinko Brešan, Jurica Pavičić, Živko Zalar. Kratki sadržaj: Film »Svjedoci« nastao je po motivima romana »Ovce od gipsa« Jurice Pavičića inspiriranog istinitim događajem iz 1991. godine kad je grupa hrvatskih vojnika izvršila zločin nad srpskom obitelji. »Svjedoci« se sastoje od tri priče, od kojih svaka počinje u istom trenutku – trenutku istage ubojstva, i svaka daje novu vizuru onoga što se zaista dogodilo. Film tematizira gubljenje duše u ratu.

ONAJ KOJI ĆE OSTATI NEPRIMJEĆEN

trajanje: 95 min, režija: Zvonimir Jurić, scenarij: Zvonimir Jurić, glavne uloge: Darija Lorenci, Nataša Dangubic, Bojan Navojec... Kratki sadržaj: Troje ljudi hoda gradom po noći, ujutro jedan od njih odlazi.

INFЕКЦИЈА

režija: Krsto Papić, scenarij: Mate Matišić i Krsto Papić, glavne uloge: Leon Lučev, Lucija Šerbedžija, Sven Medvešek, Filip Šovagović, Ivo Gregurević, Boris Miholjević, Dražen Kuhr, Božidar Alić, Dejan Aćimović, Ana Karić, Vanja Drach. Kratki sadržaj: U srednjoevropskoj tranzicijskoj zemlji, demokracija i sloboda su tek prividno čvrsto postavljene ali iza uglađene površine postoje ubojstva i kriminalna manipulacija ljudima. Policija i gradske vlasti su bespomoćne u otkrivanju razloga i počinitelja zla. U centru svih događanja je pisac po imenu Ivan Gajski čiji je prijatelj umro pod misterioznim okolnostima. Gajski to otkriva, a u stvarnosti predlažajući demokracije su upleteni u zločine, i što je još gore od toga, otkriva da su mnoga od ubojstava počinjena kao dio televizijske produkcije. Kroz svoju osobnu odiseju Gajski sreće niz likova, uključujući i ljubav svog života, Saru, i profesora Boškovića koji otkriva porijeklo sadašnjeg zla u dubokoj, tamnoj prošlosti Europe.

ISPOD CRTE

trajanje: 105 min, režija: Petar Krelja, scenarij: Petar Krelja, glavne uloge: Rakan Rushaidat, Leona Paraminski, Filip Šovagović, Jasna Bilušić, Dubravka Ostojić, Anja Šovagović, Relja Bašić, Nada Subotić. Kratki sadržaj: Priča o dramatičnom raspadanju ugledne zagrebačke građanske obitelji. Djeda Antuna (75) zanijele su turbulentne devedesete. Sina Ivana (40) prega-zio je rat. Unuk Toni (20) razapet je između neželjenog prijestupništva i djevojke Zrinke...

SVJETSKO ČUDOVIŠTE

trajanje: 72 min, režija: Goran Rušinović, scenarij: Goran Rušinović, Aris Movsesijan, glavne uloge: Goran Šušljik, Mirta Haramija, Gorica Popović, Ivica Vidović, Zlatan Zuhrić, Slobodan Milovanović, Nino Bantić, Edvin Liverić, Krešimir Mikić.

MILOST MORA

trajanje: 90 min, režija: Jakov Sedlar & Dominik Sedlar, scenarij: Paul Gronseth, glavne uloge: Martin Sheen, Renee Estevez, Božidar Smiljanić. Kratki sadržaj: Ana je u ratu izgubila sve: muža, brata, oca, majku, ali je najviše pogodio nestanak sina u Vukovaru. Pokušava doći do njega na sve načine.

Vojska na ulicama

Military style

Military stil je okupirao svijet. Vojska se preselila s modnih pista na sve svjetske trgove, ulice hodajući ponosno u maslinsatozelenoj boji. Majice, hlače, jakne, dugačke ili kratke suknje, čizme, cipele, papuče, opasači, široke udobne i pomalo bezoblične hlače s velikim džepovima na bokovima, remenčićima oko članaka i mimikrijskom šarom doskora su smatrane dijelom opreme za vojarne.

Je li se to svijet pretvorio u ogromnu i najveću vojarnu na svijetu?

Ovaj pravac u odijevanju postaje fenomen. Ne treba zaboraviti niti zanemariti da je ova moda i prilično jeftina. S malo novca se postiže efekat. Pobjedila je praktičnost. Uostalom vojnički stil je često u modi. Sjetimo se mongomerija iz šezdesetih i jakni iz sedamdesetih, zatim kačketa u stilu Če Gevare, jakni ruske vojske poslije pada berlinskog zida...

Uniformiranost nikad nije bila očiglednija. Gotovo sve djevojake izgledaju kao da su članice neke specijalne oklopne jedinice, konačno odjevene udobno, jednostavno i po pristupačnoj cijeni.

Ova odjeća najbolje prija za običan izlazak, izlazak u šetnju s prijateljima. A pogodna je i da zamijeni sportsku odjeću. Komfort i ležernost je u prvom planu.

Koliko i je li žena ovakvim načinom odijevanja postaje muškobanjasta?

Je li to svjetski dizajneri postaju vizionari novih mogućnosti i vještina kada je žena u pitanju?

Ovaj stil je postigao najveći uspon u

DUH DŽUNGLE

Šare tigrica, divljih mačaka i drugi slatkih cica maca privlače mnoge dame. Naime, šare ovih lijepih zvjerki stižu nam iz džungli i savana da bi na ulice metropola donijele dah životinjske senzualnosti. Neki od modela s takvim desenom, ali malo klasičnih krojeva, komotno se mogu nositi i u običnim i svakodnevnim prilikama,

na primjer, u kombinaciji s hlačama. Ovakvi deseni naročito dolaze do izražaja, ako model ima poderane rubove i kada je dopunjen minđušama od perja, repovima od lisica i pojasevima primitivnih plemena. Divlji prizvuk elegantnoj košulji možete dati i samo prslukom u ovom stilu, dok je haljina s jednom naramenicom kao krojena za Jane koja zavodi Tarzana.

modnom sistemu novog milenija, preživio je tri sezone i ostao na pistama kao jedan od vrućih tema u čitavom svijetu, ali i kod nas.

Roberto Cavali je za svoju kolekciju izabrao »Full metal jacket« kao pokušaj da naglasi dramatični trenutak. Dizajnirao je sexi djevojku koja je miroljubiva i koja tu šaru koristi ne samo da bi zabavljala, nego i da bi rekla – hoću mir.

Mnoge male firme uspjele su, zahvaljujući ovom stilu, prevazići krizu na tržištu. Jedni su prodali 860 trenčkota od grube i pamučne tkanine s vojnim oznakama na epoletama za samo tri mjeseca, drugi 14.000 hlača u ovom stilu. Čak je i rublje pokleknulo pod čarima činova.

»Cazedonia« je uspjela prodati 25.000 kompleta donjeg rublja načinjenog od mrežice s vojničkom šarom i 33.000 muških potkošulja u kompletu s boksericama posutim žutim zvjezdicama. Prati ih i jedan proizvođač čarapa koji je s šarenim hulahopkama postigao nevjerojatan uspjeh – 9.000 pari rasprodao je u trenu.

Modni kreatori potenciraju military stil: Miguel Adrover, Celine & Christian Dior, Louis Vitton, Dolce & Gabbana, Ceruti, Jamamoto... i mnogi drugi prkosno tvrde da ćete obučeni u military fazon uvijek biti u modi.

Međutim, ne zaboravite na svoj osobni stil i u ovakvoj modi napravite vaš izbor.

M. M.

TippNet Internet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
Izrada web-prezentacija
Prodaja računara i računarske opreme
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
Prodaja licenciranih softwarea
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwarea
Bogat izbor informatičke stručne literature
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
E-mail: support@tippnet.co.yu

Praznovjerje

Crne mačke i baksuzni brojevi

Svatko od nas ima neki svoj mali ritual iz obitelji praznovjerja, kojeg se ovisno od životne situacije, redovito pridržava. Bila to neka posve marginalna sitnica ili u ekstremnim slučajevima osobita krupnica, strah da bi nešto moglo poći krivo uvijek nadvlada trezveno razmišljanje. Pa bio to i 21. vijek u kojem živimo...

U narodu postoji izreka »ustao na lijevu nogu«, koja upozorava da bi dan mogao poći u lošem smjeru ukoliko se po izlasku iz postelje osovimo upravo na tu nezgodnu nogu. Nije mali broj ljudi koji iz istog razloga dobro promisle, makar i bunovni, na koju će nogu ustati. Ako ste ipak »promašili« nogu, pa vam po izlasku iz kuće crna mačka prijeđe put, onda to definitivno nije vaš dan, pogotovo ako je još petak 13-ti.

NESRETNI BROJ 13: Ovaj broj predstavlja vrhunac ljudskih strahova koji se mogu vezati za jedan broj u svakodnevnoj upotrebi. Zbog svoje specifičnosti povezane s posljednjim radnim danom u tjednu, sam prizvuk ovog jednostavnog broja, koji je djeljiv jedino sam sa samim sobom, izaziva lavinu raznovrsnih, poglavito negativnih, konotacija. Hoteli nemaju trinaesti kat i sobe istog broja, zrakoplovi trinaesti red, gradovi nemaju ulice, sportske momčadi igrače pod tim brojem, a vrhunac je činjenica da Talijanska lutrija nema broja trinaest na popisu brojeva koji sudjeluju u izvlačenju. Zašto je to tako nitko ne može sa sigurnošću ustvrditi, je li je to plod samo slučajnih koincidencija koje su se odjednom našle u »magičnom krugu«, ostajući zauvijek u ljudskom predanju, ili je doista previše činjenica da bi se moglo govoriti o slučajnosti. Bilo kako bilo ne kaže se slučajno da netko ima lošu sreću kao »trinaesto prase« ili da nije baš poželjno imati trinaest gostiju na večeri.

Veliki strah od broja trinaest označava se kao *triskaidekafobija* i prema najnovijim istraživanjima sve je veći, pogotovo u SAD, gdje se broj »prestrašenih« kreće oko 8 posto populacije.

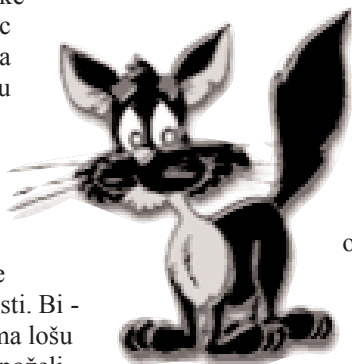
SRETNI BROJ 13: Kao i sve u životu i trinaestica ima drugu stranu medalje, pa tako postoji i *triskaidkamanija* kod osoba koje se, pak, iznimno oduševljavaju brojem koji za druge predstavlja izvor neslučenog straha. Sport je najindikativniji primjer kako se

Apolo13 je odletio u orbitu u 13.13h, a havarija zbog koje postao poznat cijelom svijetu dogodila se 13. travnja. ■

pojedino, vrlo popularne ličnosti, na najočitiiji način, osobnim primjerom, zalažu za skidanje negativne aure koju ovaj broj nosi. Sjetimo se samo legendarnog nogometnog strijelca Gerda Mullera, danas jednog od najboljih njemačkih nogometaša Michaela

Ballacka čijim je golom »Elf« otišao u finale posljednjeg Svjetskog prvenstva. Tu je još i Alessandro Nesta, bivši kapetan Lazia, sada u Milanu, jedan od najslavnijih igrača američkog nogometa s nekoliko rekorda,

Dan Marino, kao i legendarni NBA majstor Wilt Chamberlain, a malo bolji poznavatelji šampionske Cibonine momčadi zasigurno se sjećaju i Svena Ušića koji je itekako »punio« protivnike svojim dalekometnim projektilima. Svi su oni nosili, za njih sretni broj trinaest...

HOROSKOPI, DIMNJAČARI, AMAJLIJE...

Čitanje horoskopa danas je postalo jedan od utjecajnijih fenomena, te se mnogi ljudi pridržavaju uputa koja proizlaze iz dobrog ili lošeg rasporeda zvijezda na određeni dan. Što je i dobro, jer ukoliko su nagovještaji loši, osobe će biti pažljivije tog dana, a nedostatak pažnje često vodi do neželjenih posljedica. Zanimanje dimnjačara je jedno od nepopularnijih, kada se treba odabrati životni poziv u stalnoj dimnoj garaži, ali se oduvijek smatralo dobrim znakom vidjeti djelatnika u crnoj radnoj odori. Uz dodir osobe koja je pokraj vas, te povik »Dimnjačar sreća«, svako se bolje osjeća. A ukoliko poslije toga pronade djetelinu s četiri lista, sreći nema kraja...

A da bi se došlo do sreće ili zaštitilo od nesreće, oduvijek su postojale razne amajlije kojima je čovjek pridavao »određenu snagu« kojom može pobijediti iskonski strah. Materijal, građa ili njihova konstrukcija uopće nisu važni ukoliko pozitivno djeluju, jer bitna je njihova funkcija...

EPILOG – VJERA: Što na koncu reći o praznovjerju, a ne uvrijediti nikoga. Svato ko ima pravo na svoje opredjeljenje, te ukoliko ga prakticira pritom ne uznemiravajući nikoga, onda je svaki razgovor na temu praznovjerja završen. Otkada je čovjeka i ljudskog roda bilo je i bit će strahova, i ljudi će se, bez obzira na napredak civilizacije, bojati i strahovati za sebe i svoje. Zato je pravim vjernicima ipak lakše prebroditi sve životne bojazni, boreći se protiv njih snagom svoje vjere... ■

Čuveni košarkaš Michael Jordan uvijek je ispod svoje legendarne majice s brojem 23 oblačio staru majicu u kojoj je igrao na koledžu. ■

Nebojša Čolić, popularni lik iz »Audicije 3«

Glumac iz inata

Nebojša Čolić danas je poznat kao lik iz najnovije, treće po redu, »Audicije«, ali ovaj svestrani glumac jednako je uspješan i u klasičnom, ali i dječjem teatru. Sve predstave u kojima nastupa redovito se penju ka respektabilnoj brojci od tisuću repriza...

► **Do stolca u »Auduciji 3« stigli ste klasičnim glumačkim putem, nastupajući godinama u raznim kazališnim ansamblima...**

Glumačku karijeru sam započeo u Užičkom kazalištu, u kojem sam primljen nakon tamošnje audicije, a koja je uslijedila nakon neuspješnih pokušaja na Akademiji u Beogradu i Zagrebu (ušao sam u uži izbor), da bih 1984. godine došao u Suboticu, u kojoj sam se zadržao do današnjih dana.

► **Otkud izbor glumačkog poziva?**

Jedan od većih krivaca je moj mlađi brat koji je često plakao, a ja sam ga kao stariji morao zabavljati. Kako je u to vrijeme bilo mnogo dobrih igranih televizijskih serija, ja sam imitirao nekada iznimno popularne glumce (Čkalja, Mija), zabavljajući mog plačljivog bracu. Ima tu nešto malo i inata, koji vuče korijene iz prvog razreda osnovne škole koju sam pohađao u rodnom Sarajevu. Moja učiteljica Nevenka Marković, nažalost danas pokojna, sve nas je pitala, kako to već obično biva, što bi voljeli biti kada porastemo. Svi su povikali uobičajena popularna zanimanja, a ja u želji da se razlikujem od ostalih, rekao sam da želim biti glumac. Ona se slatko nasmijala, a na moj upit zašto mi se smije još sam dobio pljusku za »odgovaranje«. Uvrijeđeno i bijesno odgovorio sam... »Vidjet ćete«

► **Nije samo ona vidjela, u kazalištu i »Audiciji« danas, vidjela vas je mnogo-brojna publika...**

Glumačka obitelj

Obitelj Nebojše Čolića je tipična glumačka, s obzirom da su mu supruga Snežana i njezina sestra Ljiljana također kolegice po profesiji. Ostaje da vidimo hoće li kćer Aleksandra poći roditeljskim stopama.

S ponosom mogu kazati da sam odigrao uloge u svim značajnijim projektima u vrijeme dok je subotički teatar pod voditeljstvom Ljubiše Ristića dominirao dramskom scenom bivše zajedničke države. Bi-

le su to velike i višestruko reprizirane, gledane predstave poput »Šiptara«, »Tit Andronica«, cjelokupnog »Šekspir festa«...

► **U njima ste glumili uz najveće velika - ne ondašnje kazališne scene, iako vam u dodjeli redatelji nisu bili naročito »skloni«...**

Na sceni subotičkog kazališta, tih čuvenih osamdesetih, smjenjivali su se Rade Šerbedžija, Miodrag Krivokapić, Aleksandar Cvjetković, pa Inge Apelt, Ana Kostovska... Što se tiče uloga, ima tu puno istine o »dodjeli«, jer sam najčešće »nagrađivan« likovima negativaca. Ali nikada nisam pratio razlike o dobrim i lošim likovima koje sam tumačio u povjerenim mi ulogama.

Nebojša Čolić s kćerkom Aleksandrom

► **Ali Vam je Željko Ninčić bio po mjeri, pozvavši Vas u njegovu »Audiciju«...**

Jest, on je od početka vjerovao u mene, povjerivši mi lik Mevludina Šimširpašića, lik koji se, na neki način, nastavlja na lik iz druge »Audicije«, Savudina. Mislim da sam u potpunosti opravdao povjerenje, odigravši skupa sa ostalim »audicijašima« 743. predstave na svim prostorima bivše države, te po zemljama Zapadne Europe, Kanadi...

► **Tri puta ste gostovali u Hrvatskoj, a uskoro se spremate i na ljetnu turneju po jadranskoj obali?**

Predstava je, kao i uvijek, nailazila na odličan prijam kod publike, jednom smo čak i »Lisinski« napunili, dok smo posljednji puta odigrali nekoliko repriza u zagrebačkom SKC-u. Gostovali smo, čak, i kod Željke Ogreste u njezinom iznimno gledanom talk showu, što već dosta govori o popularnosti našeg projekta. Početkom sedmog mjeseca, dva dana prije početka ljetnih igara, započinjemo ljetnu turneju u Du-

brovniku, a onda krećemo duž obale sve do krajnjeg sjevernog Jadrana.

► **»Audicija« uspijeva uvijek nasmijati svoje gledatelje, a danas je upravo to najteže. Zbog čega, po Vašem mišljenju, nema više dobrog humora?**

Generalno gledano narod s ovih prostora umije, samom sebi da se nasmije, a to je ono što je dobro, jer čovjek koji to može i zna, onda, iz njega proizlazi humor koji nasmijava sve ostale. Nažalost, bavljenje humorom prečesto se kod nas smatra, nižerazrednim, čak »bulevarskim« vidom bavljenja umjetnošću, dok se, na primjer, dobar komičar vani poštuje i vrednuje.

I Hrvati i Srbi

Na predstavi »Audicije« u Vukovaru prvi puta poslije dužeg vremena u dvorani su sjedeli i Hrvati i Srbi, što baš i nije česta pojava. Ali humor osim što dokazano liječi, očigledno i zbližava ljude...

► **I sami ste se oprobali na polju individualne komike, igrajući monodramu »Otvorena vrata vremena« po tekstu Branka Ćopića.**

To je jedna duhovita priča o omiljenom Ćopićevom liku Pepi Bandiću, koju sam odigrao u nekih 75-76 odigranih predstava. Svi, koji su je pogledali, imali su pozitivno mišljenje o mojoj kreaciji čuvenog literarnog lika.

► **Bili ste u svojoj glumačkoj karijeri i latinski ljubavnik, negativac, komedijaš, ali najmlađi Vas najviše vole vidjeti u kostimima predstave »Mačak Toša«, dječjeg igrokaza na kojem je odraslo nekoliko generacija tokom prošlih godina.**

Eto opet Branka Ćopića, čiji sam tekst imao u izvrsnoj dramatizaciji njegovih priča o »Doživljajima mačka Toše«, pa smo 1994. godine, za vrijeme ljetne pauze odlučili postaviti ga na scenu. Iako u startu zamišljen kao klasična popuna repertoara za »konkretnu« upotrebu, »Mačak Toša« je doživio veliki uspjeh kod djece. Dosad smo uspjeli odigrati 857. izvedbi ovog čuvenog »mačka«. Igrati za djecu najveće je zadovoljstvo, a osmijeh na njihovom licu najljepša je nagrada.

► **Postoji li uloga koju biste izdvojili iz svog dosadašnjeg repertoara?**

Ne bih baš izdvajao niti jednu posebno, jer sam za svaku od njih vezan sentimentom uložene kreacije, ali mi je ova iz »Audicije« svakako na posebnom mjestu.

Sportske vijesti

Nogomet

DINAMU SUPERKUP

Zagrebački »modri« pobijedili su splitske »bile« s 4:1, osvojivši Supercup 2003, svojevrsnu nogometnu uvertiru predstojećeg prvenstva 2003/04. u kojemu su se sastali prošlogodišnji prvak (Dinamo) i osvajač nacionalnog kupa (Hajduk). U dopadljivoj utakmici na zagrebačkom Maksimiru, Dinamo je pokazao više i zaslužio osvojiti prvi trofej sezone. Na ovom susretu *Ivica Olić*, najbolji strijelac

1. HNL u posljednje dvije sezone, odigrao je vjerojatno posljednju utakmicu u plavoj majici obzirom na skori odlazak u inozemstvo.

Strijelci: Tomić, Sedloski, Da Silva i Zahora (Dinamo), Rukavina (Hajduk)

Vaterpolo

KENGURI POTOPILI BARAKUDE

Osmina finala na vaterpolskom turniru Svjetskog prvenstva u Barceloni donijela je najveću senzaciju, za koju se pobrinula izabrana vrsta Hrvatske, popularne »Barakude«, koju su uspjeli izgubiti sa 10:6 protiv nefavoriziranih Australaca. Umjesto u borbu za odličja, izabranici izbornika Rojea borit će se za plasman od 9-12 mjesta. Reprezentacija SCG rutinski je odradila svoj susret osmine finala sa Rumunjskom pobijedivši glatko sa 11:3.

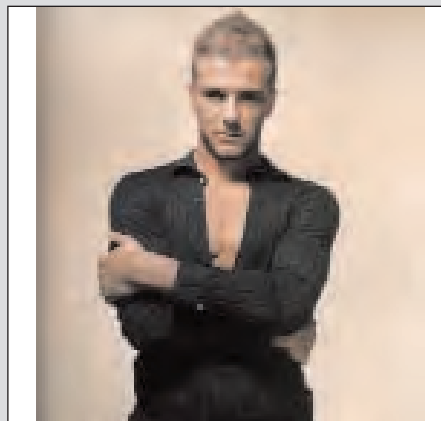

Nogomet

RONALDINHO U

»BARCI«

Uz *Davida Beckhama* (na slici) najveća zvijezda ovogodišnjeg prijelaznog roka bio je talentirani brazilski nogometaš pariškog PSG-a Ronaldinho. Igrač za kojeg

su se borili najveći giganti europskog nogometa, posve neočekivano je potpisao za Barcelonu, iako je već bio »viđen« u Manchester Unitedu. Cijena – prava sitnica 30.000.000 eura.

Nogomet

POBJEDA CIBALIE

Nogometaši vinkovačke Cibalie sigurno »guraju« u ovogodišnjem natjecanju Intertoto kupa koji pobjednicima donosi vi-

zu za kup Uefa. Na gostovanju u Finskoj pobijedili su Tampere United (Izbacio nikšićku Sutjesku) sa 2:0, tako da bi uzvrat na domaćem terenu trebao predstavljati čistu formalnost glede plasmana u sljedeće kolo.

Tenis

HRVATSKA OSTALA U SVJETSKOJ SKUPINI

Hrvatska ženska Fed cup reprezentacija pobijedila je u Varaždinu izabranu vrstu Brazila sa 4:1, i time izborila nastup među šesnaest najboljih sastava svjetskog

ekipnog tenisa. Pobjedu su donijele Karolina Šprem i Silvija Talaja (na slici) koje su igrale singl mečeve, dok je u igri parova nastupila i Jelena Kostanić skupa sa Špremovom.

Formula 1

BARRICHELLO PRVI U BRITANIJI

Drugi vozač Ferrarija *Rubens Barrichello* pobijedio je na utrci za VN Velike Britanije voženu prošlog tjedna na stazi u Silverstoneu. Pored izvrsne Brazilčeve vožnje, utrku je obilježio gotovo samoubilački ispad »protestanta u kultu«, koji je na svu sreću svršio bez tragičnih posljedica. Najveću štetu ovog propusta u obezbjeđenju doživio je *Michael Schumacher* (na slici) koji je poslije ulaska safety cara

na stazu završio na četrnaestom mjestu, ali je na koncu ipak uspio završiti kao četvrti. Drugo mjesto je pripalo Montoyi, dok se kao treći na podij popeo drugoplasirani u ukupnom poretku Finac Raikkonen.

ATP Umag 2003– Najjači teniski turnir u Hrvatskoj

Vrhunski tenis na obali mora

Iz Umaga: Dražen Prčić

U maški teniski turnir, pod oficijelnim imenom ATP International Series Umag 2003, koji se igra za nagradni fond od 375.000 američkih dolara, doživio je svoje četrnaesto izdanje u prekrasnom ambijentu tenis centra u »Stela Marisu«. Svakog ljeta ovaj istarski gradić, zahvaljujući umješnosti njegovog mještana *Slavka Rasbergera*, direktora ovog turnira, u prilici je ugostiti mnoga imena svjetske teniske elite. Za one koji slabije prate tenis na terenima smještenim u srcu turističkog naselja istoimenog naziva svih proteklih godina igrali su ili igraju još: *Carlos Moya*, *Marchello Rios*, *Thomas Muster*, *Gustavo Kuerten*, *Magnus Norman* i još mnogi drugi čiji su sportski dometi obilježeni brojnim osvojenim pokalima diljem svjetskih teniskih arena. Ali, što je još možda važnije, Umag je postao sinonim za otkrivanje budućih svjetskih zvijezda, jer su mnogi nakon nastupa na »morskoj« šljaci ubrzo dosegli visine top rankinga.

■ IGRAČKA POSTAVA

Ovogodišnji »kostur« obogaćen je s nekoliko doista jakih imena poput prvog i drugog nositelja Španjolca *Carlosa Moya* (4. na svijetu), Čileanca *Fernanda Gonzalesa* (14.), te još uvijek jakog Španjolca *Felixa Mantille*, Šveda *Magnusa Normana* (negdašnjeg br.1), talentiranog Španjolca *Nadala*, te plejadu izvrsnih igrača poput Slovačka *Hrbatia*, Rumunja *Voinee*, Argentineca *Puerte*, Marokanca *Arazia*. Hrvatske boje branit će senzacionalni pobjednik prvog nositelja *Hewitta* u Wimbledonu *Ivo Karlović* (nastupa s pozivnicom, jer mu je ranking 150), zatim prošlogodišnji polufinalist *Željko Krajan*, *Mario Radić* (pozivnica) te *Roko Karanušić* i *Lovro Zovko* (ušli u glavni turnir iz kvalifikacija). Obzirom da će se susreti iz Umaga direktno prenositi na trećem programu HTV, na dan izlaska ovog teksta znat ćete i sami kako su prošli u srazu s svojim umaškim protivnicima.

■ TURNIRSKA POSTAVA

ATP Umag poznat je ne samo po svom bogatom teniskom repertoaru, već i po izvanrednoj organizaciji cijelog turnira zbog koje je i tri puta nagrađen specijalnom nagradom organizacije

Ivo Karlović

profesionalnih tenisača. U svim turnirskim danima, tijekom cijele sedmice, predviđena su stalna događanja kojima se popularizira bijeli sport izvan sportske arene. Uz raznovrsne glazbene koncerte popularnih domaćih izvođača (ove godine je turnir otvorila *Ivana Banfić*), tu je i *Players Party* (druženje s igračima), *Kids day* (tenisači igraju s djecom), kao i svakodnevni program u turnirskom selu u kojem se nalazi nekoliko lokala, trgovina sportskom robom, te

šandovi mnogobrojnih turnirskih sponzora. Povrh svega, Umag je vjerojatno jedinstveni ATP turnir na kojem se može uporedo kombinirati gledanje vrhunskog tenisa i kupanje na obližnjoj plaži koja je udaljena od stadiona nekih dvadeset metara. Stoga nije ni čudo da mnoštvo teniskih fanova iz obližnjih susjednih zemalja poput Mađarske, Italije, Austrije, ali i Njemačke, svoje godišnje odmore bezuvjetno planiraju skupa sa terminom turnira u Umagu. ■

■ STATISTIKA

Za ljubitelje podataka evo malo izvoda iz popisa prijašnjih osvajača pokala na ATP turniru poznatijem kao Croatia Open.

- 1990–Goran Prpić (pobijedio Gorana Ivaniševića 6:3, 4:6, 6:4)
- 1991–Dimitri Poljakov (UKR) (Javier Sanchez 6:4, 6:4)
- 1992–Thomas Muster (AUT) (Franco Davin 6:1, 4:6, 6:4)
- 1993–Thomas Muster (AUT) (Alberto Berasategui 7:5, 3:6, 6:3)
- 1994–Alberto Berasategui (ESP) (Karol Kučera 6:2, 6:4)
- 1995–Thomas Muster (AUT) (Carlos Costa 3:6, 7:6, 6:4)
- 1996–Carlos Moya (ESP) (Felix Mantilla 6:0, 7:6)
- 1997–Felix Mantilla (ESP) (Sergi Bruguera 6:3, 7:5)
- 1998–Bohdan Ulichrach (CZE) (Magnus Norman 6:3, 7:6)
- 1999–Magnus Norman (SWE) (Jeff Tarango 6:2, 6:4)
- 2000–Marcelo Rios (CHI) (Mariano Puerta 7:6, 4:6, 6:3)
- 2001–Carlos Moya (ESP) (Jerome Golmard 6:4, 3:6, 7:6)
- 2002–Carlos Moya (ESP) (David Ferrer 6:2, 6:2)

PETAK ► 25. 7. 2003.

HTV 1

Ameri, američki akcijski film,
HRT 1 u 2.00

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela
10.00 - Vijesti
10.05 - Benediktinska
Hrvatska
10.35 - Pioniri egiptologije:
George Reisner
11.30 - Kokice
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (425)
14.40 - Napušteni,
film za djecu
16.25 - Split: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.25 - Duhovni izazovi
17.45 - Hrvatska danas
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.50 - Leap of Faith, film
22.40 - Meridijan 16
23.15 - Jude of Obscure, film
01.15 - Newyorški plavci
02.00 - Ameri, američki film
04.15 - Nikita 4., serija
05.00 - Trol 2., talijanski film
06.30 - Seks i neki drugi grad,
hum. serija
07.20 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
11.30 - Slobodna zona,
zabavno-putopisna emisija
12.15 - Boje turizma
13.05 - Spas 911 (4.)
13.50 - Walker - teksaški
rendžer 2., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 2., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine:
Gepardov zavičaj
19.55 - Šašavci, crtani film
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Lopovi, serija
22.05 - Seks i neki drugi grad,
humoristična serija
22.35 - Dosjei X (9.), serija
23.20 - Walker - teksaški
rendžer 2., serija
00.05 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
00.50 - Pregled programa za
subotu

HTV 3

11.25 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
18.00 - Barcelona:
SP u plivanju

20.00 - Umag: ATP
22.00 - Kako biti normalan,
humoristična serija
22.25 - Željka Ogresta i gosti
23.20 - Pravo vrijeme
00.50 - Pregled programa

SUBOTA ► 26. 7. 2003.

HTV 1

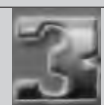
Civilno služenje
vojnog roka,
HRT 1, 8.55

08.00 - Vijesti
08.05 - Putovanja na sveta
mjesa
08.55 - Direkt: Civilno služen-
je vojnog roka
09.20 - Belphegor
09.45 - Otokar (4/10)
10.00 - Vijesti
10.05 - Što mi se to događa?
11.05 - Sve o zmijama,
popularnoznanstvena serija
12.00 - Vijesti
12.25 - Biblija
12.40 - Prizma -
multinacionalni magazin
13.35 - Korijeni - hrvatske
manjine u Europi
14.05 - Fenomeni:
Normalan život
14.45 - Oprah Show (426)
15.30 - Vijesti
15.50 - Iz antologije Dramskog
programa HTV-a:
Dirigenti i muzikaši
16.50 - Obračun kod O.K.
Corrala, američki film
18.55 - Rijeka: More
19.30 - Dnevnik
20.05 - Black Dog, film
21.35 - Dugo, toplo ljeto
22.40 - Vijesti
22.55 - Udane za mafiju,
mini-serija
02.15 - Newyorški plavci
03.00 - Miris love, film
04.35 - Nikita 4., serija
05.20 - Umrijeti ili ne,
španjolski film
06.50 - Remek-djela
svjetskih muzeja
07.00 - Carstvo divljine
07.25 - Cosbyjev Show 7.

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
11.05 - Prizori u umjetnosti:
Osvijetliti noć
11.30 - Narodni refren
12.05 - Ciklus Perry Mason:
Slučaj, TV film
13.45 - Kućni ljubimci
14.30 - Cosbyjev Show 7.
14.55 - Pleme 4., serija
15.50 - Felicity 3., serija
16.40 - Melrose Place 7., serija
17.30 - Briljanteen
18.00 - Ksenia - princeza
ratnica 5., serija
18.45 - Crno-bijelo u boji
19.30 - Carstvo divljine:
Gepardov izazov, 1.dio
20.05 - Čudesni svijet mode
20.55 - Vijesti
21.00 - Festival klapa
»Omiš 2003«, prijenos
23.00 - Gradski ritam
23.30 - Alkohol,
dokumentarna serija

00.20 - Pregled programa za
nedjelju

HTV 3

11.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
11.25 - One su takve, serija
(R 5 tjednih epizoda)
15.10 - Hit-depo
16.40 - Povijest svjetskih
atletskih prvenstava
18.00 - Barcelona:
SP u plivanju
20.00 - Umag: ATP
22.30 - Barcelona:
Vaterpolo, finale
23.30 - Sport danas
23.45 - Art film: Vrijeme
početka, talijanski film
01.50 - Pregled programa

NEDJELJA ► 27. 7. 2003.

HTV 1

Palmetto, američki film,
HRT 1, 21.10

08.00 - Vijesti
08.05 - Djeca iz ulice
Degrassi, igrana serija
08.30 - Totally Spies
08.55 - 43. MDF Šibenik,
snimka predstave
10.00 - Vijesti
10.05 - Rennschwein Rudi
Russel, njemački film za djecu
11.45 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.25 - Plodovi zemlje
13.15 - Mir i dobro
14.00 - Oprah Show (427)
14.45 - Ljudsko lice: Slava,
popularnoznanstvena serija
15.40 - Šareni svijet
16.00 - Vijesti
16.05 - Jours de fete a Sainte
Severe, francuski film
16.35 - Lilian Gish, francuski
dokumentarni film
17.10 - Sleep, Baby, Sleep -
američki TV film
18.45 - Još koji put - izbor
Joška Martinovića
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.05 - Gušti su gušti,
zabavna emisija
21.10 - Palmetto,
američki film
23.05 - Vijesti
23.15 - 50 godina filmskog
festivala u Puli:
Kuća, hrvatski film
00.50 - Newyorški plavci 8
01.35 - Pljačka Brinksa,
američki film
03.15 - Nikita 4., serija
04.00 - Prekinuta autocesta,
australski film
05.35 - Carstvo divljine

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
10.00 - Biblija
10.15 - Putovanje na sveta
mjesta: Loretto
10.45 - Portret crkve i mjesta
11.00 - Trnovčica:
Misa, prijenos
12.05 - Rijeka: More
12.30 - Čudesni svijet mode:
Na goljoj koži,
dokumentarna serija
13.20 - Gradski ritam
13.55 - 37. međunarodna
smotra folklora, emisija
14.55 - Kinoteka: Dark City,
američki film
16.30 - Ed, serija
17.15 - Dugo, toplo ljeto
18.15 - Animanijski,
crtana serija
18.35 - Sahara,
popularnoznanstvena serija
19.30 - Carstvo divljine:
Gepardov izazov, 2.dio
19.55 - Tom i Jerry, crtani film
20.05 - The Beatles:
Dug i zavojit put
21.00 - Glazbene večeri u sv.
Donatu - Musa ludens
22.25 - Sud i kazna, mini-serija
01.45 - Pregled programa za
ponedjeljak

HTV 3

09.45 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
12.15 - Zemlja nade,
serija (R 5 tjednih epizoda)
16.30 - Povijest svjetskih
atletskih prvenstava
17.50 - HNL:
Hajduk - Zagreb, prijenos
20.00 - Umag: ATP
22.30 - Sport danas
22.45 - Barcelona:
SP u plivanju
23.45 - Čarolija, serija (R 5
tjednih epizoda)

PONEDJELJAK ► 28. 7. 2003.

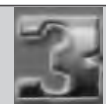
HTV 1

00.40 - Newyorški plavci,
HRT 1, 10.30

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh,
crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela,
serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Benediktinska
Hrvatska: Umrjeti u svijetu
10.35 - Pioniri egiptologije:
Howard Carter
11.05 - Bembove priče (4/10)
11.15 - Mali veliki svijet
11.45 - Crtani film
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (428)
14.45 - Smušenjak,
danski film za djecu
16.05 - Crtani film
16.20 - Vijesti
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Ples od boja, emisija
pučke i predajne kulture
17.45 - Hrvatska danas
18.15 - Tv izložba
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Tajanstvena Hrvatska:
Bakarska sveta vodica
20.40 - Latinica: Stipe Šuvar
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Mjesto zločina:
Jedanput na dan, njemački film
00.40 - Newyorški plavci
01.25 - Unutrašnji svemir,
američki film
03.20 - Nikita 4., serija
04.05 - Nemogući izlaz,
američki film

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
12.00 - Mir i dobro
12.30 - Gušti su gušti,
zabavna emisija
13.30 - Šareni svijet
13.50 - Walker - teksaški
rendžer 2., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine:
Gepardi će vjerojatno opstati
20.05 - Čarolija 5., serija
21.15 - NCS, serija
22.05 - Frasier 5.,
humoristična serija
22.30 - Walker - teksaški
rendžer 2., serija
23.15 - Zvezdane staze - nova
generacija 5., serija
00.00 - Spas 911 (4.)
00.45 - Pregled programa

HTV 3

11.55 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
20.05 - Refren
20.35 - Slobodna zona,
zabavno-putopisna emisija
21.20 - Ulica Centre 100 (2.)
22.05 - Svijet mode

22.55 - Pregled programa za
utorak

UTORAK ► 29. 7. 2003.

HTV 1

Mahnitost, film
HRT 1, 1.25

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh, crtana serija
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela, serija za djecu
10.00 - Vijesti
10.05 - Dominikanci u Dubrovniku
10.35 - Pioniri egiptologije: Pierre Montet
11.00 - Crtani film
11.40 - Mogu ja!
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (429)
14.45 - Smušenjaka nastupa, danski film za djecu
16.20 - Vijesti
16.25 - Pula: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Park prirode Papuk, obrazovna emisija
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Brak nije mrak, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Alpe-Dunav-Jadran
20.40 - U krupnom planu
21.55 - Šetnja s dinosaurima: Ledena šuma
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Ne možeš imati sve, španjolski film
00.40 - Newyorški plavci
01.25 - Mahnitost, film
03.20 - Nikita 4., serija
04.55 - Brak nije mrak, humoristična serija
06.20 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.30 - Latinica: Stipe Šuvar
13.05 - Spas 911 (4.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine

20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Opet iznova 3., serija
22.05 - Prijatelji 9., serija
22.30 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.00 - Spas 911 (5.)
00.45 - Pregled programa

HTV 3

11.25 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
20.05 - Rijeka: Plivački miting - 95 godina PK Primorje, 21.30 - Portret umjetnika: Maksimilijan Vanka
22.25 - Moby Dick, mini-serija (2x90')

01.25 - Pregled programa

SRIJEDA ► 30. 7. 2003.

HTV 1

Legvani - živjeti poput dinoisaura,
HRT 1, 20.05

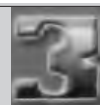
07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh
09.30 - Stotinu dobrih djela
10.05 - Anžuvinci u hrvatskim zemljama
10.35 - Pioniri egiptologije: Egipćani u potrazi za svojom prošlošću
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (430)
14.45 - Nacrtaj mi igračku, francuski film za djecu
16.20 - Vijesti
16.25 - Zagreb: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Ciklus mladih autora, dokumentarna emisija
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Svi gradonačelnikovi ljudi 2., humoristična serija
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.05 - Wildlife on one: Legvani - živjeti poput dinoisaura
20.35 - Neobična priroda
21.05 - Kratki susreti, emisija iz kulture
21.35 - Prizori u umjetnosti: Metamorfoza tijela
22.00 - Sa svih strana, vanjskopolitički magazin
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Scrale, američki film
00.45 - Newyorški plavci
01.30 - Jack Bull, TV film
03.25 - Nikita 4., serija
04.10 - Gole duše, film
06.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.15 - U krupnom planu
12.30 - Alpe-Dunav-Jadran

13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine: Zemlja rajskih ptica
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Gilmoreice 2., serija
22.05 - Jednom nogom u grobu 6., humoristična serija
22.40 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.25 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.10 - Spas 911 (5.)
00.55 - Pregled programa

HTV 3

11.10 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
21.05 - Fat Boy Slim: At The Beach Boutique

22.05 - Vrijeme je za jazz: Chick Corea & Gary Burton
23.05 - Pregled programa

ČETVRTAK ► 31. 7. 2003.

HTV 1

Operation Delta Force 3,
američki akcijski film,
HRT 1, 23.05

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Srebrni pastuh
09.25 - Crtani film
09.30 - Stotinu dobrih djela
10.00 - Vijesti
10.05 - Anžuvinci u hrvatskim zemljama
10.30 - Pioniri egiptologije: Spašavanje nubijskih hramova
10.55 - Crtani film
11.05 - Baštinjene pasmine
11.15 - Zvučnjak
11.35 - Novi način
12.00 - Vijesti
12.25 - Zemlja nade, serija
13.15 - Glazbena TV
13.55 - Oprah Show (431)
14.45 - Ljubimci, južnoafrički film
16.10 - Crtani film
16.20 - Vijesti
16.25 - Šibenik: Ljeto, ljeto
16.45 - Hugo, TV igra
17.10 - Antologija Dokumentarnog programa
17.45 - Hrvatska danas
18.25 - Kako biti normalan?, humoristična serija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Boje turizma
20.55 - Purgatory, američki TV film
22.30 - Meridijan 16
23.05 - Operation Delta Force 3, američki film
00.45 - Newyorški plavci
01.30 - Stvor, američki film
03.15 - Nikita 4., serija
04.00 - Pretjerana sila, američki film
05.50 - Carstvo divljine
06.15 - Glazbena TV

HTV 2

08.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
11.40 - Reprizni program
12.30 - Kratki susreti, emisija iz kulture
13.05 - Spas 911 (5.)
13.50 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
14.35 - Čarolija 5., serija
15.30 - Felicity 3., serija
16.15 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
17.00 - Vijesti za gluhe
17.20 - Alf, humoristična serija
17.50 - Zemlja nade, serija
18.45 - One su takve, serija
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Čarolija 5., serija
21.00 - Vijesti
21.15 - Ekipa za očevid, serija
22.05 - Operacija Pozitivci, humoristična serija
22.35 - Walker - teksaški rendžer 2., serija
23.20 - Zvezdane staze - nova generacija 5., serija
00.05 - Spas 911 (5.)
00.50 - Pregled programa za petak

HTV 3

11.35 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
18.45 - Rab: PH odbojka na pijesku

19.30 - Glazba
20.05 - Edo Maajka i Šomazgoon - uživo iz Aquarius
21.30 - Hit-depo
23.00 - Pregled programa za petak

FILM TJEDNA
HRT 1, SUBOTA, 26.7.2003. u 16.50
OBRAČUN KOD O. K. CORRALA

(GUNFIGHT AT THE O.K. CORRAL, 1957.)

američki film

Provincijski gradić u Teksasu, 1881. Nakon što se obračuna s Edom Baileyjem (L. Van Cleef), željnim osвете zbog bratove smrti, nepopravljivi se kockar i mjesni izopćenik dr. John »Doc« Holliday (K. Douglas) pridruži proslavljenom saveznom šerifu Wyatt Earpu (B. Lancaster). Earp planira mirovinu, ali ga spriječi brzojav brata Virgila (J. Hudson) čijoj obitelji u Arizoni

zaprijetite članovi klana Clanton poznatog po nasilništvu i razbojstvima. Na putu u Tombstone Earla, zaljubljenog u lijepu kockaricu Lauru (R. Fleming), prati Holliday, dok će ih obojicu u Arizoni dočekati neprijateljski raspoloženi Clantonovi među kojima su Ike (L. Bettger) i Billy (D. Hoer), te njihov plaćenik Johnny Ringo (J. Ireland)...

Jedan od najpoznatijih događaja u povijesti američkog Divljeg zapada - okršaj saveznog šerifa Wyatta Earpa i »Doca« Hollidaya s razbojničkim klanom Clanton kod gradića Tombstone u Arizoni 1881. - poslužio je kao predložak nizu filmova (My Darling Clementine, Doc, Wyatt Earp) pri čemu posebno mjesto ima klasični vestern »Obračun kod O. K. Corrala« u režiji slavnog J. Sturgesa (Bad Day at Black Rock, The Magnificent Seven) i u produkciji jednako slavnog Hala B. Wallisa (Casablanca). Sturges je režirao film prema scenariju Leona Urisa kojem je kao predložak poslužio članak Georgea Scullina. Iako je povijesna faktografija u filmu izmijenjena, Sturgesov je vestern opravdano ponio epitet najdojmljivije ekranizacije ovog važnog događaja u naseljavanju američkog jugozapada i tamošnje grčevite bitke za uspostavom reda i zakona. Pritom se redatelj odlučio za istančani spoj drame i akcijskog filma. U prvom je slučaju riječ o portretu Wyatta Earpa i Johna »Doca« Hollidaya, te o prikazu njihova međusobnog odnosa i odnosa sa ženama u koje su bili zaljubljeni, dok se u drugom slučaju radi o virtuozno režiranim sekvencama revolveraških obračuna i o napetoj priči o počesto uzaludnoj borbi protiv bezakonja.

Glavne uloge tumači maestralni dvojac B. Lancaster (Elmer Gantry, Ptičar iza Alcatraza) kao šerif Wyatt Earp i K. Douglas (Žudnja za životom, Šampion) kao »Doc« Holliday, dok su im partnerice Rhonda Fleming (Ponny Express) i oskarovka Jo Van Fleet (Istočno od raja). U jednoj se od epizoda pojavljuje i mladi Dennis Hoer (Goli u sedlu). Glazbu je za film skladao Dimitri Tiomkin.

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz (petkom)

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2, telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): (024) 792-202
- Raspored sprovoda i umrlice na Internetu: www.funero.co.yu
- e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA

U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB-Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.600 dinara	
1/4 = 2.000 dinara	

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 3.000 dinara	
1/4 = 1.700 dinara	

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara	} + 20% p.p.
1/2 = 1.800 dinara	
1/3 = 1.300 dinara	
1/6 = 700 dinara	
1/12 = 450 dinara	

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNOSTI

NBA agencija

za marketing,
konsalting i sve vrste
posredovanja između
pravnih i fizičkih lica

Subotica,
Braće Radića 6
Tel: 024 / 554 - 570
Tel./fax: 024 / 551 - 203

**KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE,
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM
UZ SLOGAN**

99% + NBA = 200 %

SIGURNOSTI!

**NAJSIGURNIJA RAZMENA NEKRETNOSTI
IZMEĐU BIVŠIH REPUBLIKA JUGOSLAVIJE.**

An aerial photograph of a coastal town, likely Dubrovnik, Croatia. The image shows a harbor with a marina filled with sailboats, a promenade with palm trees, and a dense urban area with red-tiled roofs. A large church with a dome is visible in the lower part of the image.

mala zemlja za veliki odmor

croatia